

L'ESPECTACLE OBSESSIU

DIARI DE PRESÓ, I/1974

LLUÍS M. XIRINACS

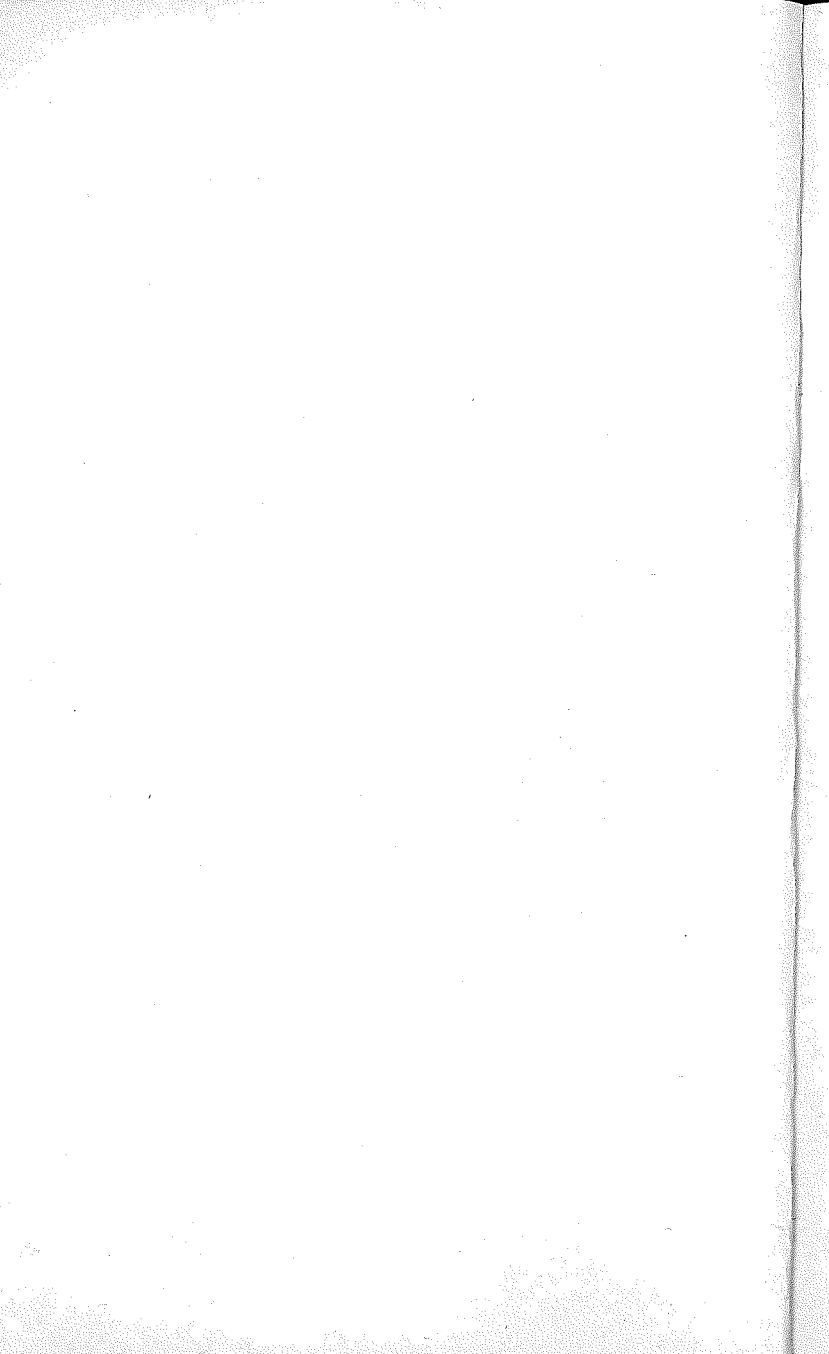
2^a
edició

nova lèxia
NOVES
ACTITUDS

noves actituds

7

Lluís M. Xirinacs

L'espectacle obsessiu

DIARI DE PRESÓ-I/1974

editorial nova terra
canalejas, 65 barcelona-14

«Vaig veure un cel nou i una nova terra...»
(Apoc., 21, 1)

NOTA EDITORIAL

Amb *L'ESPECTACLE OBSESSIU* iniciem la publicació del *DIARI DE PRESÓ* de Lluís M. Xirinacs, escrit a Carabanchel (Madrid), al llarg de 1974 i de 1975. Aquest primer volum arrenca de les darreries de 1973 i arriba, en un crescendo d'aprofundiment i d'emotivitat, al llindar de 1975. *ENTRO EN EL GRAN BUIT* és el títol de l'altre volum, que s'obre amb la vaga de fam de començaments de 1975. Sortirà molt aviat i s'acompanyarà —tant com serà possible— d'alguns apèndixs documentals d'especial interès. Volem fer públic el nostre agraïment a l'amic Xirinacs per haver-nos confiat el seu manuscrit i per l'interès cordial amb què ens ha acompanyat en la confecció del llibre.

DIARI DE PRESÓ

23 de novembre de 1973, divendres. Dues tarda. Es presenten dos socials. Em pregunten d'acompanyar-los a la Jefatura Superior de Policia. Diuen que em reclama el president del T.O.P. No porten ordre de detenció. Els la reclamo. Desisteixen de detenir-me. Munten la guàrdia a baix al carrer. Telefono. M'avisen dos quarts de sis. Vénen amics dos quarts de set. Tornen a venir dos quarts de nou. A dos quarts de dotze de la nit es presenten quatre socials amb ordre de detenció i registre. Dos veïns de testimonis. Em detenen i em porten a Laietana. On ingreso en calabós. No menjo, no tinc gana.

24, dissabte. Dos quarts de dues tarda. Visita del pare provincial dels Escolapis. També hi ha detinguts en Solé Barberà i en Vicenç Liguierre.

Dos quarts de sis tarda. Em treuen i em porten a la Model.

Dos quarts de set. Ingresso a la segona galeria (règim d'observació).

Conversa amical amb el funcionari. Habitació sol. Sopo amb gana.

25, diumenge. Missa. Dia solitari: A la tarda, de la galeria quarta m'arriba ajuda: pinta, sabó, tovallola i llibres per a llegir. Els encarregats de la galeria m'atenen molt bé. Em porten el diari d'ahir. Em vénen a veure i a donar-me conversa. Ens vacunen.

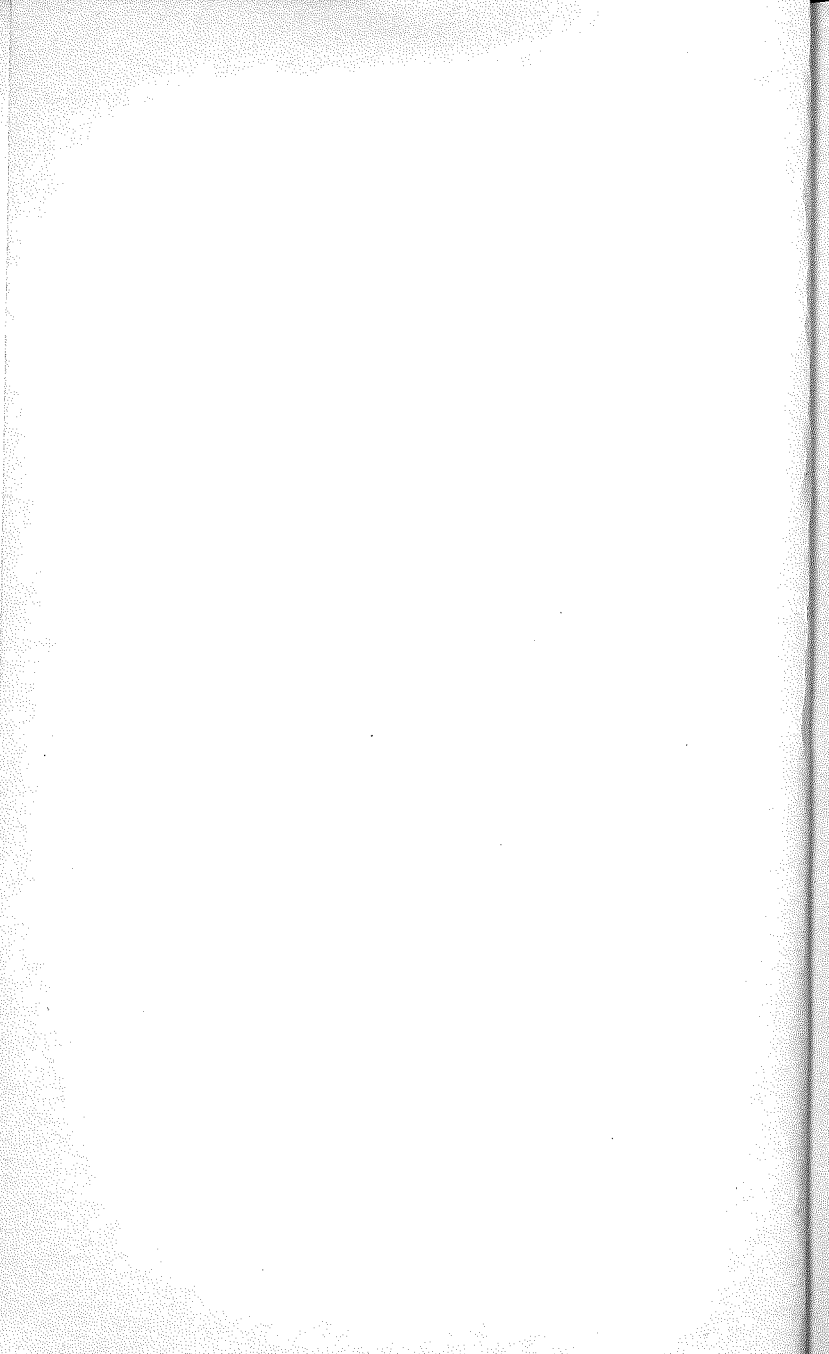
26, dilluns. Visita de la mare. Paquet de menjar i més llibres de la galeria quarta. Paquet de casa amb roba i menjar. Demano dues autoritzacions (18.888-18.889). Diaris del diumenge. Interrogatori qualificació social (curt). Dino a l'habitació del Sebastià i del Rosselló, invitat per ells. El guàrdia ens veu i es manifesta plaent. Em porten una cadira. Ja no em tanquen la porta.

27, dimarts. Em concedeixen les autoritzacions. Escric a casa comunicant-ho. Rebo dos enormes paquets, un de casa i l'altre d'uns amics. Paper per a escriure. En anar a firmar, em veig amb un d'una altra galeria, conegut, però no sé qui és. Reparteixo l'excés de menjar.

28, dimecres. M'encarreguen preguntar a tots els de la galeria qui vol anar a veure el metge. A la tarda s'acaba el període d'observació. Gran sorpresa: no em traslladen de galeria: resto a la mateixa (segona). Em canvien de cella. Individual com abans. No en sé els motius. Em recomanen que demà ho esbrini. Aquesta nit entren, en bloc, onze dels multats dels 113.

29, dijous. El cap dels serveis m'explica que és cosa de direcció: pel fet de ser sacerdot em tenen «especial». Però puc anar al pati si en demano permís. Aquesta tarda he vist al pati els coneguts de la detenció dels 113. Estan molt animats. Parlem llarg: dues hores. Entremig em citen —Jutjat núm. 4— i em lliuren la cèdula de citació (exhort del T.O.P.) (núm. 1683/1973 del Jutjat núm. 4 de Barcelona) per al judici oral a celebrar a Madrid el 26 de gener de 1974, a les 9,45.

30, divendres. Veig al pati als coneguts matí i tarda. A migdia el pare provincial m'ha vingut a veure i a suggerir-me que cerqui advocat. També cerco confessor. De moment he fet tard. Fins dilluns no surt res. Estic encoratjat. 10 pessetes una carta; 25 pessetes barber. Avui a dos quarts de dotze farà exactament set dies de la meva detenció i fineix el «període» d'observació a què jo mateix m'havia sotmès.

1 de desembre, dissabte. Començo la vaga de fam. He tingut visita de la família. Després he comunicat la vaga als funcionaris. He estat molt correcte i ells també. He transmès la finalitat al director per mitjà del cap de serveis. Un paquet de casa, de moment, no me'l donen. He demanat abans advocat —Benet— i director espiritual —Just. Telegrama, 25 pessetes. M'han prohibit sortir al pati. M'han canviat de cella. La nova és més calenta i no dóna al pati dels presos polítics. Tinc moltes hores buides. Enceto *Subjecte*. Estic més serè que els dies passats. Es pensaven que estava en relació amb els de Zamora. Sembla que em volien enviar a Zamora, però la meva vaga allí hauria creat un «*shock penitenciario*» (!). Al vespre, ha vingut el funcionari a preguntar-me, confús, si persistia. Es veu que tenen l'obligació de preguntar-m'ho a cada àpat.

2, diumenge. (Primer d'advent.) Des d'ahir estic tancat a la cella. No puc sortir per res. Del paquet de casa només em donen els pantalons i el paper de wàter (!). No em donen l'aigua mineral. M'ha vingut a veure *don* Pablo, capellà de la presó. Conversa molt interessant. Li he explicat moltes coses. Ell s'ha esbravat en un moment donat contra el cardenal per no denun-

ciar que a la reunió dels 113 hi havia persones com Soler Barberà i Fina. Tanmateix, se n'ha anat pensatiu. Ha estat molt correcte. El funcionari d'avui també m'ha donat conversa. Molt simpàtic i senzill. No podré aguantar tant com altres vegades perquè pateixo bastant de fred. Per compensar-lo es gasten moltes més reserves que si tingués calefacció. Ha vingut el segon cap de serveis, *don Moisés*. També molt atent. M'ha permès de rebre l'aigua mineral que m'envien de casa.

3, dilluns. El tercer funcionari de guàrdia també m'ha tractat amb gran deferència. M'han dut llençols, cobrellit, coixí. M'han donat permís per ficar-me al llit quan vulgui. És l'únic lloc on no pateixo fred. M'ha ofert llibres. Poc després ha vingut *don Gonzalo* (capellà): hi ha el pare abat. Després d'una hora llarga ens hem vist. Ell és director espiritual extraordinari. Per a la continuïtat caldrà que demani l'ordinari —Batlles. El funcionari m'avisa que la vaga de fam porta com a conseqüència 40 dies de càstig. Em ve a veure el pare Sotero (de la presó). Diu que, en comptes de convèncer-me *don Pablo*, l'he convençut jo. El pare Sotero diu que demanarà al Director de parlar amb mi, però que —a canvi— jo mengi. Li dic que no. Vénen els metges de la presó. Em pregunten els motius. Els els dic. Faig la instància per demanar mossèn Batlles. El funcionari em lliura la resta del paquet de casa (paper blanc i dibuixos dels nens —quina alegria!). Quedem que el pastís el donarà. Ell em diu: «No seria correcte que l'hi lliurés.» Molt fi! Em fico al llit a les set de la tarda glaçat de fred, fins a les deu no reaccio. A les vuit em fa alçar el funcionari per fer-me afaitar. Em diu que demà em dirà una cosa xocant.

4, dimarts. Em ve a visitar un altre cap de serveis. Tracta de dissuadir-me. Diu que la societat que jo desitjo és ideal. Es veu que el pare abat digué al Director

que jo era idealista i ara tots s'agafen a aquesta excusa. La societat que, de moment, jo demano, és la lliberal, estil França, Alemanya, Anglaterra, Suïssa, Bèlgica, Holanda..., no crec que sigui res d'idealista. — Em llevo a les deu. Em vénen a veure dos capellans de la presó. El segon —don Pablo— m'escolta molt. Li explico que no demano cap idealisme. Em deixa una revista del Prado. En parlem. — Ahir vespre també ingressà Lobo. Veig que han prohibit la visita de la mare, que tocava avui. — Ha vingut un moment el metge, molt atent. Diu que demà vindrà amb més temps. — Pensaments: «Us deixo el plat de lleties i m'emporto la primogenitura». «Un altre capítol de la història tràgica de Catalunya». — Vaig demanar advocat el dia 1 al migdia. Finalment avui, a dos quarts de quatre de la tarda, han concedit autorització per cursar el telegrama. — Jn., 12, 23-50. — Jn., 15, 13. — Jn., 6, 55. — Jn., 10, 11-18. A les vuit del vespre he vist l'advocat Benet. Hem discutit punts del judici. M'ha animat. És molt competent i molt humà ensems. Per primera vegada m'he ficat al llit amb els peus calents. Del paquet de casa només em porten tres ampolles d'aigua.

5, dimecres. De casa, em lliuren un pijama i un anorac. El funcionari de torn avui em dóna conversa. Ve el metge. 37 de temperatura, 13,5 de pressió. Em fa preguntes i opina sobre el meu dejuni. Coneix Gandhi. No és partidari d'actituds individuals i passives. Diu que si persisteixo m'hauran d'enviar a l'hospital per posar-me sèrum nutritiu i que aviat m'obligarà a romandre al llit. — Ve el pare Pablo tot encongit. El Director nega el permís de director espiritual ordinari (mossèn Batlles). Té ordres d'incomunicar-me, molt serioses. Ja va fer prou deixant-me veure l'abat. No puc sortir de la cella. Jo accepto la prohibició. Parlem de la idolatria al Cèsar. Ell em deixà una revista del Pra-

do. La hi torno amb un articlet per si el vol enviar perquè el publiquin. Parlem de Girardi.

6 de desembre de 1973. Dijous. Em quedo al llit per prescripció del metge i per evitar una mica el fred. Adhuc al llit els peus se'm refreden. El metge m'ha trobat bé. Però està preocupat. El pare Pablo m'ha portat amb la Bíblia catalana de casa que havia demanat, un bell llibre de poesies obsequi de l'Hortènsia i fills —que em vindrà molt bé— i un llibre, *La verdad de Gandhi*, que no sé qui me l'envia, oportunitatíssima. Don Pablo, molt prudentment, sembla trobar dificultats a la comunicació amb l'advocat, la darrera que em permeten. Sondeja i investiga el paper de l'advocat. Em fa l'efecte que volen tancar-me del tot. Li dic si pot dir al cardenal que actüï davant les autoritats civils competents. «Sí, però que es defineixi també davant l'atemptat contra la pròpia vida». Bella fórmula per desqualificar la meua acció! Em pregunta si vull que ell digui res a la mare. Li dic «no cal, però sempre va bé». Temo el que li digui. Més tard el funcionari Guisado ha parlat llargament amb mi, en gran confiança, demostra molta categoria mental, es presenta molt liberal. Parlem de Gandhi, de Lenin, de Marx, d'Allende, de Castro...

7 de desembre de 1973. Divendres. Des d'avui fins al 14 de gener de 1974 no puc escriure diari perquè se'm prohibeix l'ús del bolígraf. En faig, doncs, un resum aproximat el dia 14 de gener.

El 7 de desembre de 1973 a dos quarts de dotze del matí surto en cotxe —Dodge Dart— cap a Madrid. Els capellans m'avisen a la bestreta «Hospital Central Penitenciari de Carabanchel». — Jo ho aviso als nostres, però no m'entenen i donaran una nova confusa que complicarà la meua localització. Vaig assegut molt incòmode entre dos policies vestits de paisà al seient del darrera amb l'ampolla d'aigua mineral entre les cames,

de la qual vaig bevent un raig a cada frenada que fa el conductor. Aquest s'equivoca. Vilafranca-Vendrell-Montblanc-Borges-Lleida-Saragossa. Ells a dinar, jo al calabós de Jefatura Superior de Policia de Saragossa. Pujar i baixar escales, treure i posar cinturó, ulleres, etc., claus, pany i forrellats, tot dret després de set dies de no menjar. Conversa amb un detingut jove. L'ajudo informant-lo del que ha de fer. Converso amb el policia, bo i dret. Després de dues hores, altra vegada al Dodge. En el cotxe molts silencis. Arribada. Són les onze de la nit. Metge a la porta. És un hospital-presó. Les habitacions d'hospital amb reixes, miradoret dissimulat i clau al pany de la porta. Em reconeix el metge jove molt interessat. El funcionari, molt antipàtic, ho priva tot. Incomunicació total.

8 de desembre de 1973. Dissabte. Avui i demà festa. Tothom marxa. El metge de torn fa una brevíssima visita al matí i una al vespre. Els funcionaris dues o tres vegades treuen el nas dient bon dia o bona tarda i res més. I així passen dies i dies totalment incomunicat, sense poder fer res absolutament en la més gran inactivitat i amb un futur totalment negre. Tots aquests dies no es poden historiar un a un. Només espigolar petites anècdotes sense cronologia.

1. — Hi ha funcionaris molt interessants. Els presos polítics els minen la moral. Així com hi ha la policia social, distinta de la criminal, caldria un cos (nazi) de presons per a presos polítics distint del cos per a presos comuns. Dos abandonen el cos, fastiguejats, l'estiu vinent. Al llarg dels 37 dies d'incomunicació total els vaig treballant. És difícil, perquè hi ha tres torns, i cada cosa cal continuar-la després de dos dies de vacances que fan de cada tres. Acaben tous com unes figues. Fins el director.

2. — Els metges. N'hi ha de tots. En general, molt bona impressió. Ells també estan impressionats. El que

em porta amb més responsabilitat i continuïtat, en arribar les festes s'esquerda de dalt a baix, cerca suplents i un dia que li faig una carta exonerant-lo de tota responsabilitat, se la fica a la butxaca i es fa fonedís. N'apareixen d'altres més esquerrans que es comprometen tant tant que els considero còmplices meus. Potser algun perdrà algun lloc important per causa meva. El cap mèdic fa acte de presència el mateix dia de la visita de l'advocat, la primera. Amenança amb el sèrum. Tracta de convèncer-me. Torna tres vegades, cada vegada més d'una hora. Cap al dia 39 aixeca una mica la comunicació. Puc veure la mare, els capellans (Garcia Salve, Jiménez de Parga, Marià Gamo). Els metges sofreixen pressions fortíssimes (ministre de Justícia). Visita de nous metges: Vergara (tòrax), Sopeña (Subdirector), Moya (electroencèfal), ...(nutrició), ...(psiquiatre). M'han fet radiografia dels pulmons i electrocardio i dos electroencèfals (per cert, en el primer gairebé hi deixo la pell). Finalment dictaminen edema a les cames, al cervell, al miocardi (cor), al fetge (greu) i al ronyó dret. Porten sèrum fresc d'urgència. Però ja començo a menjar. Una gran batalla.

3. — Els companys capellans: els deixen parlar poc i poca estona. Molt fermes. Fan el que poden per secundar.

4. — L'advocat m'ha fet cinc visites. No recordo els dies. Potser un calendari aproximat sigui el següent:

XII. — 7 div.

8 dis. Visita del capellà.

9 diu.

10 dill. Em concedeixen la Bíblia i un llibre psicoanalític sobre Gandhi que jo duia i que vaig llegint a miques. Primera visita Medina (dr.) M'avisava: duresa.

11 dima.

12 dime.

13 dij.

- 14 div. Primera visita de l'advocat. Localització. Bones noves família. Legalització. Peces-Barba co-defensor. Primera visita Castellón.
- 15 dis.
- 16 diu.
- 17 dill.
- 18 dima.
- 19 dime.
- 20 dij. Explosió-atemptat Carrero Blanco. He sentit la detonació.
- 21 div. Segona vinguda advocat. Prec dels 113. M'ho pensaré. Al cap de mitja hora, decisió: endavant!
- 22 dis.
- 23 diu.
- 24 dill. Visita monges. Funcionaris. «Noche Buena» a dos quarts de quatre matinalada.
- 25 dima. Nadal. Gran silenci. Mini-visita del capellà.
- 26 dime. Firmo als metges (Medina): responsabilitat exclusivament meva. Ni del govern. Segona visita Castellón.
- 27 dij.
- 28 div. Nou govern?
- 29 dis. Tercera vinguda advocat. Carta drets humans i Taula. Li dic que continuo.
- 30 diu.
- 31 dill.
- 1 dima.
- 2 dime.
- 3 dij. Visita Castellón. Junta Hospital. Measures liberalitzadores. Visita Capellà presó (Jiménez Parga)
- 4 div.

- 5 dis. Visita mare. Quarta vinguda advocat. Visita capellans presó (Mariano Gamo). Cardiog.
- 6 diu. Visita mare. Visita bisbe auxiliar Echarren.
- 7 dill. Visita mare. Atac cor. Audiència secretari ministre Justícia. President 1 TOP.
- 8 dima. Carta al president del TOP-1 que no envia. Visita cardenal Enrique Tarancón.
- 9 dime. Nota de fi de dejuni (provisional).
- 10 dij. Electroencèfal. Cinquena visita advocat. (lliuro nota)
- 11 div. Nutrició. Psiquiatre. Sisena visita advocat. Plego (Atac de cor). Visita mare. Bombes a Barcelona.

12 de gener de 1974. Dissabte. Ahir, abans de trencar el dejuni, pesava 58,5 Kgs. Avui en peso 57,8. Malíssima nit. Mel, suc taronja, llet ametlles. Al matí, brou i pollastre, cebes i pastanaga i patates. Havia vomitat. Ara em trobo millor. Els àcids, neutralitzats amb llet i proteïnes (Pollastre). Visita de l'advocat: tot per terra per les bombes de Barcelona. Es vol anihilar també el signe de judici? Estic tristíssim. A la nit escric una carta molt seriosa a l'advocat. Moltes visites: tothom content mentre jo ploro per dins. No saben el que es fan. Escric també uns punts mínims per al judici. L'advocat vol retardar el judici. Jo, no. Demano que em deixin veure a V. Alcover demà.

13 de gener de 1974. Diumenge. 59,8 Kgs. Baralla amb el doctor Moya. Em nego a «perairejar-me». Enmig, comiat precipitat de la mare, que torna a Barcelona. No se'm permet veure Vicenta. A la tarda i vespre un gran atac de diarrea. He quedat desfet. Cal sofrir, molt, molt

i en silenci. Els nostres tenen mala consciència. Els de l'Hospital també... Jo callo. He llegit l'autobiografia d'Anthony Quinn. M'ha ajudat:

«Ningú en el món no ha arribat a la meta, fins que tots rebin un tracte just».

La pau habita en la meva ànima.

14 de gener de 1974. Dilluns. 61,5 Kgs. Em vaig refent. Soledat. L'Hospital, malgrat totes les promeses eufòriques del funcionari-cap a la meva mare, em manté castigat en «celles». No puc parlar amb els companys. Avui el metge m'ha permès banyar-me i alçar-me. A les sis m'he banyat i he estat alçat fins a dos quarts de deu del vespre. He començat a reempredre el diari monòton d'un pres. Havien donat permís per a llegir el diari, però per més que el demano no me'l passen. Només em passen llibres de la biblioteca que em trien ells. L'advocat m'havia dit que vindria en Peces-Barba per explicar-me com va un judici. No ha vingut.

15 de gener de 1974. Dimarts. 63,7 Kgs. No he dormit en tota la nit. Em farceixen de menjar. Em fa patir l'estómac i el ventre. M'han tornat a tallar la barba. M'he llevat a les onze i he completat i posat al dia el diari. Continua l'isolament i la pau interior. Després de molt demanar ha vingut un diari d'ahir. Ha passat el Director Funcionari. Ni una paraula de dulcificar el càstig. Vaig frenant el menjar. En aquests dies he llegit:

El dios de la lluvia llora sobre Méjico - Laszlo Pasuth.

El carro de los elegidos - ? White.

El pecado original - Anthony Quinn.

Este es tu mañana y tu hoy - M. Raymond. O.C.S.O.

Historia de un muchacho - Alfonso Daudet.

16 de gener de 1974. Dimecres. 65,5 Kgs. El Metge-Cap, doctor Lluís Castellón, m'ha vingut a veure, com cada dia; m'ha preguntat per la família, impressionat per la mare. M'ha dit que avui hi havia Junta de l'Hospital. Que jo estava castigat per la vaga, però que acollint-se a no sé quins números del Reglament ell em llevaria el càstig. Que no li ho agrais, perquè ho feia amb tots; a més, jo no havia incitat ningú a fer vaga. Dues telefonades de la mare al doctor Castellón, i a la superiora. El doctor s'ha interessat perquè surti ben parat del judici. He acabat el llibre —trist— de Daudet.

17 de gener de 1974. Dijous. 67,3 Kgs. Avui no ha vingut el metge. Continua el càstig a «celles» o la comunicació. He triat lectura *Sociología* de Joseph H. Fichter (Chicago 1957) Herder, 8.ª edició, 1972. Començo a preparar el meu llibre *Subjecte*. Espero uns apunts, però potser no m'arriben per la comunicació. De salut, cada vegada més fort. Ja estic a mig camí de recuperació. Les cames, molt fluixes. Passejo molt per l'ampla habitació. No em queixo de res. No demano res. És la gran hora del silenci llarg, llarg. Tothom m'ha criticat la dreuera. És qüestió d'anar seguint la llarga carretera. Ara, l'advocat i tots els amics frisen per escurçar-me aquesta carretera que s'endevina tan llarga. Al preu que sigui. No és que jo la vulgui llarga. El que jo vull és mantenir la meua línia d'«oposició descoberta» vingui el que vingui. Ara vindrà el judici —si no me l'ajornen—, una minsa tribuna en què em deixaran parlar (?) cinc minuts. Després el llarguíssim silenci. Com a excepció, he parlat amb Marià Gamó i Jiménez de Parga en presència de don Octavio (funcionari).

18 de gener de 1974. Divendres. 67,6 Kgs. He fet una mica de dejuni i gairebé no he augmentat de pes. Em convenia per l'estòmac. Estudio la *Sociología* de Fichter (molt conservador, tracto de rectificar-lo). El metge-

cap, doctor Lluís Castellón, diu que demanarà que, si més no, pugui sortir al pati a part dels altres, quan no hi siguin. De moment, continuo tancat i incomunicat. Li dic al metge que el meu gust és que no s'ajorni el judici. Marxa i s'acomia el doctor Cuesta Caselles (jove suplent). He comptat en els passeigs per la cella: 6.000 passes! A més a més de vitamina A, vitamina C, calç, potasi (per via oral) i vitamina B intramuscular que em donaven fins ara, ara hi afegeixen intramuscular un estimulants (Urbagon) per al cor, per augmentar la tensió sanguínia, que està a 10,5-6,5 al vespre.

19 de gener de 1974. Dissabte. 68,1 Kgs. Tot continua igual, excepte que m'han concedit una hora de passeig al pati —amb sol— separat dels altres presos. Tot sol, de dos quarts de tres a dos quarts de quatre, acompanyat d'un funcionari que m'ha donat una conversa molt amable, després n'ha vingut un altre i després un altre. Molt comunicatiu. Tots s'excusen sense que els acusi de res. Ahir no em van passar el diari, tot i demanar-lo moltes vegades. L'havien destrossat els presos. Com que sóc el darrer, de vegades només em resten les escombraries. Quin goig el sol i l'aire lliure després de tant de temps tancat amb vidres glaçats! Encara no s'ha presentat cap advocat, ni el de Barcelona (Benet) ni el de Madrid (Peces-Barba). A ben segur que faran mans i mànigues per ajornar el judici. Maleït qui cau en mans d'advocats. Jo continuo en pau enmig de la gran soledat i buidor. Tampoc no m'arriba la feina i les coses que vaig demanar a casa el dia 13. Continuo estudiant sociologia i fent exercicis físics. Menjo menys i recupero pes més a poc a poc.

20 de gener de 1974. Diumenge. 69,5 Kgs. He estat una hora i mitja al pati, al sol. Demà hi ha Junta de l'Hospital, a veure si em treuen el càstig. El doctor Castellón m'ho va prometre. Avui m'ha portat un munt de

revistes i diaris d'avui. No m'han deixat anar a missa amb Gamo i Jiménez de Parga. La missa oficial ni l'he demanada. Total, diumenge sense missa. I moltes hores tancat.

21 de gener de 1974. Dilluns. 71 Kgs. Continua la sortida al pati en solitari. Avui era el dia de la Junta. Segons em prometé el metge Castellón, esperava que avui m'alliberarien de la comunicació, etc. De moment no hi ha res. Segons el cap de servei, no em rebaixaran el càstig. Sembla estrany que el funcionari-director fes, abans de jo plegar la vaga, tantes promeses a la meua mare i ara hi hagi aquesta rigidesa. Potser demà em diran alguna cosa. Jo em porto molt bé. Fora de la vaga, mai no els he donat cap motiu de queixa o de molèstia de cap classe. — Avui s'ha presentat l'advocat. M'ha trobat molt bé. Serà un consol per a la mare, que ha tornat a telefonar al doctor-cap. L'advocat estava molt adolorit per la meua carta a ell que algú ha fet córrer a altra gent. Tant, que, àdhuc, parlava de retirar-se. Però m'excusava pel fet d'haver-la redactada després de 42 dies de fam. Sento que algú l'hagi mal compresa, però em refermo en tot el que deia, tot i que estava una mica desordenada. Hem quedat amb l'advocat la forma de portar el judici. Ell volia que jo determinés el fil central, ell estava a la meua disposició com a advocat. Jo he cedit a la voluntat del meu poble, que no trenqui mai del tot la comunicació —que, d'altra banda, quedarà trencada quan hi hagi sentència, perquè ja no podrà venir l'advocat. Però, en l'essencial, mantinc la meua línia. Això em portarà una pena alta. Preveig entre tres i sis anys de presó (la llarga carretera —única alternativa— un cop abandonada la perillosa drecera del dejuni il·limitat). Perquè parlaré en català, i, si no se'm permet, callaré, negaré la meua defensa i retiraré l'encàrrec de defensar-me als advocats Benet i Peces-Barba. Aleshores l'obligaran a fer-ho d'ofici. I ell

tractarà d'explicar i excusar la meva actitud davant el tribunal per fer rebaixar al màxim la meva pena. Treball difícil i delicat! L'advocat l'accepta. No he pensat a tornar-li a parlar d'emoluments. Jo no puc pagar res. Ho faig perquè em recomanen comunicació. I, si aconseguix rebaixa de pena, serà una propina. Repe-teixo que no cerco anys de presó, com més me'n pugui estalviar, millor. Però primer és donar testimoni de la meva «discrepància pública» respecte al règim. — Per tot plegat, tot i que estic molt alt de moral personal, estic ensems una mica trist. Tinc la tristesa clavada fins al centre del meu cor, com una agulla fina i llarga. No puc escriure ni una paraula als que més estimo. Flai-ro una gran incomprensió. És l'hora del llarg silenci. M'ha arribat el que havia demanat a casa, però de moment no deixen passar ni la màquina d'afaitar, ni el paper d'escriure, ni els llibres ni la llibreta que tant esperava per a treballar. El càstig es manté. Tot el dia sol a l'habitació i una hora de pati també sol. El judici serà dissabte vinent, dia 26, a les 9,45. Segurament, tal com es fa el judici en aquest país, serà un acte més d'incomunicació, d'incomprensió, de xoc cec de forces, la darrera oportunitat abans del llarg silenci que s'apro-pa i que ja estic tastant a l'avançada.

22 de gener de 1974. Dimarts. 71,3 Kgs. — No hi ha hagut cap novetat. El càstig en celles continua amb la seva incomunicació. M'han passat uns diccionaris i un llibre d'Història d'Israel, però no la llibreta que neces-sito per a treballar en *Subjecte*, i el paper d'escriure. He d'economitzar una llibreta que em van donar en els darrers dies de la vaga, quan es descongelà la discipli-na de càstig, parcialment, amb belles promeses, després no acomplertes. Es veu que el doctor Castellón no ha pogut res, perquè res no em diu ni es presenta des del diumenge. La Mare Superiora, que també és de la Junta, aquest matí estava molt reticent. El cap de servei d'ahir

ho veia negre i em digué que fou la Junta més llarga que havia vist (ell no hi assistia). És el temps de la paciència llarga. Beneït sia. Serà interessant que es vegi que també sé esperar i que les meves fuetades no són fruit d'un esperit neguitós, sinó d'una exigència fonda i llargament meditada. Sento com si la veu que sempre em guia m'estigués dient: «Lluís, esperarem una vegada més, retardarem una vegada més l'hora del judici. Mentrestant cal acumular patiment i sofrença sense límits perquè tots vegin l'amor». — Dur en la línia de fons, i pacient, infinitament pacient a suportar-ne les conseqüències. ¿Es cansarà la gent de veure patir sense terme i en silenci?

23 de gener de 1974. Dimecres. 71,1 Kgs. El càstig es manté. S'ha dulcificat una mica. Al pati m'han deixat amb Jiménez de Parga i Marià Gamo, sols. M'ha vingut a veure el doctor Castellón. No m'ha dit ni una paraula de la Junta. He vist que patia. Jo tampoc no li he dit res. Li he dit que estava molt enfadat amb ell. S'ha espantat una mica. Li he explicat que les revistes i diaris que em donà no eren velles com havíem quedat. Tot era del dia. És a dir, que es gastava diners de la seva butxaca exclusivament per fer-me feliç a mi. Ell ha respirat satisfet. «Ja li portaré les velles que retiro de la sala d'espera de la meva consulta cada setmana». També he reduït els medicaments. Ara la meva recuperació s'alenteix. En part, perquè no em porten tant de menjar com al principi. En part, perquè jo també vigilo de no cansar l'estómac. En part, perquè faig molt, molt exercici. Aquesta vegada serà més difícil recuperar els 77-78 Kgs. que pesava, perquè, en perdre moltes proteïnes, m'han quedat uns músculs escarransits. Jo no vull excés de greix i sucre, i els cremo amb exercici físic i respiracions fondes. Que, de passada, fabriquen lentament musculatura. Però això és feina de mesos. I difícil. Sento

una gran feblesa muscular i l'exercici és molt penós i dolorós. Però vaig endavant.

24 de gener de 1974. Dijous. 72,4 Kgs. Cada dia faig com a mínim 7.000 passes. D'aquestes, algunes les faig corrent de puntetes. Avui n'he fetes 1.000 d'aquesta faisó. A més, faig flexions de braços alçant el cos llarg a terra. Poca força. Des de fa tres dies aconseguixo fer la figuereta. La mantinc un minut. Aquest matí he lliurat al cap de servei per fer arribar al director una llista de preguntes: 1. Puc tenir diners del peculi i comprar a l'economat? 2. Puc rebre i enviar cartes? I visites? De part de qui? 3. Puc rebre paquets? 4. Puc recuperar un holandesos [fulls] en blanc per a escriure? 5. Puc recuperar una llibreta que és el guió d'un llibre que vull fer? 6. Puc anar a la televisió? 7. Puc veure els sacerdots? En quines condicions? Puc assistir a missa, o celebrar-la amb ells, els detinguts? 8. Puc anar a dinar i a sopar al menjador, per estalviar complicacions als de la cuina? 9. Puc saber qui m'ha enviat 200 pessetes? La resposta me la donarà el Director, que, de moment, no ha vingut. En realitat, m'ha tret el càstig, però hi ha el problema de difícil solució de les condicions concordatàries de la presó de capellans. No puc barrejar-me amb els presos no-capellans. D'ací les dificultats. Com a respostes, m'han lliurat una carta del pare Almirall, una de la mare, i la de les 200 pessetes d'una persona desconeguda força poca-solta. També m'han lliurat el paquet d'holandesos en blanc. També avui he passejat amb els dos sacerdots. Aquesta nit, els funcionaris m'han dit que al diari «Pueblo» sortia l'anunci del meu judici per a demà passat amb la petició del fiscal de sis anys.

25 de gener de 1974. Divendres. S'han endut la bàscula i ja no puc controlar el meu pes. Avui ha plogut. Tothom sap que demà em jutgen. Els presos voldrien

parlar amb mi, però no els ho permeten. Els sacerdots han vingut a la meua cella. Els he invitats, a ells i al *cabo*, a Coca-Cola de l'economat (35 ptes.). Els he preguntat l'horari: dos quarts de vuit: llevar-se (tres tocs de timbre); tres quarts de vuit: «*recuento*» (2); a les vuit, esmorzar a la cambra; dos quarts de nou, escombraries, escombrat, fregat; un quart de deu, cella; dos quarts de deu, «*recuento*» amb el funcionari nou; tres quarts de deu, lleure: economat, pati, sala d'estar (menjador), comunicació (dilluns i divendres); dos quarts d'una, cella (1) i «*recuento*» (2); un quart de dues, dinar; tres quarts de dues, cella; dos quarts de quatre (1-2) «*recuento*» i pati: lleure; dos quarts de set, cella; a les set, «*recuento*»; un quart de vuit, sopar; a les vuit, cella; dos quarts de nou, TV; dos quarts de deu, cella; tres quarts de deu, «*recuento*» (funcionari aliè) (dimarts, tres quarts de deu, cine de TV, tres quarts de dotze «*recuento*»). Escriure cartes a família, dimecres i dissabtes. M'han tallat els cabells: 25 pessetes. M'han deixat 300 pessetes fins que no es realitzin les meves de peculi. La Coca-Cola doble no m'ha deixat dormir en tota la nit.

26 de gener de 1974. Dissabte. Finalment, hem arribat al dia del Judici Oral. A dos quarts de nou sortia de l'Hospital Central Penitenciari, emmanillat, custodiat per policia armada, en una camioneta cellular, acompanyat de dos presos comuns i dos polítics (un d'ells, Urbano, cenetista de Barcelona, reincident) de la presó central de Carabanchel, i d'altres que anaven en una altra camioneta. Cap al Palau de Justícia per un bell recorregut material per la Casa de Campo i per un bell recorregut espiritual: la conversa amb els companys. El comiat de tots els que trobava en sortir de l'Hospital: «Bona sort». Al Tribunal som conduïts al calabós, on ens desemmanillen, descinturonen, descordonen les sabates, etc. A mi, m'ho deixen tot després de treure-

m'ho tot. Estic encara tan prim que em cauen els pantalons sense corretja. Els guàrdies em pregunten, sense pròleg: «Quants dies s'està sense menjar?»... «Sembla impossible!» Em tracten amb deferència. Jo també. Arribada a un quart de deu. A dos quarts de deu, comunicació amb l'advocat Josep Benet. S'excusa de no haver vingut ahir, però es concentrà a preparar la defensa. M'avisava que el president del Tribunal té por d'incidents i, en canvi, que si no hi ha tal cosa, l'afer es pot resoldre baratet. Jo li dic que en l'afer central de la meua línia de fons no puc cedir: sóc un discrepant públic del règim. Que tampoc no puc cedir en parlar en català. Que cediré en la forma suau de la meua actitud. Em demana que no renunciï a l'advocat. És una nova concessió, que va contra els meus compromisos contrets públicament davant el poble fa gairebé dos anys, i contrets amb la meua consciència. Diu ell que tot plegat ho consideraran «*desacato*», i faran aleshores un altre judici per «*desacato*». A més a més, poden eliminar la presència de J. Benet, únic testimoni del que passa a dins de la Sala, puix que el judici es farà a porta tancada, per suavitzar, segons m'ha dit. Queda clar que l'advocat vol estalviar-me anys. Com que, d'altra banda, els amics sempre m'han demanat que no m'incomuni, he cedit també a la seva petició de no esmentar el tema advocat i deixar que això fes el seu curs. Sempre que es fan coses en comú cal pactar i cedir i ser flexible. ¿Quan, això, esdevé oportunisme i traïció a compromisos previs? M'ha ensenyat (sense temps per a llegir-los) una carta del comitè d'urgència (100) dels capellans de Catalunya, i una publicació (5.000) sobre el meu *curriculum vitae*. I ens hem acomiadat, a tres quarts de deu, justa l'hora de començar. De nou a la cella, a pensar el que jo havia de dir. M'han conduït a la sala, emmanillat, a un quart i cinc d'onze. Es veu que s'ha deixat passar a davant un altre judici curt. Darrera meu avui hi ha programats sis judicis més. El meu estava previst

enllestir-lo en un quart. La porta tancada. A fora, la Vicenta, en Josep Dalmau, en Jordi Carbonell i altra gent que encara no puc especificar. Sense poder assistir i sense veure'm, haurà estat un gros sacrifici aquest desplaçament i una bella prova d'amistat. M'han desemmanyolat. Davant, el president, i dos jutges a cada costat. A la dreta, el fiscal. A l'esquerra, l'advocat, (togat). Al centre, de cara al president, ben entaulat, el secretari. Darrera seu, a l'esquerra, jo, entre dos policies armats. A la portella per on he vingut, a la meva esquerra, quatre policies armats més. En el lloc del públic, un empleat. Les preguntes sobre filiació les ha fetes i se les ha contestades el mateix president. Ràpidament m'ha preguntat si jo acceptava, o no, l'acusació que se'm feia. Jo, en castellà, he dit: *«Sin voluntad de desacato y sin ánimo de faltar al respeto debido a la autoridad, sino por fidelidad a unos principios y a mi pueblo, por deber de conciencia y haciendo valer el derecho más elemental que tiene todo acusado de poder hablar y defenderse ante un Tribunal en su propia lengua, ante un acto oficial como es éste, a partir de ahora lo responderé todo en lengua catalana y le agradeceré que designe un intérprete para que traduzca o en todo caso hablaré despacio y claro para ser entendido, y si surgiere alguna dificultad el señor letrado podría ayudar a resolverla»*. Respon el president que està prohibit respondre en cap altra llengua que en l'oficial de l'Estat espanyol. Em queda —diu— el recurs de no respondre. En cas que respongui en català seré expulsat de la Sala i el judici continuarà sense mi. Cal tenir present que si en Benet era l'únic testimoni del que jo feia, jo era l'únic testimoni del que diria ell. Em decideixo, doncs, per callar. Ja és una gran protesta. No renuncio a la meva actitud. Resto en inferioritat de condicions per a la meva defensa. I puc testimoniar l'actuació de l'advocat. Em repeteix, doncs, el president, la pregunta. No li responc. Ell ho fa constar al secretari i afegeix que

mantinc una actitud completament respectuosa. Aquesta observació la repetirà moltes vegades. Jo emmudeixo, doncs, fins al final. En el judici ORAL, he d'estar sense obrir boca! Contradiccions del sistema! El fiscal em pregunta si jo he redactat el paper explicant la vaga de fam durant vint-i-un dies. El secretari, vermell, no pot llegir aquest paper, com li mana el president, «*porque está todo en catalán*». Jo no responc. Em pregunta si l'he imprès jo. Si l'he multicopiat jo. I prou. — L'advocat renuncia a fer preguntes. El fiscal, sense sermó, eleva a definitives les seves conclusions: sis anys de presó i multa de 10.000 (100.000?) pessetes. No ha cedit ni un mil·límetre del que demanava provisionalment i del que podia demanar (Mal senyal!). Aleshores ha pres la paraula l'advocat, i dels deu minuts que s'esperaven de la seva actuació n'ha fet una hora llarga. I molts rengles de notes que s'ha saltat per escurçar! Ha estat el protagonista d'avui. Ha fet la seva feina i la meva. Tenia una feina realment difícil, amb un client que s'autoacusava i que li exigia no enfosquir el seu signe; un client que refusa el Tribunal d'Ordre Públic i el Règim sencer en papers que han arribat a totes les autoritats; un client que, per dos anys consecutius, no s'ha presentat al judici oral convenientment convocat, sense donar raó, etc., etc. Ha fet una exposició quasi perfecta. Impecable de fons i digna de forma. Ha explicat bona part de la meua vida. El canvi fonamental, il·lustrat amb citacions del llibre del jesuïta Diez-Alegria. Els motius de fons de les meves actituds. El meu amor al problema obrer. El despreniment i les obres d'arreglament amb els oprimits. Ha criticat i desmuntat la informació policial i les alegacions de l'acusació punt per punt. Ha explicat tot el que demanava en el meu paper i ha distingit amb citacions de Dret Polític i Dret Constitucional entre autodeterminació (jo) i separatisme (fiscal). Ha argüït que, com se'm pot condemnar a sis anys si el meu escrit és més fluix que la declaració dels intel·

lectuals de Montserrat, que no ha promogut cap processament (en Benet és dels firmants). Ha demanat «aperturisme» en la sentència. Espero que les notes de l'advocat siguin del domini comú. És un al·legat molt ben treballat. M'ha qualificat de «desafecte al Règim». Jo guardo afecte àdhuc als enemics. Ell patia perquè resultava llarg. Però la Sala escoltava. L'atenció no ha decaïgut ni un moment. Adhuc els policies s'han comogut. El president prenia notes. No l'ha interromput ni una sola vegada. A mi —ruc!— m'han vingut unes irresistibles ganes de plorar. Però no ho he fet. He procurat mantenir una actitud digna, senzilla, quasi cordial, molt seriosa. No he afegit res. I vist per a sentència. L'advocat magistral ha demanat absolució total. No em faig cap illusió, tant puc anar al carrer com rebre els sis anys i les 100.000 (10.000?) pessetes. Si hi hagués hagut la mare o germans, el president me'ls hauria deixat veure, però en saber que era a porta tancada han pensat la impossibilitat de veure'm i no han vingut. El president ha permès que retornés a cel·les sense manilles. Allí, nova comunicació amb l'advocat. L'he felicitat. Estava satisfet i feliç. Diu que és més positiva la seva i meva actitud de respecte amb les afirmacions fermes de fons, que l'actitud de revolta formal. Jo en dubto, però no s'ha acabat tota la feina, avui. De fet, jo distingeixo sempre entre Estat i Règim (cosa que no fa el Règim). I respecto l'Estat mentre que refuso el Règim. Avui, això ha representat actitud formal de respecte a una institució judicial de l'Estat i una actitud de fons —no parlar i l'afirmació «de l'advocat» (comptant amb el meu beneplàcit) que sóc discrepant del Règim— de protesta a una institució política (T.O.P.) del Règim. L'advocat m'ha llegit sencera la carta del Comitè. Ens hem acomiadat fins a la sentència. De nou a cel·les. He dinat. A dos quarts de tres a la camioneta cellular amb els quatre del matí. Emmanillats. Cap a Carabanchel. L'Urbano té llibertat provisional. He salu-

dat el seu advocat Marc Palmés (deixeble meu). — A l'Hospital, els funcionaris m'han fet la gran rebuda. Els ho he explicat tot. M'han deixat amb els capellans. Els ho he explicat tot. M'han tornat l'esperada llibreta sobre *Què és Mística?* M'han donat 300 pessetes, en moneda interior, del meu peculi. Les he tornades a qui ahir me les va deixar. I, finalment, ha arribat la pau de la nit. Quin futur m'espera? Com un nen als braços de la mare, així estàs dintre de mi, ànima meva. Enmig de les ambivalències de la vida, el vaixell va fendint les aigües tempestejades, o apaivagades, dia a dia. És suficient a cada dia la seva pròpia malícia. No el corrompem amb la malícia dels altres dies. No he dit res de «Vull ser jutjat a Catalunya, i per un jutge democràtic», tampoc allò de «renuncio al document "estatal" d'identitat», però és que no m'ho han deixat dir. Havia d'haver forçat més les coses?

27 de gener de 1974. Diumenge. Els funcionaris m'han despertat: «*El desayuno!*» i m'han deixat un retall de periòdic amb la «magna concentració davant el monument als Caiguts» de Barcelona, reconstruït per segona vegada després de la segona destrucció, el 26 de gener de 1974, aniversari de la presa de Barcelona per les tropes de Franco. — El torn següent de funcionaris: que jo m'he mantingut rebel en el judici, que he menyspreat l'idioma oficial parlant en català, etc. mig en broma, mig seriosament me les anaven tirant. Ha vingut el doctor Castellón. Ell m'admira secretament. M'ha explicat el que diu la llarga columna de la premsa de Madrid avui. Hi ha inexactituds que no sé si són de la premsa o del doctor: primera, intervenció meva en català, que no he contestat al fiscal i sí a l'advocat, que l'advocat ha dit que parlar en català no és separatisme, etc. Els ho he puntualitzat tot. Han restat seriosos. El doctor Castellón m'ha portat un gros paquet de revistes i diaris. Passejo amb els capellans. Comiat a Carles

Jiménez de Parga, que marxa lliure demà a les vuit, després de dos mesos d'arrest substitutori d'una multa governativa. Avui —jo per primera vegada— hem concelebrat missa: tercer diumenge, lectura d'Esdras o Nehemies, epístola a Corintis, Evangeli de Lluc. Any de gràcia, per deslliurar els oprimits. La capella partida en dos per un envà, els homes a l'esquerra mirant l'altar, les dones a la dreta. Cap home. Les monges i alguna noia. I els tres capellans presos. Volien ells que presidís jo. Els he pregat que ho fessin ells. Jo no domino el castellà litúrgic. Ha presidit Carles Jiménez de Parga. Amb gran sorpresa meva no ha predicat. Es veu que els ho van prohibir. A part d'això, la missa, molt àgil. Després, Carles s'ha acomiadat de les monges. Tanmateix, passo encara totes les hores tancat i barrat a la cella, en soledat. Una soledat ja de dos mesos seguits amb comptadíssimes excepcions. Gairebé totes les meves presons les passo castigat «en celles», com diuen ací. No hi ha forma de ser un pres com tants. Ara la raó és el Concordat. A Direcció General de Presons són dràstics: «Ben separats dels altres presos!». I ací tenen molta por. Vigilen el pati. Vigilen la missa. Ahir, de la porteria a l'habitació no em van deixar anar sol... Avui he demanat anar a veure la «tele» i posar-me sol al darrera a veure el partit del Barça. M'han dit que no. «Ja li portarem una ràdio perquè el pugui seguir». «No, gràcies; és igual.»

28 de gener de 1974. Dilluns. Avui, a les vuit del matí, ha marxat en Carles Jiménez de Parga. A la presó es nota molt l'absència d'un company. Ell és, a més, molt simpàtic, granadí. És rector d'una parròquia suburbial de Vallecas. El trobo a faltar, tot i que només el veia un hora i romania sol tota la resta del dia. Avui, a l'hora de veure capellans, només n'hi havia un. I no ens ajunten. Cada un en una cella separada. Tinc el retall de «Ya» (matutí 27-1-74) i d'«Informaciones» (ves-

pertí, 26-1-74) —més exacte, el vespertí— que parlen del meu judici. A Zamora es destinen a alimentació diària per pres 21 pessetes. Ací 71.

29 de gener de 1974. Dimarts. Monotonia: dormir vuit hores; una hora de conversa i passeig al pati i quinze hores de soledat. Aquest vespre he lliurat la primera carta a la mare (en castellà). Marià Gamo, molt simpàtic, agut i entès (Història Moderna i Contemporània): m'ha regalat, d'un dipòsit que tenen, massapà i llet condensada.

30 de gener de 1974. Dimecres. M'ha vingut a veure el pare Josep Almirall, provincial de les Escoles Pies de Catalunya. Li ha calgut anar a Direcció General de Presons (Ministeri de Justícia) per a obtenir el permís de veure'm, pel fet de no ser familiar. Ha vingut amb el pare Burriel (secretari del provincial de la província de Castella), que s'ha quedat discretament a fora. La visita ha estat de consol. S'ha excusat dels atacs que li feien cristians de base per no haver vingut al judici. Però ell volia venir i l'advocat li va dir que no calia, puix que era a porta tancada. El bisbe Guix, auxiliar de Barcelona, interessat per mi. Diu que es corre que jo no vaig voler anar a veure el cardenal. El cert és que el seu secretari Serrallach va ajornar quinze o vint dies una entrevista urgent que vam demanar el Lobo i jo. Biografia meva. Amb extractes del diari. Ben feta. Em diu que em prengui amb calma la presó, que escrigui un llibre, com en Botei. On em posaran? Veu explosiu que m'enviïn a Zamora. El pare general preocupat per la possibilitat d'una nova vaga de fam. Els rectors, si més no, respecten els fets. En Jordi, molt atent. L'advocat i senyora, excel·lents rera ell. L'advocat, preocupat: si absolut —connivència amb el T.O.P.—, si sis anys —no ha fet res. Jo no crec que la sentència depengui gaire de l'actuació de la defensa. Si em donen

desterrament de Madrid: el pare provincial de Castella ofereix hospitalitat. Em dóna l'adreça de la casa provincialícia. Diu que alguna vegada m'anirà a veure siestic a Zamora. Divendres vindrà l'advocat, esperem que amb la sentència. Llegeixo al diari, confirmat per presos i funcionaris, l'existència de l'indult del 23 de setembre de 1971, que m'afecta. Si no excedeix els límits d'arrest major (sis mesos), gràcia: sobreseïment. Els presos diuen que fins dos anys = 50 %, i fins sis, el 25 %. Aquestes dues, amb sentència.

31 de gener de 1974. Dijous. Esperant demà la visita de l'advocat. Sabrà ja sentència? Als diaris no es veures. Acabo de fullejar el «Ya» d'avui, i no hi ha cap referència. Em temo que encara no hi haurà sentència. No és que estigui neguitós. Mai no hauria pensat que m'afectés tan poc tot això. Vull saber la sentència per omplir el meu temps amb una cosa o amb una altra. Fins ara m'ha ocupat bastant unes fitxes que he fet sobre la premsa que podia hebre de relacions política-economia. Ho he fet perquè tenia premsa i no tenia la llibreta que esperava de casa i que no em van fer a mans fins al dia 26. Aquesta llibreta té uns apunts que em calen per a treballar en un llibre que porto al cap des de fa tres anys, i que tenia determinat d'escriure a la presó. Si em toca d'estar-m'hi temps i no trenc el règim normal (incomunicacions, prohibicions d'escriure, de tenir bolígraf, de tenir paper, vaga de fam, feblesa consegüent, etc.), aquesta serà la meva feina bàsica. Em fa il·lusió, aquest llibre, tot i que, com els altres darrers, haurà de romandre en eterna impubicació... Me'l deixaran escriure directament en català? Em sembla que jo l'escriuré així, després ja veurem com surt. Bé! Fins demà!

1 de febrer de 1974. Divendres. Efectivament, ha vingut l'advocat, sense noves. Diu que tarden uns deu dies, i tot just en fa sis. També diu que és fàcil que m'ho vinguin a comunicar a mi abans que no li ho comuniquin a ell. El cert és que encara no hi ha res. L'advocat venia eufòric del judici d'ahir, dels advocats laboralistes i un obrer. La sala plena d'advocats i presidents de collegis d'advocats (Madrid, Barcelona, Mataró). No hi cabia, la gent. En Jordi hagué —per 2a. vegada— de restar fora. Vam discutir mètodes i estils: ETA (Burgos), 1.001, el meu, aquest. Em va donar records de tothom. I m'assegurà que, quan se sabés quelcom de la meva sentència, vindria a parlar-me'n. Sembla que serà per convèncer-me de fer recurs. Assumptes despeses de la defensa: les hores, les regala; les despeses coincidents amb els 113, les paguen els 113, i les altres, el pare provincial. M'ha arribat una carta de la Vicenta i un paquet seu amb un pijama, *polvorones* d'Estepa i xocolata Gluki. L'editor —Noçal— troba molt interessant el meu llibre de Bíblia..., però només apte per a minories (eufemisme per no dir «impublicable», si més no, a mi m'ho sembla).

Opinions (per a tot hi ha explicació!)

Si em perdonen: «entesa entre advocat i T.O.P.»

Si em perdonen: «un èxit, hem vençut, s'ha imposat el nostre criteri».

Si em posen sis anys: «l'advocat no serveix per a res».

Si em posen sis anys: «hem fet impacte perquè em consideren Heroi-Màrtir!»

2 de febrer de 1974. Dissabte. Ha vingut a l'habitació M. Gamo, ple d'optimisme: bones relacions Església - Estat. Cartes entre Tarancón i els ministres. L'Estat i la Santa Seu res no concordaran sense coneixement dels bisbes. (Ministeri d'Afers Exteriors). S'intentarà una solució per a les escoles dels religiosos (Ministeri d'Educació). Sobreseïment de les multes dels tancats al seminari de Madrid quan l'Assemblea plenària dels bisbes, el desembre de 1973 (Ministeri de Governació). Diu Gamo que potser ens posaran ràpidament al carrer. Veurem. Potser a ell, sí. De fet, no comptem gaire. El poble i els pobres encara no tenim ni veu ni vot. Caldria intervenir? No ens inviten a la participació? No diuen els diaris que el govern espera col·laboradors espontanis? També és curiós que en aquest mes —el 13?— es reuniran a l'Escorial les tres tendències —dreta, centre i esquerra— de l'Església —bisbes només— sota la presidència de Tarancón i González Martín. Tant que havíem lluitat, Dalmau, Rodri i jo, al bisbat de Vic, perquè obtinguessin cabuda en el Consell Presbiteral, amb les consegüents solemnes condemnes del bisbe: «Això seria introduir la divisió en el presbiteri del bisbat!» Com si no fos ja consumada, aquesta divisió! — Aquest vespre, en una visita de funcionaris, M. Gamo ha explo-

tat. S'ha definit. Mai no l'havia vist així. A crits: M'he posat al seu costat, sense crits. Per avui.

3 de febrer de 1974. Diumenge. Res de particular. Aquests dies passats m'he entretingut fent unes fitxetes de dades dels periòdics, però m'hi he dedicat tan a fons que m'he cansat massa. Avui no faig res. Dia de repòs. He llegit una estona i he pensat. Fa un vent tan fort i tan fred que a fora al pati no hi aguanto més de mitja hora. Ahir, el doctor Castellón em digué que havia telefonat la mare, i els metges de Barcelona recomanen pocs greixos pel fetge. Jo li he dit que ja ni recordo on tinc el fetge.

4 de febrer de 1974. Dilluns.

2 sobres a 0,65	1,30
2 paper tela a 0,30	0,60
2 segells a 2	4,—
1 paper higiènic	8,50
1 dentífric	17,10

31,50 Ptes.

M'ha arribat un paquet de menjar (llet, formatge de bola, botifarra, aigua mineral i galetes salades). Em sembla que és de l'Artur. M'han dit que era un jove amb barba. No sé on ficar tant de menjar. Tot està ensopit. Fa la impressió que allò que únicament funciona bé és el menjar. Sembla l'única obsessió dels homes. Quantes coses se simplifiquen pel simple fet de no menjar! Escric a casa. Demà al vespre enviaré la carta. Comento el judici per sobre. Els funcionaris s'avancen els uns als altres per fer-me la vida una mica menys pesada, «dentro de lo que cabe». Estic ben instal·lat dins del

«NO». Psíquicament, sóc el capità Nemo de la novel·la de Juli Verne. Tanmateix, estic segur que aquesta inactivitat meva és el gran disparador de l'activitat de molts d'altres.

5 de febrer de 1974. Dimarts. Ha arribat una carta de casa, amb un conte escrit per una nena de la classe de religió que jo feia a l'Escola Isabel de Villena, amb il·lustracions a tot color. També hi havia uns gargots de la nena de l'Àngel. No l'he poguda contestar perquè la meva carta ja estava escrita. Aquest vespre l'he lliurada. — No hi ha signes de sentència. — Ha vingut el metge Fernández a completar el meu historial mèdic des dels dies de la vaga. — Un funcionari em deixà ahir el plànol de Madrid. L'estic estudiant per tenir-ne una idea. Llegeixo diaris. Faig algunes fitxes. Vaig madurant el llibre *Subjecte*, del qual encara no he escrit ni una ratlla. També penso en el volum II del Comentari bíblic. Tinc la *Història d'Israel*. La fullejo. — També vaig revisant l'actuació de l'advocat: 1. A Barcelona, el dia 4, li vaig proposar de fer arribar una carta explicativa a mans del president del T.O.P. (Mateu Cànoves); me'n va dissuadir. (Crec que és una greu equivocació. Aquest senyor romangué ignorant del meu estat fins que va anar a veure'l la mare quan ja estava acabant-me.) 2. Va col·laborar i adherir-se a totes les pressions perquè acabés ja des del 14 de desembre. «A veure com hem d'acabar això». I en canvi va criticar aquells que em deixaven en llibertat d'obrar segons la meva consciència. 3. Poruc, no va voler acceptar un pensament de dues ratlles que volia fer arribar a la mare com a present de Nadal, el dia 21, darrera visita abans de Nadal. Deia així: «Si Déu es féu no-res / per fer-se home, / ¿com tenim tanta por / d'ésser, nosaltres, homes?» 4. No va fer, ni promoure, cap gestió davant Justícia, davant Governació, ni davant Església. Només va pressionar-me

a mi. El camí fàcil! I sort que vaig adreçar-li aquella carta tan dura, si no, fins al judici hauria estat tou com la mantega.

6 de febrer de 1974. Dimecres. Dia tranquil. El torn de funcionaris que toca avui no fa pràcticament acte de presència en tot el dia. M. Gamo, si els comptes no fallen, marxarà el 21. La sentència no arriba. En canvi, ha arribat carta de la mare i un telegrama de Baden (Suïssa) firmat per Pere Barrufet que m'anima i em conhorta en la lluita i en la prova. — Sobre l'aspecte del menjar, he de dir que en aquest Hospital, com enlloc, es menja extraordinàriament bé. 20 pessetes i escaig per a Zamora, i 70 i escaig per ací. Fins ara he fet l'esforç de menjar-m'ho tot, una hora o una altra. Però ja no puc seguir més aquest ritme endimoniat. He de deixar bona part del menjar que em serveixen. A cada àpat puja un pres, que fa de cuiner-cambrer, amb la safata curulla fins dalt. Sempre tres plats. I quins plats! Per exemple: sopa de fideus, amb 10-15 trossets (menuts) de pollastre; 7-10 mandonguilles amb salsa espessa; 4 talls de lluç fregits; una poma grossa; un iogurt; i pa. A més del menú normal, jo tinc, de sobrealimentació, una ampolla de litre de llet. No bec mai aigua, bec llet. Sempre sobra menjar, però cal gastar el pressupost.

7 de febrer de 1974. Dijous. Continua el gran silenci sobre la sentència. A M. Gamo intenten processar-lo per «propaganda illegal», per papers sobre l'incendi de Zamora, presumptament repartits per ell a la seva parròquia. Sembla que Tarancón ha denegat el processament. I sembla que, en la pràctica, de distensió entre Església i Estat no hi ha res, encara. Jo penso que el retard en la meva sentència és degut a indecisió en la línia a seguir pel govern. No volen una solució impremeditada

i *ex abrupto* com la del 1.001. Però dubto que la solució meditada sigui gaire benvolent. Si més no per a mi, la sentència meva constituirà un autèntic «test» per al nou Règim. A veure si passen de les paraules a les obres. I a veure si distingeixen entre oposició extremista i oposició noble, respectuosa i equilibrada. De moment sembla que no cap més oposició que algunes persones «del règim» una mica desgastades per anteriors incidents. No hi ha més participació que la dels falangistes, marginats per l'Opus, i ara rehabilitats. Tots els corrents en què s'havia dividit el falangisme són cridats. La resta constitueix l'esquerra extremista perillosíssima. Si em cauen més de dos anys hauré de protestar enèrgicament. — Aquest vespre he entrat definitivament en règim normal de menú. Fins avui tenia d'extra una fruita per esmorzar, un iogurt per sopar, i llet sense cafè per esmorzar i un litre de llet a repartir per tot el dia. Avui m'ho han tret tot; caldria «val» del metge per continuar-ho. Jo no vull cap «val». Així que, m'hi avinc. Si ho mantenia fins ara era perquè és més sa tot el menjar extra que donaven que el normal. I com que n'hi havia massa, deixava el normal per l'extra, tot i que ja havia avisat cinquanta vegades que en tenia massa. Ara, en això, ja sóc normal. Des de demà m'alçaré a l'hora de tots. Fins avui esmorzava al llit i m'alçava una hora i mitja més tard que els altres. No cuito en la normalització de moltes coses perquè espero la sentència. També l'esperen els altres presos i s'estranyen del retard. Sembla com si els funcionaris estiguessin compungits de la meua rara situació. Al Director-funcionari no el veig mai. Liberalitza al compàs de les meves pressions, però menys. — Al «Ya» he llegit que Carles Jiménez de Parga ha estat elegit com a representant dels sacerdots de Vallecas. — Flexió de braços a terra 6-18, vertical 40; córrer quiet 100; flexions cames 5 (tres vegades dia; excepte vertical).

8 de febrer de 1974. Divendres. Avui ha vingut un nou sacerdot de Portugalete (Biscaia). El van detenir a finals de novembre (la guàrdia civil). Sense ordre de detenció. Pertany a la parròquia registrada. Després dels tres dies al quarteret li posaven multa de 150 mil pessetes (Governador). Com que no paga, l'havien de tenir trenta dies en arrest substitutori. L'han tingut ja cinquanta al País Basc i ara l'han portat ací. De moment no he tingut temps de saber res més. La meva sentència continua en l'aire. — Flexió braços 6-18; vertical 45; córrer 100; molí dos braços 10.

9 de febrer de 1974. Dissabte. He pogut parlar amb el sacerdot de Portugalete a l'hora de pati. Es diu Roman Landera. Fou enviat a la presó pel jutge d'instrucció A. Basauri. El seu cas passà a T.O.P. Acomplerts els dies d'arrest substitutori (després d'haver dipositat el terç i fet recurs, que fou denegat), ha continuat en presó. Ara sembla que l'han portat a Madrid perquè el T.O.P. vol interrogar-lo per decidir-se a processar-lo, o no. L'acusen de dirigir una manifestació el dia 21 de desembre sobre el 1.001. Ell en aquella hora, deia missa i ni sabia que es fes la tal manifestació. — He vist a «Vida Nueva» una explicació del meu cas, amb foto i tot. Diu que se m'acusa de propaganda illegal, de callar en judici i d'una vaga de fam. Són simpàtics, els cristians de Madrid! — Avui fa dues setmanes del meu judici i no hi ha res de sentència. Seran durs o tous? — Després, immediatament del fet del 20 de desembre a Burgos, el comunicaven amb pistola, arrengrerats al pati, tots els presos polítics. Participació o eliminació? — Jo continuo tancat vint-i-tres hores cada dia. Avui he vist que els funcionaris (si més no, el Director) m'estan prenent el número. M'han assegurat que no estic castigat, que és per raó del concordat. Aleshores, per què un tracte tan diferent a M. Gamo? I si em contestaven que ell només té arrest substitutori (fluixa res-

posta), o que ell vingué abans, quan encara no s'havia urgit el «privilegi» concordatari, i que ara han assimilat el règim de Landera al de Gamo i no al meu, quan aquell, com jo, ja ha complert l'arrest i ara està com jo he estat fins fa quinze dies en preventiva i en cert sentit encara hi estic? És ben cert que estic castigat i ho dissimulen, o per burlar-se de mi (com una revenja pel meu dejuni) o per estalviar-se la meva protesta. — No sé si podré resistir a esperar la sentència. Només em frena la por que si protesto, en comptes d'aconseguir més llibertat per a mi treguin la llibertat —minsa llibertat— que tenen els altres sacerdots. — Flexió braços 6-18; vertical 45; córrer 125; flexió cames 10; molí 20.

10 de febrer de 1974. Diumenge. Ha vingut a parlar una estona amb mi el doctor Castellón. Li exposo la meva situació d'aïllament. Jo fins ara no havia urgit cap aclariment de la meva situació, perquè pensava que la sentència seria cosa de pocs dies, i volia estalviar maldecaps al Director. Però vist que triga tant, li pregunto la raó del tracte discriminat que rebo. Ell se'n fa càrrec, em dóna una explicació i em diu que se n'ocuparà. A la tarda faig una instància per escrit al Director per demanar-li una entrevista per afers particulars (aïllament) i la lliuro a don Octavio, el cap de serveis. A l'hora de sopar ve don Octavio per dir-me que ja ho ha comunicat al Director. Demà hi ha Junta. A veure què se'n traurà —com cada diumenge, avui hem dit missa els tres capellans presos. Avui he presidit jo. No prediquem. Vénen les monges i alguns funcionaris. Des de la finestra de la sagristia es veu el barri de Carabanchel; a primer terme, un bellíssim bosc de pins, i a l'horitzó, la *Sierra* (Guadarrama) nevada. És un gran plaer allargar la vista cap a la zona de (?) llibertat. Abans de sortir de la capella, Marià G. s'ha assegut a l'harmònim. El toca molt bé. D'entrada, ha tocat el

Virolai amb acompanyament molt ple. Jo l'he cantat. Ell també. Després ha tocat un cant basc, en honor d'en Roman. Després unes cançons religioses perquè les monges cantessin i, finalment, una solemne marxa de comiat (l'himne de Riego). — Braços 6-18; vertical 45; córrer 150; cames 10, molí 40.

11 de febrer de 1974. Dilluns. M'ho pensava. Em van jutjar el mateix dia que el pare fou endut de Barcelona pels republicans i van entrar els soldats de Franco. La mare plorava pel marit absent o potser mort. Setze dies vam trigar a recuperar-lo. L'11 de febrer de 1939, dia de la Mare de Déu de Lourdes, va tornar a casa. La mare, plena de felicitat! — Avui, després dels setze dies, avui, 11 de febrer, ha vingut, a la una del migdia, un oficial dels Tribunals a comunicar-me la sentència, de la qual em dóna una mala còpia. En el fons del meu ésser em sento ple de felicitat, una rara felicitat que no es troba en els mercats de felicitat oberts al consum de les masses. He arribat a un terme llargament esperat. Esperat i desitjat. Quan feia la vaga de fam de vint-i-un dies, i estava a la Casa Sacerdotal de Vic, vaig dir al bisbe que, si no m'assegurava que no impediria el procés que «inevitablement» vindria, no cessaria de fer vaga de fam. Hi ha document escrit del compromís. Quan arribà l'hora del processament, se'm consultà novament. Vaig tornar a insistir: «Vull ser processat sense cap privilegi». I així fou. Fins i tot vaig donar el «cos del delictes». Se m'acusà de propaganda illegal per dos papers que ells no tenien i que, sense que me'ls demanessin, jo, voluntàriament, els vaig lliurar. Després els he estat esperant a la vora de tres anys. L'any passat, en anar a Zamora per multa governativa, pensava que entroncaria una cosa amb l'altra. No fou així. La gent deia que l'Estat em temia (!). Doncs ja el tenim al damunt amb tot el seu pes: tres anys i 10.000 pessetes o arrest substitutori de trenta dies. — Impressió de la

sentència? a) Afirma coses falses i sense cap prova: jo no vaig lliurar cap paper per a la seva reproducció (*impressió*); no sóc responsable del *repartiment*; no és delicta la *tinença* d'un únic exemplar la guàrdia civil, en el registre, no en trobà cap més). No s'havia adjuntat, que jo sàpiga, cap paper citant la gent a Santa Maria del Camí. No vaig ésser protagonista de la tancada a Santa Maria d'unes 40 persones, ni tan sols hi era físicament. Només afirmo, la pura veritat, i no me n'amago encara que fos delicta, que vaig redactar els dos papers a mà i que els van llegir visitants vinguts a Santa Maria del Camí, quan jo encara hi era, abans de la tancada.

b) Hi ha còpia dels dos textos ilegals! Bona propaganda es fan! La traducció, força equivocada. En algunes frases crucials, el sentit és exactament el contrari per causa de la mala traducció. c) La part que raona la culpa és fatal: No hi ha ni *impressió* ni *repartiment*, ni *tinença*. Castiguen en mi el «delicta» que no he comès (que, si de cas, és comès per altres que jo no sé qui són), i el que he fet, es veu que no està tipificat com a delicta (!!).

No sé com seran altres sentències, però mai no hauria pogut pensar que es pogués donar un nivell tan baix de jurisprudència. d) Que demanant el fiscal sis anys (la màxima) i l'advocat no res (la mínima), el Tribunal, d'ell mateix inclinat a actuar dur en el meu cas, com es dedueix de la conversa del seu president amb la meva mare (7-1-74), veient que hi ha un clima de distensió, ha optat (feble) pel terme mitjà, després d'haver dubtat molt. Així, no el poden atacar els durs, ni els «aperturistes», i queda bé amb tothom. L'oposició no pot cridar massa i l'extrema dreta tampoc, perquè tres anys són tres anys. Ha calgut inventar el delicta. I caldrà que un home sigui privat de llibertat dies i dies. Total, poca cosa. Però passa dels dos anys, que jo veia raonables des de llur punt de vista, a part del fet del meu refús de tota sentència, i sobretot, tanta mentida i tanta manca de pes jurídic per «carregar-se de raó», «per justificar

els tres anys». Així, la felicitat de dins, d'esdevenir una mica signe d'opressió sistemàtica del Règim, i d'esdevenir una mica comunió amb tants presos que pateixen 20, 30, 50 anys, està recoberta d'una closca amargant, d'una densa tristor per la incomprensió dels jutges del T.O.P., per la incomprensió i crueltat i duresa d'un Règim inexorable, servidor dels seus interessos polítics per damunt del servei del poble. L'enemic no accepta diàleg cordial, no accepta entesa, no surt de darrera d'unes lleis que ell s'ha fet per protegir-se de la veu que puja del poble. L'enemic encara està en plena guerra. — He sortit del locutori en silenci; no he tingut paraules si no és per als amics: els dos sacerdots. Ho hem celebrat amb formatge, llet i galetes. — L'entrevista demanada amb el Director, de moment no ha tingut lloc. El cap de serveis diu que avui tocava Junta i demà sabrà coses (evacuades les oportunes consultes). — He comprat tres bolígrafs; es veu que sóc un voraç consumidor d'aquesta mena de menjar. — He acabat el Becozyme-C forte (Vit B i C i P i H i calç). — Braços 4-18; vertical 40; córrer 150; cames 10; molí 40. 15 ptes: 3 bolígrafs (consumeixo bolígrafs a tones).

12 de febrer de 1974. Dimarts. A les dotze del migdia m'ha cridat el Director-funcionari. M'ha preguntat què desitjava d'ell (havia sol·licitat entrevista). Li he dit: Saber la meua situació. M'ha assegurat que no estava castigat. Que no figurava en l'expedient cap mala nota, que estaven molt contents de mi. Però que jo havia vingut amb ordre de separació dels presos per raons concordatàries i l'hospital no estava adequat per a aquesta separació. — Porto, dels 80 dies de presó, 73 dies amb una mitjana de 23 hores diàries en solitari, tancat amb clau, en silenci. — Esperava la visita del doctor-cap, Lluís Castellón, però que podria, segurament, menjar amb tots en taula a part amb els sacerdots, i el mateix per a la TV. — També em digué que

havia escrit a Direcció General de Seguretat perquè els dies passats servissin com a arrest substitutori de la multa governativa de 250.000 pessetes (ara no sé si valdran per a la multa governativa o per a la pena judicial). — Finalment em preguntà on volia complir la pena dels tres anys. Li vaig dir que, aquí, no. S'hi està massa bé, en situació de privilegi; que preferia Barcelona, allí tinc la mare i puc tenir més comunicació. Em suggerí de fer una instància al Director General de Presons, que ell recomanaria. (Els molesta l'estada de capellans en aquest Hospital sense condicions.) — Plou des d'ahir. — A M. Gamo l'han cridat a Palau de Justícia (T.O.P.) per a diligències prèvies. Li volen fer judici per uns papers repartits a la seva parròquia, la Virgen de la Montaña (Moratalaz), sobre els capellans de Zamora. No s'ha demanat permís al cardenal encara. A les Saleses, l'escorcoll ha estat rigorosíssim. — En R. Landera ens ha explicat el discurs programàtic del president del govern, Arias, molt «aperturista». També ens ha explicat la seva actuació pastoral a la parròquia de Santa Maria de Portugaleta (Biscaia). Xerrant, xerrant, l'han cridat. El TOP ha demanat permís al bisbe de Bilbao per processar-lo i li ha negat. És, doncs, al carrer. Ha marxat tot seguit, després d'acomiar-se. — A continuació he escrit la carta setmanal a casa. He fet una anàlisi de les raons de la sentència. — No ha arribat l'ordre d'obrir-me la porta, de veure la TV, de menjar on tothom menja, etc. Continuo, doncs, tancat i barrat. — M. Gamo ens ha obsequiat amb uns bombons Suchard finíssims. — Braços 7-21; vertical 45; córrer 175; cames 10; molí 50 (2 vegades dia).

13 de febrer de 1974. Dimecres. Continua la porta tancada, malgrat totes les promeses. Avui toca de servei a don Octavio. Amb motiu del partit de futbol Espanya-Iugoslàvia, eliminatòria per al mundial, don Octavio arrenca del Director, de moment, la concessió que,

només per a això, baixi avui a la TV. — Hi ha com un nerviosisme pel partit. — Durant el dia, res de particular. — Netejo l'habitació. — Al vespre se sopa mitja hora abans per mor del partit, i a les set, tothom a la «tele». — És curiós com m'ha impressionat trobar-me entre un centenar de persones després de vuitanta dies de reclusió i soledat. Em venien ganes de riure sense to ni so. Estava excitat. M'ha fet impacte tornar a veure el bombardeig dels anuncis a la «tele». El primer que he vist, «KAS». — Els presos també frisaven per veure'm. Sempre tan tancat! — Però portava ordre de no parlar amb els presos. Que difícil! M. Gamo i jo ens havíem de posar a la darrera fila de taules. Els funcionaris, veient que quedàvem massa endarrerits, ens han fet avançar un reng. Però tot seguit hem quedat envoltats de polítics que donaven excés de conversa. Els funcionaris miraven, jo patia. Sort que ha començat el partit. Neguit en els jugadors, en el públic de Frankfurt i en el de Carabanchel. Resultat 1-0 a favor de Iugoslàvia. Gens de mal humor perquè no ens han deixat quedar al «Telediari». — Hi havia en Pere Leon, que va coincidir a Barcelona amb els 113, que feia dies que em volia saludar. — Han passat tres dies, dels cinc de terme per recórrer al Suprem, i l'advocat no ve. — Gamo marxarà d'ací set dies. — Leon vol que la seva mare i la meva vinguin juntes a veure'ns. — Vertical 45; braços 7-21; córrer 200; cames 12; molí 50 (2 vegades dia).

14 de febrer de 1974. Dijous. El Director intenta liberalitzar la meva situació, però cada vegada resulta tot més complicat. A mig matí m'han deixat sortir de l'habitació. He passejat corredor amunt i avall amb el cap de serveis, don Miguel. Després m'ha deixat entrar a l'habitació de M. Gamo. Hem xerrat una estona, només, perquè ell estudia Història. M'ha donat fruita i galetes. I de nou, tancat. A migdia encara no estava aclarida

la meva baixada al menjador. A la tarda hem baixat, com fins ara, amb M. Gamo una hora abans que els altres al pati, però em deixen estar-m'hi fins una més, i prou. Sempre sense parlar amb els altres presos. Després, novament tancat. Finalment, després de molts arranjaments i dubtes, he baixat a sopar al menjador, encara que les disposicions són realment un trencaclosques. Han separat una taula de les altres, l'han posada contra la paret, en un angle del menjador. M. Gamo en una banda, jo en l'altra. A prop hi ha els destinats amb oficis. No puc parlar amb ningú. Només, si cal demanar la sal... Els funcionaris pateixen, la gent se'n riu. I després, un altra vegada tancat. De manera que no puc anar a la «tele» a veure el «telediari». Així estan les coses avui. — Som al quart dia de terme. Demà, a migdia, en farà cinc per al recurs al Suprem. L'advocat no ve. — Vertical 40; braços 7-21; córrer 200; cames 12; molí 60 (2 vegades dia). — Amb M. Gamo, anàlisi de Roman Landera.

15 de febrer de 1974. Divendres. Canvi de torn de funcionaris i, per tant, canvi de sistema. Continuo tancat. Només baixo a l'hora dels àpats, però separat, i al pati, però separat. L'arranjament de les menjades és per a la seva comoditat. Així no els cal pujar el menjar cada vegada. En canvi, veure la «tele», no. — Ha passat el quart dia per al recurs i no hi ha visita de l'advocat. — Al vespre m'han deixat anar a veure la «tele», com tots, de 8 a 9,30. Però sense parlar amb els presos. — Braços 8; córrer 200; cames 15; molí 60 (2 vegades). M'ha arribat un sobre amb unes lletres de casa. M'envien una revista. Però l'han tramesa al ministeri per a la censura.

16 de febrer de 1974. Dissabte. No ha vingut l'advocat. Suposo que haurà fet recurs i quan pugui ja em veurà per parlar-me'n. Perquè em penso que es pot reti-

rar el recurs si es vol. — Finalment he arribat a un règim més normalitzat. He pogut anar a la «tele» a la tarda (Pel·lícula de Gary Cooper per *Animes en la mar*, de negres), i al vespre (Boxa: Toni Ortiz —campió europeu— contra Arcari —campió mundial—); música: Whittaker; i *Kung-Fu*. No n'havia vista cap, de *Kung-Fu*. El funcionari m'ha fet la broma que aquest espai televisiu el tenia expressament prohibit, perquè era dels meus. Com que M. Gamo marxa dimecres, sembla que es normalitza la meva situació, perquè, altrament, quan restés sol tot seria molt violent. M. Gamo, a instància meva, m'ha explicat les seves activitats pastorals. És molt ferm i no gens mancat d'originalitat i de categoria. — Entre els presos, sense ésser-hi jo, s'ha discutit la reeixida i fracàs del pacte per la llibertat. — En Leonard, que és metge, em preguntà, l'altre dia, si jo tenia un mètode per curar la càries dental. Li vaig fer una bona explicació. — Vertical 45; braços 8; córrer 200; cames 15; molí 60 (2 vegades).

17 de febrer de 1974. Diumenge. Avui, per primera vegada, he fet una vida plenament normal de presó. A dos dies de la marxa de M. Gamo han volgut —suposo— reinserir-me, perquè després no quedi com un mussol. Ell també s'ha esforçat exemplarment a aclarir-me tots els punts i a iniciar-me en totes les particularitats de la presó-hospital per tal que jo després no tingui dificultats. L'altre dia, un cap de serveis m'insinuà que em quedaria ací i redimiria treballant a l'oficina, amb Gaspar, el bilbaí. Ja ho veurem. — Hem discutit del pacte. — A les cinc, com cada diumenge, missa concelebrada, amb assistència de monges, algun funcionari, etc. M'he equivocat, i en comptes de dir: «Feliços els invitats a aquest sopar», he dit: «Feliços els invitats a aquesta casa». Marià no es podia aguantar el riure. — A la nit: partit R. Madrid-Barça. Sensació. Sopar abans. Apostes. Un funcionari ha apostat amb mi un

café, ell pel Madrid, jo pel Barça. En el Madrid s'estrena en Netzer (alemany). Jo veig per primera vegada el famós Cruyff. El *cabo* Fermín, del meu corredor, tot seriot, em diu que tinc prohibit baixar a veure el partit. Ell vol que guanyi el Madrid. El partit el guanya el Barça per 5-0! Aquesta setmana mal humor sense mida! El *cabo* Fermín diu que em castigarà tota la setmana a la cuina, a treballar. Tot són brometes amb mi. Perdo no el café al funcionari. No en prenc mai. Són les intranscendents diversions de la presó!, que no difereixen massa de les diversions de «*la inmensa mayoria de los españoles*», la pau dels quals vol ésser torbada «*por minorías insignificantes*». Visca el «*Kindergarten*»! — Vertical 45; braços 9; córrer 225; cames 15; molí 60 (3 vegades).

18 de febrer de 1974. Dilluns. El nou torn de funcionaris ha tornat a preguntar quins permisos tenia. Total, puc baixar a esbarjo a les hores de tothom, però no puc parlar amb ningú, excepte amb M. Gamo. Un pres, al pati, m'ha deixat una flauta dolça i, després de tant de temps de no fer-ho, he tocat a desdir. Fins i tot els companys s'espantaven quan augmentava la intensitat en les notes agudes i miraven, amb un reflex de por, els policies armats de les tres garites de muralla que dominen el nostre pati. De passada, haig de dir que l'hospital està envoltat d'una tanca de xarxa de filferro, rematada amb fils espinosos inclinats cap endins. Hi ha un corredor d'uns 4 metres d'ample. La muralla, alta de 4 metres, té garites cada 50 metres. En aquesta muralla hi ha llums cada 10 metres. Per la banda del pati, diuen que hi ha un fossat. Ben guardats! — En Marià ve excitat de la comunicació. Les ursulines, atacades pels Guerrillers de Crist Rei, denunciades, i s'intenta posar-los sanció. Defensa tímida de l'Església. — Hem discutit molt amb ell del tema de les nacionalitats. Tot plegat, avui hem xerrat tant, que em fan mal les barres. — Ver-

tical 45; braços 9; córrer 225; cames 15; molí 60 (2 vegades).

19 de febrer de 1974. Dimarts. He jugat a escacs. He tocat la flauta. He escrit a casa. He vist una pel·lícula de presons a la TV: *El presoner de Shark Island*, de John Ford. I m'he barallat profundament amb en M. Gamo. M'ha semblat genocida. He fet el propòsit de no continuar la baralla, demà que és el seu darrer dia. Avui no he fet gimnàstica, però he fet unes bones i llargues passejades, amb exercicis respiratoris especials amb ritme 3-6-12. Em sento molt fort de salut. En aquesta presó hi ha reclosos de molta categoria.

20 de febrer de 1974. Dimecres. En M. Gamo no marxa demà, sinó demà passat. — M'ha arribat carta de la Vicenta. — En Marià m'ha donat molta fruita i coses dolces. — Hem jugat a escacs. — M'he dedicat una bona estona a l'estudi d'un llibre d'economia. — Vertical 50; braços 10; córrer 250; cames 15; molí 50 (2-3 vegades).

21 de febrer de 1974. Dijous. A dos quarts de nou m'han cridat per diligència a les Saleses (Palau de Justícia). M'han dit que es tractava del Jutjat número 4, on hi havia un *exhorto* de Terrassa. Després del consabut passeig per la Casa de Campo i Parque del Oeste, cap al soterrani de les Saleses. Sempre emmanillat. Dintre el furgó, amb mi, anàvem uns quinze presos més. Un altre furgó ple ens precedia. Dos *jeeps* amb policies ens escortaven. En sortir dels furgons, el gavadal de policies formant passadís. Per la finestra del davant, des del furgó, tots devoràvem la gent lliure del carrer, els cotxes, els anuncis, el moviment. — Al calabós del palau, com l'altra vegada, m'han tractat especialment bé. L'encarregat m'ha reconegut. Escorcoll suau. Cella a part. I allí, vuit hores esperant. Fins l'encarregat s'ha

compadit de mi i m'ha aconsellat que m'estirés al llit una estona. Sense cinturó, em cauen els pantalons quan passejo. La incertesa del que es podia tractar es feia difícil de suportar. La diarrea ha tret el nas imperativament. No tenia paper. La retenció s'ha imposat també imperativament amb el consegüent malestar. Després de dinar he fet una migdiada d'una hora i mitja. Finalment, a les 6 de la tarda, m'ha rebut el jutge. Es tracta d'un paper multicopiat, en castellà, recollit en alguna església de Terrassa, i, segons diuen, repartit profusament per les esglésies terrassenques. Hi ha un pròleg que explica tot de coses meves, un text firmat per mi (és multicòpia) amb data 1 de desembre de 1973, explicant els motius de la meva darrera vaga, i un epíleg a cristians incitant-los a actuar. — Em pregunta el jutge si l'he redactat, si l'he imprès, si l'he escampat. Evidentment, jo ho he negat tot. L'1 de desembre feia set dies que estava detingut a la Model i, a més, aquell dia comença la meva comunicació. He declarat perquè es tracta d'un jutge no polític, tot i que el contingut era polític. — Estic pensant de decidir-me d'ara endavant no declarar res, sempre que es tracti de cosa política. — La decisió que sí que he pres és que no declararé ja més ni davant del T.O.P. (Ni davant del Tribunal Central del Penal, que ara volen fer), ni davant de la Brigada d'Investigació Social. I si arribaven a suprimir aquests tribunals polítics, continuaria negant-me a declarar davant un tribunal normal sempre que insisteixin a processar per fets polítics no relacionats amb fets criminals. — He firmat i he marxat a la cella. A un quart de vuit de la tarda, cap a la presó. Hem passat per Castellana, Alcalá, José Antonio, plaça Espanya, Passeig Extremadura i Avinguda Pueblos. — He arribat quan acabaven de sopar. Durant el «Telediari», darrera conversa amb M. Gamo. I a dormir. — Vertical 50; braços 10; córrer 250; cames 20; molí 40 (1 vegada).

22 de febrer de 1974. Divendres. Ha marxat M. Gamo a dos quarts de nou del matí. Li he donat records per a Carles Jiménez de Parga. M'ha deixat una bossa amb menjar. Ara estic més sol. Té molt do de gents, i a l'hospital es fa sentir la seva absència. A la taula separada del menjador estic sol. Aquest vespre hi ha hagut un incident: m'han comunicat que per decisió de la Junta s'ha retingut una carta escrita per mi a la meva mare i l'han unida al meu expedient penitenciari. No donen cap motiu. He hagut de fer una instància demanant de conèixer el text inconvenient. Penso que no sigui la carta recensionada el 12 de febrer de 1974, on feia la crítica de la sentència. M'indigna aquesta inquisició permanent, màxim quan la meva crítica recolzava en raons merament objectives. Potser aquest judici exposat contra la Junta de l'Hospital Penitenciari. No pensava que fossin tan tancats. — En M. Gamo deia missa a les monges i funcionaris cada dia, a les cinc de la tarda. Jo havia comunicat que, com fins ara, només en continuaria dient els diumenges. La raó profunda és que no estic en comunió amb els presents. — Vertical 50; braços 10; córrer 250; cames 20; molí 100 (2 vegades).

23 de febrer de 1974. Dissabte. Avui fa tres mesos de la meva detenció. Que poca cosa, comparat amb els que tenen 20, 50, 70 anys. Ací n'hi ha, d'aquests. I, tanmateix, que llarg per als qui estem acostumats a viure al carrer i encara tenim el cor en les coses de fora. Si vuit hores al Palau de Justícia se'm feren tan llargues, dijous passat, què no són tres mesos! La meitat l'he passada en vaga de fam, i l'altra meitat en la recuperació, el judici, la sentència... Ara espero l'advocat des de fa dotze dies. — Havia sol·licitat que dipositessin la màquina d'afaitar —amb fulles— a la barberia, però m'ho han negat. Cal afaitar-se amb les de la casa, pagant el que sigui, en part, obligatori —un mínim—, i en part, propina, per a evitar males cares. Els indigents no estan

l·ligats a pagar el mínim obligatori, però només es poden afaitar un cop a la setmana. — Avui he escrit dos punts sobre «Jo». — He passejat molt. Em vaig posant morè. — Vaig aprofundint els camins bioquímics dels estats superiors de consciència. — Avui no he obtingut el diari, no sé què ha passat pel món. — Vertical 50; braços 10; córrer 20 (mal al genoll dret); molí 100; blegar-se 3 (2 vegades).

24 de febrer de 1974. Diumenge. He avisat ben d'hora, a les vuit, que avui no els diria la missa de les cinc de la tarda per falta de comunió amb alguns assistents. Ho he fet ben d'hora perquè ningú no confiés en la missa de la tarda ni es quedés sense missa i pogués tenir temps d'alçar-se per anar a la del matí que diu el capellà de l'hospital. Però al vespre ha vingut una monja a renyar-mel, i a dir-me que han transmès l'avís just en començar la missa del matí. S'han enfadat. Què hi farem? — Sobre la meva instància per conèixer els motius de la retenció, de moment, no hi ha res. — La població carcerària va plena del desig que l'1 d'abril hi hagi indult. És el 35 aniversari de la victòria. N'hi va haver als 15 i als 25. — Vertical 50; braços 10; córrer 250; cames 20; molí 100 (3 vegades).

25 de febrer de 1974. Dilluns. M'ha cridat el Director per dir-me que el motiu de la retenció de la carta és que hi ataco una institució de l'Estat, el T.O.P. Em diu que el reglament és taxatiu en això, malgrat que pugui estar carregat de raó. D'altra banda, diu que jo sempre sóc tan atent i considerat. També afegeix que la mare l'ha telefonat per consultar-li l'oportunitat de demanar per a mi la presó de Barcelona. Ell no hi veu cap inconvenient. Jo tampoc, ja ha escrit al Director General de Presons que, justament, és el qui la rebé quan anà a veure al ministre de Justícia el 7 de gener d'enguany.

— Vertical 30; braços 10; córrer 250, cames 10 (1 vegada).

26 de febrer de 1974. Dimarts. He escrit i enviat carta a casa. — Hem vist a la «tele» el film *Els raïms de la ira*, de John Ford, sobre la novella de Steinbeck. Una de les millors coses vistes. El públic estava en un silenci total. És una penetrant lliçó de sociologia-economia: l'especulació sobre la mà d'obra. Justament aquests dies han vingut molts nous a la nostra galeria de toxicòmans. Aquests, en general, s'interessen poc per la «tele», poquíssim, tant pels esports com pel «telediari». Però avui atendien profundament. Molt més útil, ha estat, que deu conferències sobre el tema. — L'opinió pública internacional ens pressiona pels quatre costats. Avui no hi ha estats sobirans. — He estudiat català, una mica de ioga i, una mica d'història de l'Espanya medieval. — D'ara endavant la gimnàstica ja no la faig regular. La faig en tant que l'he de menester.

27 de febrer de 1974. Dimecres. Res de particular.

28 de febrer de 1974. Dijous. M'han fet revisió de l'habitació. S'han endut un joc de coberts que tenia des que menjava a l'habitació. M'han fet a mans 1.700 pesetes. He preguntat el nom del donant i no ho saben ni a la finestreta. Qui serà? — M'he afaitat. — Els bisbes catalans han fet un document valent. — El bisbe de Bilbao (Añoveros); el vicari general (Ubieta) tancats en llurs domicilis.

1 de març de 1974. Divendres. M'han donat permís per anar a visitar un company català de l'hospital que està malalt, al llit. M'ha ensenyat dibuixos dels seus fills i l'informe de l'escola Baloo. — Sembla que els laboristes guanyen les eleccions angleses.

2 de març de 1974. Dissabte. M'ha escrit la mare. Ha rebut la meua del 19 de febrer i l'ha contestada. No sap encara la retenció de la del 12 i no ha rebut la del 26. Em diu que avui vindrà l'advocat, però no ha vingut. — La sèrie televisiva Kung-Fu és interessant: no deixis que la por es fiqui dintre teu. Reflecteix com un mirall el mal, sense que et malegi a tu. — Aquest matí han executat Puig Antich, que matà un policia. El consell de ministres, ahir a la tarda, es considerarà assabentat. També han executat un polonès que matà un guàrdia civil. Feia potser més de deu anys que no executaven ningú. Adhuc el nou president del Col·legi d'Advocats de Madrid, Pedrol, havia demanat la commutació. Han commutat un guàrdia civil, també sentenciat.

3 de març de 1974. Diumenge. Vent molt fort i fred. — Sembla que es «processa» a Nixon. — He anat a visitar el company malalt.

4 de març de 1974. Dilluns. M'han deixat el *Plan Nacional Contable* i l'estic estudiant. — Es completa l'afer Añoveros. Li ofereixen marxar d'Espanya. Ell no ho vol.

5 de març de 1974. Dimarts. He rebut dues cartes de casa. L'advocat té la seva muller malalta i no pot venir. Jo no el demano pas. Fou ell qui digué que calia parlar del resultat de la sentència. Però jo necessito saber si s'ha fet recurs o si la sentència és ferma. I ningú no em diu res de cap de les dues coses. — M'han deixat el *Plan Nacional Contable*. L'estic estudiant. — Hi ha reacció, tant per l'afer Puig Antich com per l'afer Añoveros. — Aquesta nit hem vist a la «tele» *Que verde era mi valle*, de John Ford.

6 de març de 1974. Dimecres. L'afer Añoveros està tensíssim. — He rebut una extensa carta de la mare. M'avisa que avui o demà vindrà l'advocat. Es pensa que vull l'apel·lació al Suprem. Les cartes, en les condicions que hi ha, esdevenen un joc dels disbarats. Em costa continuar escrivint. — Cosa rara, he badat, i m'ha passat el dimarts sense escriure a casa. Ara, fins divendres. — Escric demanant el *Plan Nacional Contable*, contra reembossament: 350 ptes.

7 de març de 1974. Dijous. L'advocat no ha vingut. En canvi, ha vingut un polític nou de Sant Sebastià. — M'han canviat l'habitació. Estava en una, destinada a cinc llits, amplíssima, i ara estic en una individual, que dóna a l'Avinguda dels Poblados i a un bell bosc de pins en què reposar la vista. Abans no veia mai el sol. Ara el tinc dins l'habitació tota la tarda. Només que se sent, dia i nit, molt soroll del tràfic. De dia, a més, estan passant contínuament helicòpters. — Quan, la sentència ferma?

8 de març de 1974. Divendres. Avui he escrit a casa intentant aclarir l'embull del recurs al Suprem i la no necessitat de visita de l'advocat. A veure si haurà restat definitivament aclarit. — De casa m'ha arribat un solemne paquet amb pomes, ametlles, avellanes, figues seques, melmelades, codonyat, magdalenes, galetes, xocolata, torró, un fuet i llet condensada: tota una guarnició. La guerra no es perdrà per culpa de la intendència! — Els funcionaris no tenen dret a medecines del *Seguro Obligatorio de Enfermedad*! — Añoberos ha vingut a Madrid, a la nunciatura.

9 de març de 1974. Dissabte. Dia normal. No ha vingut l'advocat. N'estic content, puix que, com que no calia, la meva carta haurà arribat a temps perquè s'estalviï el viatge. — El serial *Kung-Fu* sempre em deixa un bon gust de boca. És una crida molt profunda. Llàstima que el poble està massa lluny. És fàcil que aquest serial només produeixi passivitat en el poble. És un ideal inassequible en les condicions que viu la gent. És, per tant, una evasió. Per a mi, en canvi, privilegiat de formació, resulta útil i estimulants. — El cap de serveis m'espera a la cella per un tros sobre la Inquisició. N'hem parlat. — Aquest matí, el nou capellà de presons ha estat parlant amb mi a l'habitació més d'una hora. Hem fet un repàs general de la situació. No es mostra gens belligerant. Al contrari.

10 de març de 1974. Diumenge. Signes: Arros per dinar, crema per sopar. Olympia de París a la «tele» a la tarda i futbol al vespre. El pati, menys freqüentat per l'atracció de la «tele». — Sembla que la Comissió Permanent de la Conferència Episcopal Espanyola ha fet l'esperat document sobre el cas Añoberos. Se'n parla molt. — Han aparegut dos cartells a les parets del menjador sobre propaganda de vocació sacerdotal, amb els permisos consegüents. Diuen que hi ha conferències

quaresmals. — Un exercici de gimnàstica m'ha espatllat el disc entre dues vèrtebres dorsals. Ja s'anirà curant. — Segons les noves de l'estranger i algunes de l'interior, l'«aperturisme» està molt bloquejat.

11 de març de 1974. Dilluns. M'han arribat un parell de paquets amb cordill blau, embolicats en paper fi: uns *nevaditos* i una capsa de bombons, de Cecili. — Estic emprenant un estudi econòmic d'Espanya amb els pocs mitjans que tinc a disposició. — Avui ha començat una tanda de tres conferències, lliures, com a exercicis espirituals quaresmals. — Estic llegint *Mi jefe es un asesino*, d'Henry de Montherlant.

12 de març de 1974. Dimarts. Res d'especial! — A la nit, a la «tele», *El darrer hurra!*, de John Ford, protagonitzada per Spencer Tracy. — He acabat el llibre de Montherlant, *Mi jefe es un asesino*.

13 de març de 1974. Dimecres. Trec 250 pessetes del peculi (per a fitxes i despeses menudes).

14 de març de 1974. Dijous. M'he pogut pesar: 81 Kgs! És tot un rècord.

15 de març de 1974. Divendres. Ja tinc la confirmació que l'advocat no ha presentant recurs, perquè avui se m'ha comunicat la sentència ferma i la liquidació de condemna amb data de 27 de febrer de 1974. Aquesta liquidació és del tenor següent:

Condemna de 3 anys	1.095 dies
Indult 23-9-71 1/4	274 dies
	<hr/>
	821 dies

Abonament presó preventiva

23-11-73 - 27-2-74

97 dies

821 dies

---

724 dies

Aquests 724 dies es comencen a comptar des del 28 de febrer de 1974 i acaben el 21 de febrer de 1976. Si em concedeixen la condicional sense cap mena de redempció:

1/4 de 821

724 dies

205 dies

---

519 dies

entraria en condicional el 31 d'agost de 1975.

Si iniciava redempció l'1 d'abril de 1974, sense condicional el compte seria:

724 — 32 =

692 dies

1/3 de 692 =

231 dies

---

461 dies

i restaria totalment lliure al 5 de juliol de 1975.

Finalment, si iniciava redempció l'1 d'abril de 1974 i se m'aplicava el condicional

519 — 32 =

487 dies

1/3 de 487 =

162 dies

---

325 dies

entraria en condicional de 19 de febrer de 1975 i acabaria la condicional el 12 de setembre de 1975.

Aquesta mena de càlculs és un dels entreteniments

preferits dels presos. — He fet una instància demanant l'assignació d'un servei per començar tot seguit a redimir. He escrit la carta setmanal a casa explicant les noves d'avui. — De tots els càlculs, el més versemblant és el de la sortida cap al 5 de juliol de 1975, la qual cosa representaria 589 dies de privació de llibertat (1 any, 7 mesos i 12 dies).

16 de març de 1974. Dissabte. Sorpresa. Comunicació amb la mare i amb la Vicenta. Han fet un esforç enorme per dur-me noves que m'animin. Han copsat la meva vocació al combat de la pau. Es defan molts malentesos que sorgeixen inevitablement per carta. Quanta alegria no m'han comunicat! M'han passat un paquet de *plum-cake* casolà.

17 de març de 1974. La família digué que em portaven dues flautes i no me les han donades. Què ha passat? — Avui ha fet un dia, no de primavera, sinó d'estiu. El sol era irresistible. — No augmenta ni disminueix el nombre dels presos polítics de l'hospital. — Aquest vespre, en comptes de baixar a la «tele» a veure el partit de futbol, m'he quedat aprofundint un passatge del llibre: *L'antiedip*, de Gilles Deleuze i Félix Guattari, de Barral Editors 1973. És un llibre densíssim.

18 de març de 1974. Dilluns. L'aplicació de la selectivitat en aquest mateix curs provoca desordres i protestes. El ministre d'Educació ha volgut anar de pressa. La gent jove estudiant no ha entès bé la mesura.

19 de març de 1974. Dimarts. Tothom es felicita. És el dia del pare. — Fa mal temps, un temps trist. — El noi polític que vingué de Sant Sebastià ha de marxar. Ja li han operat els ulls. — El llibre *L'antiedip* és difícilíssim, però extraordinàriament interessant. — Aquesta

nit: pel·lícula de John Ford, *La ruta del tabac*. — He fregat l'habitació.

20 de març de 1974. Dimecres. Normalitat. — Escric sobre la pau. No en quedo satisfet. — Continua el temps trist.

21 de març de 1974. Dijous. La primavera! «Surt el sol» plovent. Després sí que treu el nas el sol.

22 de març de 1974. Divendres. Aquests dies he escrit moltes planes. Estic en pau. — No varia el nombre de presos polítics de l'hospital. Som 6: un de Cartagena (bibliotecari), Lleonard Lainez (metge). Un altre de Barcelona: Emili Salinas. Un altre de Logroño: Pedro León. Un d'Oviedo: Gerard. Un de Madrid: Andreu González, i jo.

23 de març de 1974. Dissabte. Ahir vaig escriure la carta setmanal a casa. Se'm va acabant el tema i no sé com acabar d'omplir el full. — Dissabte a la tarda: pel·lícula a la «tele»: *Quan els mons xoquen*, de ciència ficció. A la nit: festival, Fred Astaire i Kung-Fu. Frase de Kung-Fu: «La por omple la llengua de paraules d'odi, l'amic escolta el cor». — Avui compleixo quatre mesos de presó, un terç d'any! — Encara no m'han dit res de la redempció pel treball!!

24 de març de 1974. Diumenge. Barça 0 - Bilbao 0, a la «tele». Sembla mentida com la gent viu el futbol.

25 de març de 1974. Dilluns. M'arriba un paquet de Josep Dalmau i Joana Villemur, amb un bon bolígraf i una capsa de bombons. — L'otorrinolaringòleg em treu un tap de cera que tenia a cada orella. Estava totalment sord. — Al «Ya» del 24-3-74 oficialment es desmenteix que el 26 de gener van morir uns quants espa-

nyols al Sàhara en xoc contra guerrillers africans. ¿No li haurà passat res a en Saixa?

26 de març de 1974. Dimarts. No em van deixar tenir les flautes que em portaven de casa. I se les van tornar a endur. — Ha vingut un pres polític de València. No li sé el nom encara. En canvi, ha marxat el madrileny Andreu. — Hi ha hagut una visita d'uns graduats de presons. Febre de neteja. — A la nit, la pel·lícula del dimarts, de John Ford, *Cada hora un crim*.

27 de març de 1974. Dimecres. Avui ha sortit cap a la provincial, i després marxarà a Barcelona, Pere León. — El dia cinc es casarà Emili Salinas. — Ha arribat carta del carrer La Corunya.

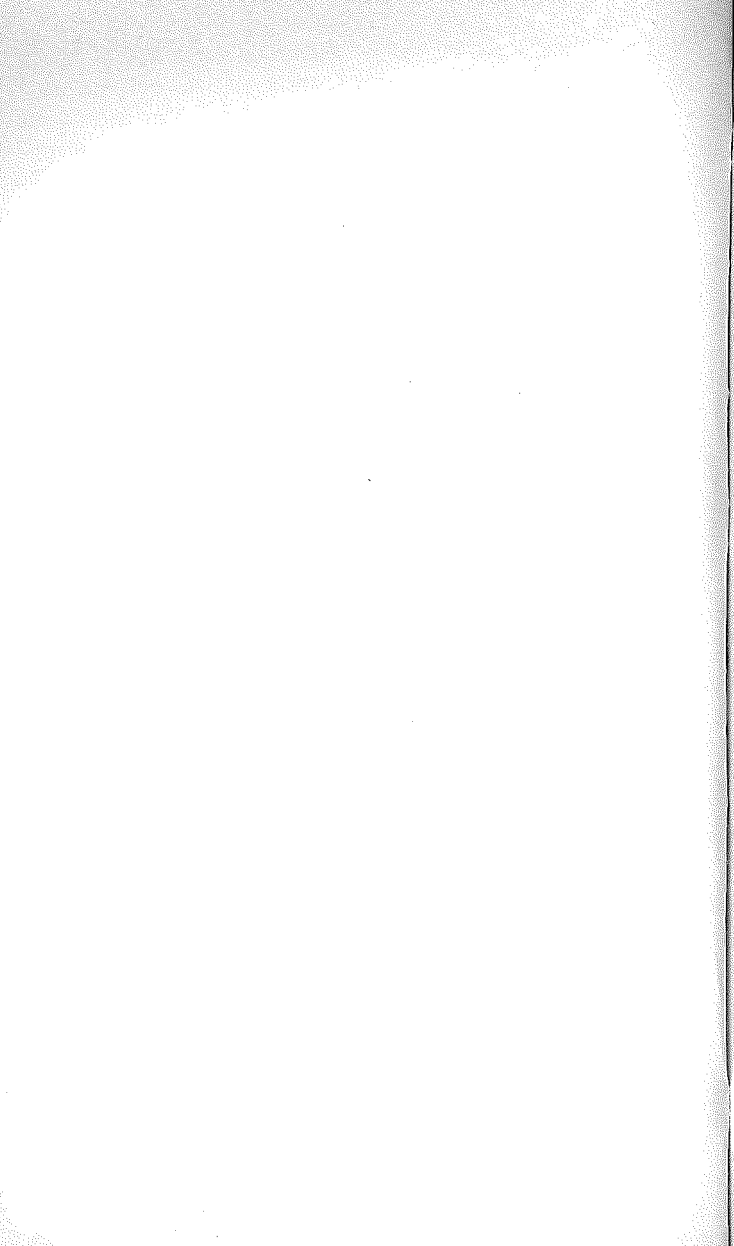
28 de març de 1974. Dijous. El Senyor Rosón ens ha canviat la presentació del «Telediari» i ha cantat (alguna cançó en català) Joan Manuel Serrat.

29 de març de 1974. Divendres. Ha arribat carta de la mare. He deixat d'escriure la carta a casa que tocava avui fins al dimarts que ve perquè he escrit molt iestic cansat. — El funcionari senyor Tovar em diu que tres del torn aniran a passar la Setmana Santa a Cuenca. Allí se celebra un Congrés de Música Sacra. En canta les lloances. Com també de la ciutat. Diuen que hi participarà la Coral Sant Jordi, dirigida per l'Oriol Martorell; els encomano que el saludin de part meva.

30 de març de 1974. Dissabte. Els presos polítics fan comunes en moltes presons; ací no podem fer-ne perquè som molt pocs i inestables.

31 de març de 1974. Diumenge. Divendres vinent, n'Emili Salinas es casa amb una noia belga. — Avui ha portat un paquet de panellots de pinyons en Marià

Gamo. N'han fruit els de la taula i els polítics. — A la provincial no hi ha comunicacions, avui. — Hi ha pesimismo perquè ahir s'esperava l'anunci d'un indult en ocasió de l'1 d'abril: 35 anys de la victòria. — Es prepara una altra visita, torna a haver-hi febre de neteja.

1 d'abril de 1974. Dilluns. He jugat a pilota al pati. Molt saludable. — Cada vegada més buit el «Telediari». — Res de l'indult de l'1 d'abril. — He estat treballant fins a la una de la nit. Demà hi ha magna visita. Tothom neteja el corredor.

2 d'abril de 1974. Dimarts. Ens ha cridat el doctor Castellón a Emili Salinas i a mi, junts. Ha felicitat l'Emili per la pròxima boda. Li ha preguntat per la salut. Ahir va haver-hi Junta. Suposo que van determinar el meu destí. Jo parlo amb tots els presos. Enmig de la conversa entrà el doctor Medina. Parlaven del Director General de Presons i del senyor Mateos. Va estar molt simpàtic. El vaig felicitar per la medalla francesa aconseguida. Ens digué que era perquè havia fet venir molts metges francesos malgrat les dificultats. — Va haver-hi la visita dels funcionaris d'estudis superiors. — Sortí al diari, Pompidou ha mort. — Han donat *La Celestina* per la «tele». — He escrit carta a casa.

3 d'abril de 1974. Dimecres. He estat tot el dia a l'habitació, treballant. Només al vespre he parlat una hora amb els companys.

4 d'abril de 1974. Dijous. M'ha vingut a veure el pare provincial dels Escolapis, de la província de Catalunya. Venia per una reunió i ho ha aprofitat: deu minuts. M'ha preguntat molt si em feia falta alguna cosa. Li he dit que no. Poc després ha vingut Josep Benet, l'advocat, que també era a Madrid per assumpte de Tribunals. Ha volgut assabentar-se com va anar la segona compareixença a les Saleses i quina era la meva situació actual. Diu que per a l'any que ve, l'any sant 1975, hi haurà indult. — A darrera hora m'han notificat que tinc «destí» provisional: «auxiliar de biblioteca», datat de l'1 d'abril.

5 d'abril de 1974. Divendres. M'he estrenat com a auxiliar de biblioteca, de deu a dotze del matí. — M'arriba carta de la mare. Ella i la Vicenta vindran dilluns i dimarts vinents. Avui és el sant de la Vicenta. — El Director General de Presons ha denegat a la mare el meu trasllat a Barcelona. — Ha arribat i està en període, Joan Fernández, amb dos mesos d'arrest substitutori. És company de Marià Gamo a Moratalaz. Ve malalt del fetge. — Avui s'ha casat l'Emili Salinas, per poders, pel civil, amb Françoise Lecloux, belga. Al jutjat han anat la dona de Leonard Lainez, Carles i Josep Jiménez de Parga, etc. Després, els dos casats han comunicat sense reixes. Els presos polítics hem dinat amb el nuvi. Pastís de noces. Regals. Ha estat un dia meravellós.

6 d'abril de 1974. Dissabte. Estona de biblioteca. Passeig. A la tarda, treballar a l'habitació, i cap al final, els de la boda em criden. Han preparat una amanda molt bona. A la nit, festival cançó Eurovisió (Peret) i Kung-Fu.

7 d'abril de 1974. Diumenge. Ja tinc un company sacerdot. En Joan Fernández, col·laborador de Marià

Gamo a la seva parròquia de Moratalaz. Aquest matí ha acabat els seus tres dies de període. Ha baixat al pati i ens ha explicat la seva història. Està malalt del ronyó. — He tingut aquesta tarda una llarga discussió de biologia i medicina amb en Lleonard Lainez, metge.

8 d'abril de 1974. Dilluns. Visita mare i Vicenta. Dues hores. Tres paquets. Estan en pau. Em mimen molt. Coneixen avui Françoise.

9 d'abril de 1974. Dimarts. Segona visita mare i Vicenta, tres quarts. Un paquet d'holandesos. Han anat al cine a veure *Xacal*. Avui dinaran amb Françoise. Els dono records del Pep. Demanen a Lleonard la clau de la biblioteca. — Ahir va marxar a la presó provincial de Carabanchel el valencià. — El nou sacerdot no està bé del ventre. Es queda al llit, a la tarda.

10 d'abril de 1974. Dimecres. Des d'ara, els auxiliars de la biblioteca ja no en tindrem les claus. — Plovisqueja tot el dia.

11 d'abril de 1974. Dijous sant. Dos presos polítics més. Juli Viedma té uns quinze anys, però està acabant. Ja passà per ací el gener, ve de Sòria, via Saragossa. I un altre, es diu Bilbao, també té uns quinze anys, li'n fanten cinc, ve de Segòvia, per operació de menisc. Ens explica el bon règim que hi ha allà. — He acabat de llegir *L'antiedip*.

12 d'abril de 1974. Divendres sant. Parlo amb Bilbao, denunciat per pertànyer a ETA. — Llarga conversa amb don Norberto, el capellà de la presó. Em va invitar als oficis. M'hi nego: a) per la confusió dels actes religiosos a la presó, i b) per la meua actitud externa de tendència més evangelitzadora que sacramentalitzadora.

13 d'abril de 1974. Dissabte sant. Conversa amb en Juli, que sembla que és anarquista. — Hi ha ambient buit. Totalment buit. Total materialisme en la base. Cul-te a les aparences en les altures. — Els *mass media*, plens de processons i cerimònies.

14 d'abril de 1974. Diumenge de Pasqua. Final de la pau veritable. — Avui es proclamà la república, fa 41 anys. — També avui se celebra a Euskadi el Abeni Egu-na. La Pasqua és l'alliberament del poble. — Quins són els misteriosos i difícils camins de la pau?

15 d'abril de 1974. Dilluns. M'ha escrit la meva germana Anna Maria una llarga carta amb multitud de referències bíbliques no copiades que la fan encara més llarga. — Avui hi ha hagut conversa sobre les lli- bertats democràtiques. — He tingut una comunicació inesperada, el meu cosí sacerdot Josep Oriol. Ha fet el viatge expressament. No sé per què, ha arribat tard. Li ha costat molt veure'm. De tarda, no donen permís. I els cosins han de menester permís de Direcció Gene- ral. Només ens hem vist uns minuts perquè se li esca- pava el tren. Records de la família. El Pep està bo. Records dels sacerdots.

16 d'abril de 1974. Dimarts. La «tele» havia canviat de programa. Els dimarts ens deixen quedar. Abans feien pel·lícules (sèries). Ara un concurs i un reportatge sobre un llibre literari. La gent prefereix cine. Després de setmanes d'indecisió, avui *don* Amador ha dit que féssim consulta. A la sessió de «tele», en l'estona d'a- nuncis, he demanat permís al funcionari i he fet la consulta. D'uns 60, uns 45-50 han alçat la mà a favor de la pel·lícula del dilluns. Problema resolt democràti- cament. — Durant la tarda s'ha constituït la comuna entre els polítics. — M'ha arribat un gros paquet de casa ple de pomes. La majoria eren passades.

17 d'abril de 1974. Dimecres. Surt al diari la presó de Joan Fernández, de Moratalaz. — Bossa comuna. — Discussió avort. — Prenc el sol intensivament. — Discussió «l'home mineral».

18 d'abril de 1974. Dijous. Discussió classes. — Dia meravellós de primavera. També prenc el sol intensament. — Discussió «l'home vegetal». — Els que tenen pena per molt temps els sembla que s'hi han de quedar tota la vida.

19 d'abril de 1974. Divendres. Dia esplèndid. Prenc el sol. — Discussió nació. — Exercici físic. — Lectura de *L'home invertebrat*.

20 d'abril de 1974. Dissabte. Donen l'alta a Bilbao (Joan). — Em fan tatxar, de la carta a la mare, frases on demano llibres per al grup de presos polítics. Només pot ser a nivell individual. — El vent ve del nord-oest i acaba a Madrid.

21 d'abril de 1974. Diumenge. Dia tranquil, plujós. — Llargues converses sense tema definit. «Morrinya» entre els presos. — Dues hores llargues de passeig en solitari al pati mentre tothom és a la «tele» per omplir la trista tarda de diumenge a presó. — A la nit, durant el futbol, la colla ens reunim a l'habitació de cinc a l'hospital a l'entorn d'una capsa de galetes Birba, portada pels de casa per Setmana Santa; és el comiat de Joan Bilbao, que marxa demà.

22 d'abril de 1974. Dilluns. Matí: ha marxat Joan Bilbao a Segòvia, via Carabanchel. — Migdia: carta de Vicenta amb traducció llibre sobre el Nou Testament. — Tarda: discussió viatge de l'adolescència. — Nit: veiem la sessió de TV, avui *Golfus de Roma*. — Pleguem el fons econòmic.

23 d'abril de 1974. Dimarts. Avui fa cinc mesos de la meua detenció. — S'acusa al company sacerdot Joan de rebre un paquet amb daus. — Tot i que avança la primavera, continua fent fred. Ja no va la calefacció. — Avui és Sant Jordi, patró de Catalunya. També és el sant del nebot Jordi. I el dia del llibre i de la rosa, que a Barcelona té tanta ressonància. Com anirà la promoció dels nostres llibres?

24 d'abril de 1974. Dimecres. Rebo un paquet amb taronges i xocolata de la Lourdes, en Joan i en Jordi. — A «Índice» (15 de març), article sobre neocatolicisme, en què surto, contestat a «Sábado Gráfico» (20 d'abril) per Josep M. González Ruiz. — Aquest vespre, Atlètic de Madrid-Glasgow (Celtic): 2-0. Apassionament.

25 d'abril de 1974. Dijous. Cop d'estat a Portugal. Elements liberals de la baixa oficialia. Sembla que volen, de cap, a Spínola. Diuen que faran eleccions lliures. A darrera hora, sembla que s'han rendit Tomaz i Gaetano. — Ha arribat de la provincial de Carabanchel, per causa de diabetis, el metge Josep García Zarandieta, pres polític de Múrcia. Li queda poca condemna. — Carta de Vicenta amb el full 3 del N.T.

26 d'abril de 1974. Divendres. He estat treballant molt a l'habitació. — Amnistia a Portugal per als presos polítics no tacats amb sang. Quan arribarà la nostra? — Faig una instància per parlar amb el Senyor Director. *Don Octavio* em pregunta el motiu.

27 d'abril de 1974. Dissabte. *Don Miguel* ens explica, a en Joan i a mi, la confusió dels daus. Jo havia fet una instància demanant parlar amb el Director. — Avui és la Mare de Déu de Montserrat. Sant de la meua germana.

28 d'abril de 1974. Diumenge. M'ha cridat a parlar el Director. M'ha comunicat que, de part de Direcció General de Presons, se m'ha negat redimir fent de bibliotecari. He de pensar un altre destí. Ell m'ofereix ajudant de Gaspar, administració. M'ho pensaré. *Don Amador* em pregunta el motiu de la conversa. — Portugal vira a l'esquerra. — Han agafat divuit catalanistes a Barcelona, de Front, Psan i PPC.

29 d'abril de 1974. Dilluns. He tingut una llarga conversa amb *Don Octavio*. Li he dit que comuniqui al Director que jo voldria redimir treballant en l'estudi bíblic que tinc començat. M'ofereixen la feina d'encarregat de maletes. — A Portugal han agafat al cap del P.I.D.E. — Segurament per la proximitat de l'1 de maig, al carrer la vigilància està reforçada.

30 d'abril de 1974. Dimarts. Li dic al Director que accepto el destí de maletes (es veu que el de bibliotecari no és apte per a polítics) i que vull fer un estudi bíblic. — Fa fred, plovisqueja. — Toros a la tarda i boxa a la nit, a la «tele». — Els diaris vindran sempre al menjador. Lliuro els endarrerits que guardava.

1 de maig de 1974. Dimecres. Jornada de la classe treballadora a tot el món. A migdia he rebut un pastís esplèndid de Vicenta Camacho Abad, carrer Manuel Lamela, 25, Madrid. Ens l'hem menjat tots els polítics plegats havent dinat, després d'unes breus paraules commemoratives. — Hem demanat de dir una missa amb assistència de companys. Ens han negat l'assistència de companys. No hem dit la missa. — Ens hem reunit al pati. Un company ha comentat la «justícia» en l'evangeli de Mateu: benaurances, es posa foc a la terra, hipocresia. Un altre ha llegit textos de la carta de Jaume, de l'Eclesiàstic i de l'Èxode. Amplia discussió. Més tard, profunda conversa sobre la vigència de la moral.

2 de maig de 1974. Dijous. L'Ignasi va a judici, a revisió de causa. Li demanen quatre anys i mig. Diu que ha saludat a Pérez Ezquerria, que em coneix a mi, és de Sant Adrià de Besòs i té vuit anys per Tribunal militar. — L'Emili parla amb el doctor Castellón. — Lacaci em llegeix una composició seva, que va amb un dibuix.

3 de maig de 1974. Divendres. De sobte, s'enduen Ignasi Gerard Sánchez Palacio. En canvi, el metge Josep Garcia Zarandieta, per poder continuar redimint, l'han

destinat a infermer i adjunt del metge radiòleg. — Segrest del Director de l'agència del Banc de Bilbao a París. — Pastes de Marià Gamó a Joan Fernández.

4 de maig de 1974. Dissabte. Aquest matí ha vingut a visitar-se pel metge, Pérez Ezquerria, condemnat a vuit anys pels esdeveniments de la Tèrmica del Besòs. Hem parlat uns deu minuts. Està a Carabanchel. — A la tarda ha donat una conferència sobre socorrisme el metge Lain.

5 de maig de 1974. Diumenge. Jaume Chalamanch comença un dejuni de 21 dies de solidaritat amb mi. Ha escrit una carta a l'arquebisbe de Barcelona aclarint que no cerca baralla, sinó servir com una falca més en la lluita per la pau. La referència és del «Ya» d'avui. — Eleccions franceses. — Quan vindrà un indult?

6 de maig de 1974. Dilluns. 43 % Mitterrand, 33 % Giscard, 14 % Chaban. Caldrà esperar fins al dia 19. — Xerrada sobre socorrisme. — Aquesta nit pel·lícula: *L'espia vingut del fred*.

7 de maig de 1974. Dimarts. Treball: *L'home salvatge*. — Curset de salvament i socorrisme. — Conversa llarga amb un estudiant: Marcellí Serna.

8 de maig de 1974. Dimecres. Denegació recurs multes tancats al Seminari en solidaritat amb els sacerdots de Zamora. — Els segrestadors del Director del Banc de Bilbao a París pressionen les autoritats judicials espanyoles. — Parlem d'ocells (proposta meua de vaga general de presos polítics per l'amnistia) amb els companys. — Avui no hi ha hagut socorrisme. — També parlem de Jesús antitemple i profetisme en l'Església.

9 de maig de 1974. Dijous. Ha arribat carta de la

mare, amb una simpàtica foto dels nebots. Em diu que tractaran de venir el 25 i 26, abans no poden, perquè tenen ocupat un dels dos caps de setmana, sense precisar. — Avui hem discutit llarg de sindicalisme i les seves derivacions espanyoles i internacionals.

10 de maig de 1974. Divendres. Sondeig Mitterrand 51 %, Giscard 49 %. — Conferència: *L'home objectiu*. — Ve un company polític de la provincial de Carabanchel. El detingueren l'abril. Li donen la llibertat provisional, és madrileny, té úlcera d'estómac. Es diu Luis Miguel Urban Fernández.

11 de maig de 1974. Dissabte. Llarga conversa sobre la «mili». — Arriba un altre company de la provincial: Enric Carpintero, del barri d'Usera, de Madrid.

12 de maig de 1974. Diumenge. Conversa sobre *ocells*. — Escric. — He acabat de llegir un llibre de contes literaris cubans. — El Carmel Lacaci em llegeix un conte literari seu.

13 de maig de 1974. Dilluns. Conversa amb Carmel Lacaci. M'ha prestat *Lógica del sentido*, de Gilles Deleuze, Barral editors, Barcelona 1971. La discutim. Tarda, conversa sobre Carabanchel. — El resultat sobre el divorci a Itàlia sembla guanyat a favor del divorci. Ho discutim amb funcionaris i destins i un metge de l'hospital.

14 de maig de 1974. Dimarts. Tensions esquerra-centre. — Marxa Marcellí Serna a la llibertat. — Escric la carta a casa. — Discussió històrica. — Fa un dia esplèndid, massa calor.

15 de maig de 1974. Dimecres. Sant Isidre, patró de Madrid. — Conferència formació partit. — M'arriba un

ram amb set roses vermelles de Pep Beunza (carrer Ciscar, 42. València-5 - Tel. 27 67 36). Les reparteixo entre els companys. — La gent, electritzada per l'Atlètic de Madrid - Bayern: 1-1 empat. — Problemes de barbes.

16 de maig de 1974. Dijous. Demà se'n va Lluís M. Urban. Ho celebrem amb una amanida i un pastís. També avui ha fet un temps esplèndid.

17 de maig de 1974. Divendres. Se n'ha anat Lluís Miguel Urban. — L'Atlètic ha perdut, 0-4, amb el Bayern. — Bons amics, els companys! — Guerra Campos, destituït fa dies de la programació religiosa de RTVE, ha tornat a ser-hi restituït. JJ. SS. pro Giscard. Mendès France pro Mitterrand, 50 % - 50 %.

18 de maig de 1974. Dissabte. Ha marxat Enric Carpintero. Sembla que té quelcom al pulmó. — Torna Guerra Campos a la RTVE.

19 de maig de 1974. Diumenge. Lectura de l'home-subjecte. — Avui, votacions Mitterrand-Giscard, França. — Potser pau. — Conversa sobre moviments de races en el Proper Orient antic amb els polítics.

20 de maig de 1974. Dilluns. Giscard, 50'7, Mitterrand, 49'3. — Depressió. — Conversa sobre agricultura.

21 de maig de 1974. Dimarts. No hi ha signe de pau. — Rebo carta de Vicenta. — Discurs de Blas Piñar. — *Don Octavio* em diu que farà un mes de vacances i que el substituirà *Don Luis* (l'alt). — Conversa sobre relació entre partits i masses. — Conversa molt intensa sobre física atòmica, relativitat i quanta.

22 de maig de 1974. Dimecres. Comença xerrada Espanya 1868 (Pepe). — Acabo la pau. — Estudio economia elemental. — Dues llibretes noves.

23 de maig de 1974. Dijous. Avui fa sis mesos que començà el meu captiveri. — Avui el Papa, en ocasió de la firma de la Butlla de l'Any Sant, ha demanat a tots els governs del món que indultin presos polítics i comuns. — Converses sobre Bíblia.

24 de maig de 1974. Divendres. Es parla molt de coronació de Joan Carles el 18 de juliol, amb consegüent indult. — Entrevista a M. Díez-Alegria. — Premi d'honor de la Fira de Mostres de Barcelona a l'Alt Estat Major Conjunt. — Tothom somia amb indults. — M'arriben 100 pessetes i no sé de qui.

25 de maig de 1974. Dissabte. M'avisa el funcionari de galeria i em felicita. M'ensenya un retall de diari «Ya», on s'anuncia que a mi, pres a Carabanchel, Madrid, se m'ha concedit el premi Memorial Joan XXIII. El recollí la meua mare a la sala Claris de Barcelona. Hi assistiren el bisbe italià d'Ivrea, que és president de Pax Christi italiana, Luigi Betazzi, el pare abat de Montserrat, Cassià Just, el vicari de pastoral, Carrera. Tot el dia m'han plogut felicitacions de funcionaris, metges, el capellà Norbert, infermers i de companys presos. Tots en preguntaven el significat. Pensaven que era un premi per alguna obra escrita. Els explico que és per la lluita a favor de la pau. Les coses, a la presó, de seguida s'inflen. — Avui o demà esperava la visita dels de casa. Ha telefonat la mare dient que vindrà d'ací a vuit dies. — Entrevista amb el govern.

26 de maig de 1974. Diumenge. Xerrada: Nou Testament. — Continuen les felicitacions sobre el premi: Es veu que ahir vespre a «Informaciones» hi havia una nota més extensa.

27 de maig de 1974. Dilluns. Continua 1868. Xerrada. — Comencen classes de física. — Em presenten oficial-

ment a la firma el destí de «vestuaris» i «maletes». No firmo perquè no està anul·lat el destí anterior. Aquest, com aquell, té data d'1-4-74. De tota manera, m'inicien, *Don Miguel* i Gaspar, en la forma de complir-lo.

28 de maig de 1974. Dimarts. Classe Matemàtiques. — Muñoz Alonso discurs sobre la monarquia al Club Segle XXI! — M'arriba de la mare un *plum-cake*. — M'entreno en «Vestuaris». — Tots aquests dies estudio elements d'economia: els camins estranys que segueix la sang que s'ha xuclat del poble.

29 de maig de 1974. Dimecres. Classe Gramàtica. — M'arriben dues cartes de casa, amb un retall de «La Vanguardia» sobre el Premi Memorial Joan XXIII. Diu que obrí l'acte Frederic Roda, vice-president de la secció espanyola de Pax Christi. Que la meva mare llegí les condicions d'acceptació. Que Jaume Rodri explicà la meva actuació i que Frederic Roda invità els assistents a firmar —uns 300. En la carta em diuen que el bisbe de Barcelona no hi pogué assistir. — Ha sortit a la llibertat Luis Miguel Urban. Ens ha obsequiat amb pastissos.

30 de maig de 1974. Dijous. Classe Física. — Apareix una rosa blanca a la meva habitació. — Ve de Sòria, Felip Izaguirre, d'Euskadi, sacerdot secularitzat, per operar-se del colze, condemnat a deu anys, des del 68. Conversa tensa sobre el sacerdoci. — Aquest matí conversa sobre la fe.

31 de maig de 1974. Divendres. He acabat d'estudiar *Els primers passos en l'economia*, d'Albertini (en francès) i començo: *La lògica del sentido*, de G. Deleuze. — Els *ocells* mengen amb desfici el pa que els poso a la finestra. — Problemes per causa de la superposició de sopar i «telediari».

1 de juny de 1974. Dissabte. Vénen la mare i la Vicenta carregades de bones noves i de paquets. A la tarda hem fet berenada. Els *ocells* ho envaeixen tot, però no s'acosten, no es deixen agafar. Anunci de la visita de germana-cunyat i nebot per a final de curs. Llibre interessant: *Nuevos aspectos del arte y de la ciencia*, de Stephan Lupasco. Ed. Guadarrama 168 pàgs.

2 de juny de 1974. Diumenge. Només vint minuts justos de visita amb la família. Disgust. — Retornen a la mare els retalls de periòdic no autoritzats. — Avui, amb la calor, han callat els *ocells*. — La carpeta amb dades bíbliques des d'ahir és a censura.

3 de juny de 1974. Dilluns. Aquest matí, a primera hora, ha marxat en Joan Fernández Poncini a la llibertat. Ha complert dos mesos d'arrest per multa governativa. — A la nit hem vist la pel·lícula *Cuarto Poder*. He pres un *bitter*.

4 de juny de 1974. Dimarts. Dia de repòs. — Estic esperant els llibres sobre Bíblia per començar a treballar. — L'Emili creu que dimarts vinent li donaran l'alta. — Conversa llarga amb un «tòxic»!

5 de juny de 1974. Dimecres. Matí: Estudi *Lógica del Sentido*. — Tarda: Llegeixo el diari durant una bona estona. — Estudi a fons de Física Moderna amb Lacaci. — A la nit: Lectura —la primera de la meua vida— d'un text de Wilhelm Reich. Sembla mentida que, la seva problemàtica, la tinc plantejada i en bona part resolta de forma original des de fa més de vint anys, sense conèixer absolutament cap obra seva. Em sembla que jo hi podria aportar confirmacions, novetats i esmenes.

6 de juny de 1974. Dijous. Lectura d'*Análisis del Carácter*, de Wilhelm Reich. — Conversa amb Felip. — Pronòstics militars. — Rebo un telegrama de Gonçal Arias, de felicitació pel premi.

7 de juny de 1974. Divendres. Discussió: Classe social dels homes de carrera. — Preu mitjà de mercat (I plusvàlua). — Relació Capital-Treball-Plusvàlua. — Continuo lectura de Reich. — Continuen pronòstics. — El «tòxic» m'invita a jugar a escacs.

8 de juny de 1974. Dissabte. Continua discussió: capital, salari, preus. — Incident amb en Germán sobre el diari. — Avui ha marxat Felip Izaguirre. Ha estat un dia de moltes entrades i sortides, de moltes maletes.

9 de juny de 1974. Diumenge. Discussió A. sobre relació entre A. i S. partits des de la I Internacional. — Tarda: Discussió amb l'Emili sobre el mateix tema. — L'ambient polític del país està molt carregat. — Els bancs paguen els diners a més del 12 %. Hi ha especulació monetària. La Borsa, en quinze dies, ha baixat deu punts.

10 de juny de 1974. Dilluns. Matí: Discussió Esperit Matèria (gnosticisme). — Tarda: Discussió Comuna.

11 de juny de 1974. Dimarts. Els signes són positius. El diari diu que mai a Catalunya hi havia hagut una unió tan gran de forces polítiques, enfrontades els anys trenta. També parla del clam popular dels barris barcelonins per una planificació millor. — A Madrid: els detallistes no han comprat i, per tant, el mercat està buit. — Arias Navarro ha acabat de fer un discurs a l'exèrcit que fa maniobres entre Madrid i Cuenca. — Primer anunci de Pacte Signat.

12 de juny de 1974. Dimecres. M'arriben tots els llibres per a l'estudi de la Bíblia quan estava parlant amb *don* Norbert, fidel complidor del seu ofici. Els funcionaris vinguts de la Provincial diuen que la tercera està molt interessada pel dia 24. — Pintura de cambres. — Pocs diners en algun full de peculi. — Treballo «Aaron».

13 de juny de 1974. Dijous. Reconciliació amb l'infermer. Iniciativa d'ell. — Discussió sobre el matrimoni inter companys. — Creix l'expectació general. El Pep surt del fons. — Corpus Christi.

14 de juny de 1974. Divendres. Treballo «Abraham». — Sembla que Diez-Alegria serà destituït. — L'ambient dels companys està supercarregat. — Ens passem la tarda amb divagacions per descarregar: vida al camp, menjar... Escric a casa una curta carta. — Conversa sobre restaurants i xarxa cooperativa.

15 de juny de 1974. Dissabte. He acabat de llegir *l'Anàlisi del caràcter* de Wilhelm Reich. És el primer llibre seu que llegeixo. Ha estat de gran utilitat. — Han destituït al general Diez-Alegria de cap de l'Alt Estat Major Central. Arias Navarro ha fet un discurs a Barcelona: la mateixa línia del 12 de febrer.

16 de juny de 1974. Diumenge. Tot el matí estudiant «Abraham». — Estic llegint *Nuevos aspectos del arte y de la ciencia*, de Stephane Lupasco, Ed. Guadarrama 1968. Fa prop de vint anys que havia llegit, del mateix autor, *Logique et contradiction*, P.U.F. a la Biblioteca de Catalunya i havia posat al final del llibre una nota «A qui s'hagi interessat fins al final d'aquest llibre, li prego de posar-se en comunicació amb mi», i posava la meva adreça. Ningú no respongué. — Aquesta tarda: conversa sobre matrimoni. — A Diez-Alegria ja només li falta el monocle. — Pessimisme.

17 de juny de 1974. Dilluns. Matí: «Abraham». Id a migdiada. — Discursos d'Arias Navarro a Barcelona, en la línia estricta del 12 de febrer, als consellers locals del Movimiento i al Consell Econòmic-social de Catalunya. Dissabte parlà amb el bisbe de Barcelona Jubany i amb l'abat Just de Montserrat. — Ha sortit a Madrid una revista «Iglesia en Madrid», del cardenal Tarancón i Lluís Apostúa, centrista.

18 de juny de 1974. Dimarts. Matí, tarda, vespre: «Abraham» (9 hores). — A primers de maig, D.A. féu una visita a EUA, que passà desapercebuda. Tractà de les bases ianquis a Espanya. — He rebut carta de la mare. Vol venir el 22-23 per felicitar-me el Sant. — He fet una instància demanant comunicació per jutges. — Acasernament.

19 de juny de 1974. Dimecres. Juli Moreno Viedma és donat d'alta i se li comunica la sortida. Es mareja. Avui mateix ha estat al quiròfan. No surt a la Provincial. — Ve un noi, pel T.O.P. de divuit anys. — Rebo de Vicenta Alcover les sandàlies i una cartolina, per paquet-recader. — El diari diu que Fraga desmenteix els rumors que circulen sobre ell (ambaixador espanyol a Londres). — Conversa sobre polítics, dubtosa.

20 de juny de 1974. Dijous. Treball «Isaac». — Ha escrit Vicenta amb la puntualíssima felicitació de sant Lluís. — El noi es diu Carles Gutiérrez García. Coneix a Somolinos de vista. Ens fa una conferència sobre Falange.

21 de juny de 1974. Divendres. Sant Lluís. Em felicita Don Amador. Telegrames: Vicenta, Saixa, Angel-Antònia-Esther, Alexandre-Joani. Carta de la germana Montserrat. Avui marxa en Carles Gutiérrez en llibertat provisional sota fiança 25.000. Tensions entre ell i Pep. — Ansietat oficial interna. — Cortina Mauri (Afers Exteriors) amb Kissinger a EUA pel pacte Atlàntic Espanya-EUA.

22 de juny de 1974. Dissabte. Havia demanat comunicació per jutges amb la família. — Avui han vingut la mare i la Vicenta, carregades de presents per celebrar el meu sant. Fotos del Memorial. Fotos de Saixa. Noves d'Igualada. Records dels amics. Un magnífic pastís, que ha servit per a fer un berenar. — Aquesta nit, el Kung-Fu ens ha donat una lliçó: amnistia per als presos i perseguits, fre als pistolers a sou.

23 de juny de 1974. Diumenge. Segona visita amb la família. Llarga una hora. Canvi d'impressions final. Cal demanar el meu escrit a l'advocat. — Vigília de Sant Joan. — L'Emili, el Leonard i jo ens passem el dia xerrant, una mica nostàlgics. — A la «tele» no paren de donar futbol. Els Mundials d'Alemanya ho omplen tot.

24 de juny de 1974. Dilluns. Passà Sant Joan sense pena ni glòria. Un dia gris. Matí: «Jacob». — A migdia ha arribat el paquet de fitxes bíbliques. — Estic llegint *La química del cerebro*, de Paul Chauchard. Ed. Paidós. Buenos Aires 2.ª ed. 1967. Biblioteca del Hombre Con-

temporáneo, núm. 37. Publicat al «Que sais-Je?» (núm. 94 - 4.ª ed. 1960). Són interessants *Le Système nerveux et ses inconnues*, P. Chauchard. «Que sais-Je?» núm. 8). *El cerebro humano*, P. Chauchard, Biblioteca del Hombre Contemporáneo núm. 44. Ed. Paidós, Buenos Aires. — Al «Telediari» han dit que el govern suís ha expulsat de Suïssa Dolors Ibarruri i Santiago Carrillo per haver parlat, tot i tenir-ho prohibit, a la convenció de Ginebra d'ex-combatents de les Brigades Internacionals. — La pel·lícula ha estat bé: *Llamada a las 12 de la noche*, amb Ingrid Hulin.

25 de juny de 1974. Dimarts. Estudi: «Jacob». — He acabat el llibre de Chauchard. — A l'Emili, se li estan acabant els dies d'estança a l'hospital. A fora, silenci i quietud totals. — Aquest matí m'ha arribat un bellíssim test amb un ram de clavells blancs esquitxats de rosa, amb una nota de la comunitat cristiana de Sant Isidor.

26 de juny de 1974. Dimecres. Estudi «Sara». — Lluís Apostua fa una referència desconcertant de la reunió a Ginebra dels ex-combatents de les Brigades Internacionals.

27 de juny de 1974. Dijous. Estudi: «Hiceses a Egipte». — Conversa amb Emili, amb Carmel i amb Lleonard. — Rebo carta de felicitació pel Sant, de Llorenç i Maria Planes, de Balsareny. — A primera hora de la tarda em visita el pare Almirall, provincial dels escolapis de Catalunya, acompanyat del pare Burriel, secretari provincial dels escolapis de Castella. Parlem de la gran campanya d'amnistia.

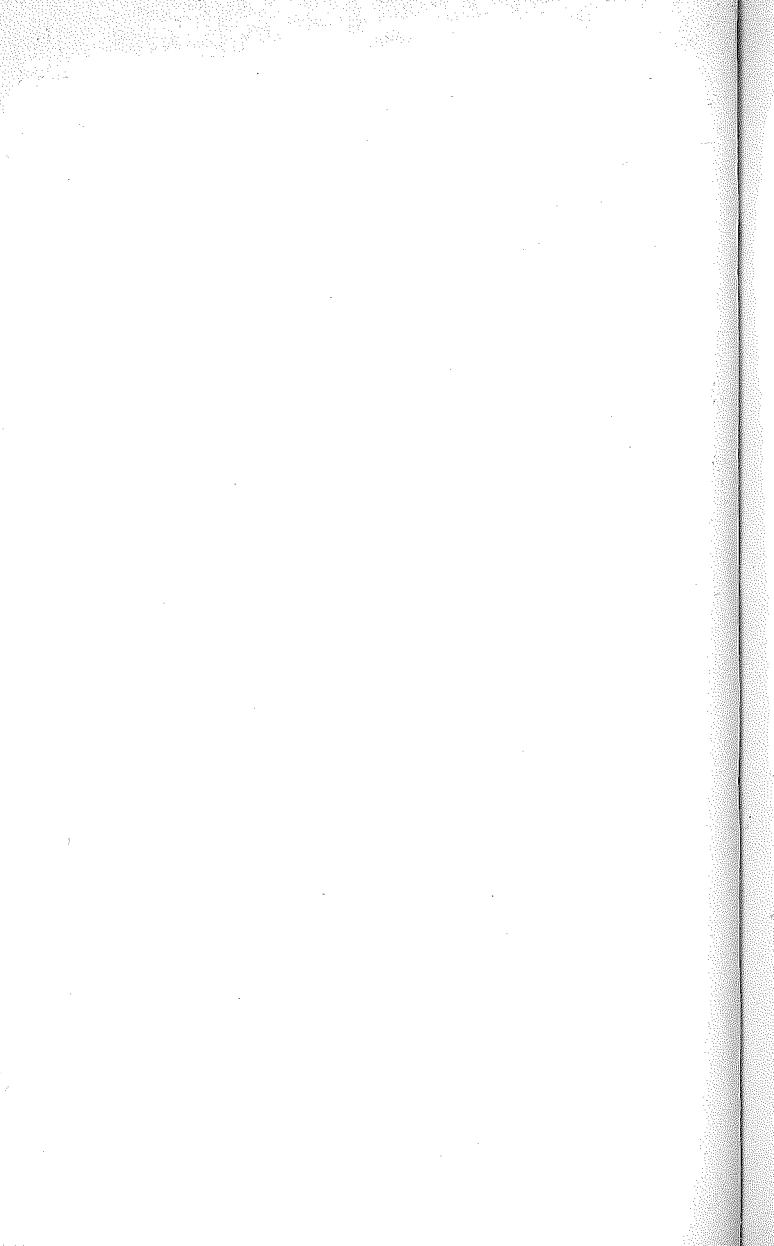
28 de juny de 1974. Divendres. Estudi: «Jacob i Josep a Egipte». — He conegut Marcellí Camacho. Ha vingut per a una revisió general mèdica. — Ha sortit carta me-

va cap a casa. — A la presó es parla insistentment d'amnistia o indult: per causa de l'Any Sant i per Matesa. Remissió total per als de sis anys, la meitat per als de 12, i un quart per a la resta. Diuen que el prepara Hertero Tejedor.

29 de juny de 1974. Dissabte. El dia que vingué el pare provincial, m'avisà que el pare del pare Botey està molt greu, càncer. En Botey ve de Mèxic per a veure'l. — Sant Pere, dia buit. — He llegit *Una rosa per l'Eclesiastè*. — Madrid-Barça 4-0. Final Copa Generalíssim.

30 de juny de 1974. Diumenge. Estudi: «Amalec». — Llarga conversa a la tarda sobre comunes, cooperativisme, expressió i comunicació interna i externa. — M'han deixat un exemplar (número 5) de la revista «Tropos» de Madrid. He llegit l'article íntegre de Williams Burroughs *Revolución electrónica*: l'ús de la paraula com a arma de guerra i com a arma biològica (virus). És allucinant. Aquesta manipulació tan fonda dels homes, de moment, m'ha deixat nerviosament deprimat.

1 de juliol de 1974. Dilluns. Estudi: «Madian». — Paquet amb pastes i nescafè. Remitent: Pilar Nohales Martínez, carrer Marquès de la Mina, 21. — Conversa sobre revista interior ací: — Nit: pel·lícula *Rufufú*. — Ha mort Joan Domènec Perón.

2 de juliol de 1974. Dimarts. M'he dedicat al fixer amb un ABC i un *Desarrollo* que m'han deixat. — M'han arribat 500 pessetes. No sé de qui són. Sembla que de Pilar Nohales. — Estudio *J'apprends le Yoga*, d'André van Lysebelth (Flammarion). — He acabat de llegir «Tropos» revista madrilenya. El número 5, dedicat al poder de la llengua i la paraula.

3 de juliol de 1974. Dimecres. Estudi «Quenites». — Lectura en comú de *Revolución electrónica*. — M'arreglen la persiana. — Començo a llegir *Esquizofrenia y Presión Social*, de Ronald D. Laing i Morton Schatzman. (Tusquets editor), Barcelona. Cuadernos Intimos 28. Sèrie heterodoxos vol. 9, dirigit por Sergio Pitol.

4 de juliol de 1974. Dijous. Els diaris van donant detalls de les reunions a Estoril del 22 i a 24 de juny en ocasió de l'onomàstica de Joan de Borbó. — Matí:

conversa tumultuosa. Durant el dia, molta conversa pacífica. Quatre hores de sol. — La comunitat de Sant Josep de Calassanç m'ha enviat un ram de roses vermelles. — He rebut carta de la Vicenta. — Una hora i mitja resolent problemes de matemàtiques de 6è. EGB. per al fill d'un funcionari.

5 de juliol de 1974. Divendres. El diari porta una relació detallada del cop de Portugal. — He fet fitxes de diverses noves del diari. — Anàlisi de situació ací. — He fet alguns problemes de matemàtiques.

6 de juliol de 1974. Dissabte. Estudi: «Ismaelita» i «Queturites». — Ha vingut a veure'm el coadvocat, fill de Ruiz Jiménez. Li he fet un parell de preguntes que mirarà d'investigar. Una, ja l'ha feta aquest mateix matí i ha tornat amb la resposta. — Aquesta tarda depressió en l'amic. — Els «tòxics» han intentat trencar-me el rellotge. — En tots els moments que em resten lliures faig matemàtiques. — Jo també estic un xic deprimit. Què hi fem, ací dintre? No sé com es poden resistir sis anys, dotze anys, divuit anys.

7 de juliol de 1974. Diumenge. Estudi: «Edomites». — Final campionat mundial: Holanda 1 - R.F.A. 2. — Conversa sobre Bíblia amb un senyor de seixanta anys. — Avui és sant Fermí.

8 de juliol de 1974. Dilluns. Començo a llegir *Expresso Nova*, de William S. Burroughs. Edicions Minotauro. Buenos Aires. 2.ª ed. gener 1973. — Conversa política a tres. — Nit: *Cyrano de Bergerac* a la «tele». Molta calor.

9 de juliol de 1974. Dimarts. Conversa final política a tres. — Faig fitxes dels diaris. — A les 13'30: Franco ingressa a l'Hospital Francisco Franco per tractar-se una fiebitis a la cama esquerra. Tota mena de rumors

s'escampen per la presó. El «Telediari» treu importància al fet. Independentment, corren noves d'una àmplia amnistia per al 17 d'aquest mes. — Demà marxa Emili Salinas.

10 de juliol de 1974. Dimecres. Després d'esperar tot el matí a punt de marxa, l'Emili Salinas ha rebut ordre de la Direcció General de Presons de restar ací fins a nova ordre. — Franco continua a l'hospital, voltat de la seva família. — Els rumors d'amnistia per al 17 són insistents.

11 de juliol de 1974. Dijous. Avui ha estat un dia comunitari. La gent s'ha tornat més permeable. — Música, dibuixos, cròniques, memòries. També he fet matemàtiques. — Carta de la mare. — Fa una calor insuportable. — El primer consell de ministres sense que el presidís el cap de l'Estat. L'ha presidit el cap del govern, Arias Navarro. — Crisi al govern portuguès.

12 de juliol de 1974. Divendres. Llegeixo notes d'un reclús. — Acabo un quadern de problemes de matemàtiques. — Avança la revista. — La malaltia de Franco es defineix com a trombo-flebitis profunda amb edema fins a dalt de la cama dreta. — Sorpresa aquesta tarda. Arriba de Zamora Nikola Telleria, d'uns 55 anys. Porta cinc anys a Zamora. Ve malalt de l'estómac. Li sembla que somia, pel fet de veure un arbre verd, una mica d'herba, la gent que passa pel carrer, el règim liberal de l'hospital. — He escrit la carta a casa i felicito el proper sant de la mare.

13 de juliol de 1974. Dissabte. Ja hi ha la primera carpeta plena. — Conversa amb Telleria. — Ahir van estar una hora junts Franco, Juan Carlos, Arias Navarro i Rodríguez de Valcárcel.

14 de juliol de 1974. Diumenge. He estat fent fitxes dels diaris. — Hem parlat amb Nikola dels capellans de Zamora. — Es diu que Franco no està malalt. He acabat de llegir *Expresso Nova*.

15 de juliol de 1974. Dilluns. Més fitxes dels diaris. — He començat a llegir *El principio era el fin* (*El insospechado origen del hombre*), d'Oscar Kiss Maerth. Barral Editors. Barcelona 1974. — Conversa bíblica amb un granadí. — Rumors contradictoris: Franco està molt malalt de paràlisi progressiva complicada amb la flebitis. Joan Carles ha estat amb ell una hora 40 minuts. — Avui és el sant del pare. L'estimo molt, el meu pare difunt, cada vegada més. Era molt humà. Molt poc comunicatiu. Molt ric d'esperit. Molt obert. No va fer res més que obrir i donar oportunitats a les capacitats dels seus cinc fills. — M'he oblidat de baixar a veure la pel·lícula.

16 de juliol de 1974. Dimarts. És el sant de la mare, celebrat a gran distància. — Hem parlat de Zamora. — M'he barallat amb en Pep. — He acabat de llegir *El principio era el fin*. — Portugal vira a l'esquerra. — Franco encara no torna al Pardo: visites dels hereus. — Cop d'estat a Xipre. — Més problemes de matemàtiques. — Cap indicati d'amnistia.

17 de juliol de 1974. Dimecres. S'esperava per a avui un indult. No hi ha cap rastre. — Matemàtiques i altres exercicis. — Fitxes dels diaris. — Fotografies de Franco. — Bombes contra Espanya i segrest a Madrid d'un industrial.

18 de juliol de 1974. Dijous. Avui començà, fa 38 anys, la gran matança. No he amagat enlloc el meu profund disgust. Dol. Per un poble que continua morint. Un dia gris. — Propòsit per a l'1 de gener de 1975. — M'en-

tretinc amb problemes de matemàtiques i d'altres assignatures que s'han de lliurar demà vespre. — Converses desesperançades.

19 de juliol de 1974. Divendres. Acabo problemes i deures de 6è. de bàsica. — Sensació general en tot l'hospital: Franco empitjora, complicacions gàstriques. Renuncia provisionalment (Art. 11 de Llei de Successió) en Joan Carles mentre estigui malalt. — El primer acte de J.C. és la firma de l'acord amb EUA. — Consell de ministres decisorí. López Rodó, ambaixador a Viena. — A la presó, càbales per a tots els gustos. — Jo me n'he assabentat a les 14'45. — Es torna a somiar intensament en indults i amnisties. — Sembla que la «millora» d'ahir fou per evitar un cop de dreta el 18 de juliol.

20 de juliol de 1974. Dissabte. Segons els *partes*, Franco torna a millorar, però es parla d'adenopaties. Hi ha un nerviosisme general que es fa molt difícil de trampejar. La gent no fa res, només espera, parla, parla, tomba i gira qualsevol nova: «la clínica està voltada de milers de policies, no pot sortir ningú». — Mentrestant, Xipre sembla un polvorí de guerra mundial. Es diu que ja hi van Turquia, Anglaterra, URSS. Tot s'infla. — Aquest migdia he rebut un ram de roses vermelles, del Lluís i la Joana.

21 de juliol de 1974. Diumenge. Continuen els nervis en màxima tensió. Les noves més inversemblants circulen per la presó. No es pot treballar. Tothom pendent dels *partes*. En la conversa, ens hem enfadat. Aviat hem tractat de superar el mal moment. Uns parlen de si hi haurà guerra, si els tocarà anar-hi llur quinta. Gairebé tothom es fa il·lusions de fàcils amnisties o indults. Es fan profecies i apostes. — Per omplir aquest insuportable buit, he començat la lectura d'*El siglo de las luces* d'Alex Carpentier.

22 de juliol de 1974. Dilluns. Sorpresa: arriben la mare i la Vicenta. Havien avisat per carta, però no ha arribat. Vénen curulles de noves i de presents. Comunicació llarga. Han vingut amb el cotxe d'uns amics. A la tarda berenada. — La salut de Franco, estacionària i millora. — Discurs d'un ministre a les Corts, duríssim. — Discussió sobre la «plaga emocional» i sobre la modernitat dels amics veïns.

23 de juliol de 1974. Dimarts. Segona visita de casa i comiat. Abundosa provisió de menjar. Arriba també el paquet de la padrina. — Sembla que l'Emili anirà a Segòvia. — Arriba un sacerdot amb arrest substitutori d'una multa de 100.000 pessetes. Es diu Pau Ruiz Peña.

24 de juliol de 1974. Dimecres. He acabat *El siglo de las luces*. — Parlo amb en Pau Ruiz, és vicari de la parròquia de Nostra Senyora de la Fuensanta, al barri d'Usera (Madrid). Nasqué en 24-5-1945 a Arija (Burgos). L'acusen d'haver dit a l'homilia «que el príncep que succeeix a Franco sigui millor per als obrers». — Sobre Franco continuen els rumors. — Grècia torna a la democràcia. — Al sopar, uns «destins» m'han provocat greument.

25 de juliol de 1974. Dijous. La tempestat d'ahir s'ha calmat. Massa esperit. El veí assoleix plenitud d'espai interior. — Vicenta C. envia un meló i una síndria boníssims, que ens mengem, ben fresquets, a la tarda calorosa. Gresca. L'aigua pel cap. És Sant Santiago.

26 de juliol de 1974. Divendres. Una colla de fitxes, dels diaris, per al fitxer. — Aquesta tarda la gent es desinfla de cara a l'amnistia. Nerviosisme per la salut del malalt. — Es divideixen els vaguistes. — Discussió. — A la nit, sessió de boxa a la «tele».

27 de juliol de 1974. Dissabte. Començo a escriure sobre la tècnica no-violenta, escric espontàniament, sense pla preconcebut, sense forçar res. — El Nikola ens informa dels companys. — Discussió sobre la nostra participació a la tardor. — Avui acaba la sèrie *Kung-Fu*.

28 de juliol de 1974. Diumenge. Fitxes de diaris. — Ímprobos dificultats per a llegir el diari i treure'n una petita nota. — Comiat de Leonard Lainez. Berenar. Marxa demà al matí. Està nerviós, però molt simpàtic. — Acabo de llegir *Cuando 900 mil Mach aprox.* de Marià Antolín Rato. I una novella d'hipnotisme.

29 de juliol de 1974. Dilluns. A les vuit del matí ha marxat lliure Leonard Lainez. — He començat a llegir *La Galaxie Gutemberg*, de Marshall McLuhan. Mame Montréal. 4.ª ed. 1967 (Edició original en anglès. Toronto 1962). — També *comics Underground 2*. EUA. — Exercici de cent respiracions profundes en relaxació. — Impensadament i sense saber-ne el motiu, Pau Ruiz ha anat a la llibertat a mitja tarda. — Ens ha explicat la seva fe, Nikola, amb una gran simplicitat i una gran força. — Un veí prepara protesta per la seva situació.

30 de juliol de 1974. Dimarts. Avui ha afluixat sensiblement la calor. Dóna gust passejar pel pati. — Dia de repòs. — El veí continua. — He rebut una carta sense segell ni matasegells, sense data. Sembla deixada a mà a la porta de la presó, d'Úrsula Kölrner von Gustorf, del Grup 421 d'Amnesty International de Mulheim a.d. Ruhr, Alemanya Occidental, ben redactada en castellà, on se'm diu que es vetlla i es treballa pels presos polítics de tot arreu i en concret per a mi i els meus familiars. — Franco ha retornat al Pardo amb un equip mèdic i d'infermeres. — Hem menjat una síndria de Pau Ruiz.

31 de juliol de 1974. Dimecres. Ahir, el cap de serveis, inexplicablement, tallà el «Telediari» a mitja sessió. Em vaig queixar. Aquest matí, abans de marxar, m'ha cridat, ha dit que fou culpa seva i m'ha demanat que l'excusés. No volia marxar sense excusar-se. M'ha deixat confús la humilitat de *Don Victor*. — A mig matí, han vingut Pau Ruiz, que ha dut un llibre per a l'Emili, i Leonard, amb la seva dona, que han dut una síndria i una capsa de galetes i dos llibres a nom meu, i una camisa i uns pantalons per al marroquí. — El veí porta tres dies i mig. Al diari han aparegut unes declaracions de Carrillo i Serer, «Junta Democràtica» i la nova que el cardenal Tarancón ha pagat la multa de 100.000 pesetes de Pau Ruiz. Mal rebuda. — Exercici energètic.

1 d'agost de 1974. Dijous. Treball sobre «Biònica» en col·laboració amb el veí, que continua. — Carta de la mare. Promet visita per als dies 7 i 8 amb la germana Lourdes, el cunyat Joan i el nebot Jordi. — Al diari, rectificació: la multa de Pau Ruiz l'ha pagada un anònim i a petició d'ell (!!). — Explosió i més de deu morts a la presó d'Alcalà d'Henares. Por de contagi dels motins de les presons franceses. — A la ràdio, mitja hora d'invectives contra Carrillo.

2 d'agost de 1974. Divendres. Ha arribat de Segòvia Sabí Arana Bilbao, pres polític, amb possible tuberculosi de ronyó. És jove. Ha complert sis anys d'una condemna de nou del T.O.P. i ara en comença una altra de 23 anys d'un Tribunal Militar. — Els *ocells* de la finestra, cada dia més vius i més impertinents. — Ahir havia de venir a veure l'Emili, la seva dona. Ni ahir ni avui s'ha presentat. Sembla que les monges que l'havien d'hostatjar no en saben res. Malestar. — El veí, normalitzat. — Anunci de consell de ministres per al dia 9, convocat pel príncep.

3 d'agost de 1974. Conversa veí, llibertat tracte. — Després de tres dies d'inquietud, aquest migdia ha arribat carta a l'Emili que la seva dona no ve, de moment.

Resta a casa seva. — A Saragossa, profund malestar entre la jerarquia i el poble pel comiat d'un senyor rector. — Llista de llibres.

4 d'agost de 1974. Diumenge. Fitxes del *Guia de l'Administració Civil de l'Estat*. Madrid 1963. — Arriba la dona de l'Emili. — Llarga conversa amb en Sabí.

5 d'agost de 1974. Dilluns. He acabat fitxes administració. — En anar a lliurar el llibre, m'assabenten de les noves polítiques de Ràdio París d'ahir vespre. Canvis imminents. Sembla tot una gran fantasia, però molt ben conjuminada. Tota la presó torna a entrar en trepidació. Nervis i aturada de tota feina. — M'arriba carta de la Vicenta que em felicita el fer anys de demà.

6 d'agost de 1974. Dimarts. Compleixo 42 anys. M'han vingut a veure Lourdes, Joan i Jordi. Han avançat un dia el previst per felicitar-me en l'aniversari. La mare, que havia de venir, no ho ha fet per indisposició. Molt fermots. Han vingut expressament. Pastís de la Vicenta. Bombons de Liber. *Plum-cake* de la mare. Quatre roses vermelles de la comunitat de Sant Medir. Tres telegrams d'Arenys de Mar de Vicenta-Saixa, Liber-Volodia i monges filipenses. Hem celebrat el dia. — Durant la migdiada he escrit carta a casa. — Al vespre, conversa sobre fe-Déu-Església a Barcelona. A la tarda, conversa «Quatre dies a Jefatura de Vitòria». — Ni al diari ni al «telediari» res de res. — Vint-i-cinc sacerdots de Saragossa dimiteixen.

7 d'agost de 1974. Dimecres. 7,25 matí entra Emili Salinas Rosario acompanyat del cap de serveis Luis Micián. «Se m'emporten a Còrdova. Si pots, avisa la meva dona. Viu a casa de Marià». M'ha donat la mà i ha marxat molt seriós. — He donat pistes a Lourdes i Joan perquè l'avisin. — Hem parlat força de la salut

de la mare i de Lourdes. Encàrrec camisa. — Molta gent trista per la marxa d'Emili i per la forma d'endur-se'l. — Tarda: conversa sobre Deleuze amb Sabí. — Silenci total sobre l'alta política espanyola. — Baralla entre els infermers Sáenz i Germán.

8 d'agost de 1974. Dijous. Visita de dos funcionaris. — Conversa sobre Serer, Carrillo. Plaga emocional. — Migdia: Carme Valls envia paquet i 500 pessetes. — El Josep i la Montse m'envien una postal de Bergen (Noruega). — El bisbe de Saragossa accepta la dimissió dels seus càrrecs a vint-i-cinc sacerdots. — Sembla que aquesta nit Nixon dimitirà. — Nota sobre la bona convalescència de Franco: dimarts passat nova consulta mèdica. Tot va bé. — Tarda: xerrada política.

9 d'agost de 1974. Divendres. Dimitit Richard Nixon, pren possessió Gerald Ford. — Joan Carles presideix, al Pardo, el seu primer consell de ministres. — En el paquet de Carme Valls va un «Oriflama» de juliol-agost de 1974 amb referència al premi Memorial Joan XXIII de Pax Christi d'enguany. I un llibre sobre catolicisme i capitalisme, de Joan Gomis. — Llargues converses amb el darrer vingut. — Postal de Pilar i Lleonard des de Lió.

10 d'agost de 1974. Dissabte. Quatre roses vermelles de Montse Baylo i Silvestre Torà. — Llarga discussió amb el darrer vingut. Molt fructífera. — Em tornen a deixar el diari del dia anterior per dur a l'habitació. Així reemprenc l'àrdua feina de fitxes.

11 d'agost de 1974. Diumenge. Conversa sobre Jacob a Betel. — Fitxes diari. — Converses insulses amb veïns. El diumenge la gent està de malhumor. Tothom calcula els dies que els manquen per sortir. Hi ha psicosi, explosions per foteses, intrigues, malícia. El dia del Senyor! Es fiquen molt amb mi. Què tindrè?

12 d'agost de 1974. Dilluns. Un altre ram de quatre roses vermelles; aquesta vegada sense remitent. — He firmat l'ascens a segon grau, datat l'1-8-1974. — Llarga discussió sobre profetisme, problema nacional, paper del desig salvatge. — Una altra vegada el diari d'ahir; declaracions de Serer i Carrillo a Niedergang de «Le Monde» sobre Junta Democràtica. — Un consell de metges donen el vist-i-plau perquè Franco pugui marxar de vacances.

13 d'agost de 1974. Dimarts. Comportament partit (Conversa). — No sé per a què jo puc ser útil. — Arriba un paquet per a Nikola i per a mi de Marià Gamo: Una síndria, un meló, uns magnífics plàtans, boquerons i un llibre de Portugal i un altre sobre economia de Catalunya. Molt atent. — Els set metges que ara vigilen Franco són totalment diferents dels set que el vigilaven a la clínica. No hi ha ni el Gil. — Conversa comuns.

14 d'agost de 1974. Dimecres. Converses comunes i psiquiàtriques. — Ració de fitxes. — De nou, guerra a Xipre.

15 d'agost de 1974. Converses, a la tarda, tempestuoses, amb els veïns. Elitisme. — Conversa sobre amor home-dona amb l'amic. Extraordinària! — Grècia abandona l'OTAN i es nega a dialogar amb Kissinger. — Multa al «Sol de España» per nota sobre l'arrest de Girón.

16 d'agost de 1974. Divendres. Mentre feia fitxes, al matí, ha vingut el criminòleg, molt atent. Ha parlat de la meva condicional, sense precisar res. Després la conversa ha derivat a les relacions Església-Estat. — A l'«ABC», un reportatge, estil James Bond, sobre el viatge Apollo. — He començat a llegir *La penetración americana en España*, de M. Vázquez Montalbán, ed. Cuadernos para el Diálogo. — Avui ha fet més calor que mai, 40°. — La poca-solta dels veïns continua.

17 d'agost de 1974. Dissabte. He estat pràcticament tot el dia llegint *La penetración* i fent fitxes. — Hi ha un penat que fa divuit anys que és dins i en fa quatre que hauria d'haver sortit. Està al límit dels seus nervis. — Jo, avui, estic seriós i distant. Com m'agrada la soledat!

18 d'agost de 1974. Diumenge. Gairebé tot el dia a l'habitació. Fitxes. — He extret apunts de *La química del cervell*, de Chauchard, que ja havia llegit, puix que Carmel, el seu propietari, se l'enduu i marxa aviat.

19 d'agost de 1974. Dilluns. A les cinc de la tarda ha marxat Carmel Lacaci en llibertat provisional, sota fiança de 40.000 pessetes. — Converses esllanguides. — M'han deixat per a llegir *La Crisis - Historia de quince días*, per Joaquim Bardavío. Ed. Sedmay. Madrid. Abril del 1974, sobre la mort de Carrero Blanco.

20 d'agost de 1974. Dimarts. Tot el dia fent fitxes. — Ignasi Lozano, divuit anys de presó. — Don Josep Tovar em pregunta qui és el pare Oltra. M'explica que es prepara a Cuenca una assemblea de 3.000 sacerdots, amb ell i el pare Venancio Marcos al capdavant. — Un metge de torn em diu que un sacerdot d'una parròquia de Madrid vol parlar amb mi i que coneix la meva germana Anna Maria. — Parlem també de la Bíblia.

21 d'agost de 1974. Dimecres. Han vingut la Vicenta i la mare amb pastissos de la Montse i el Josep, que han estat fruites per les dues galeries. Es troben a la porta amb Françoise, deprimida. — Una camisa de quadres. — Amnesty Internacional es preocupa de mi. — El noi dels divuit anys ha parlat amb el criminòleg.

22 d'agost de 1974. Dijous. Segona visita de casa. M'han portat gelat amb una nevera i fruita a desdir. —

Records de l'Emili a través de Françoise. — M'indicaran per carta l'editor interessat en el meu llibre. — Saixa diu que hi hagué un ultimàtum de Hassan II sobre el Sàhara «fins a Nadal». — Ahir nit, el govern espanyol anuncià l'autodeterminació per al primer semestre del 1975. — He demanat comunicació per jutges per a demà. — Luis Miguel Urban Fernández (Passeig Delícias, 91) ha enviat quatre llibres. Encara no sé quins són. Són a censura.

23 d'agost de 1974. Divendres. Avui fa nou mesos de la meva detenció. — Darrera visita de la família, per jutges. Ahir soparen amb Paqui, Joan, Marià i Lluís Miquel. Tot va bé. Em lliuren els tres darrers volums de la *Historia de España* (Alfaguara) i dos blocs de «Mafalda», enviats per Lluís Miquel. Jo els retorno la nevera plena de llibres que em fan nosa. — Començo a recompondre la cronologia de la meva vida. — L'Ignasi Lozano (divuit anys), decebut. Li diuen que no sortirà fins a la primavera del 1977.

24 d'agost de 1974. Dissabte. Fitxes. — Economia espanyola. — Número 7 de «Mafalda». — Jacob a Betel. — A «Señoras y Señores» canta la Guillermina Motta. — A la nit faig gimnàstica intensiva. — Fa vint-i-set anys que vaig vestir la sotana escolàpia a Mojà.

25 d'agost de 1974. Diumenge. Matí: fitxes diari i de *La crisis*, que ja he acabat. — Discussió molt tensa. Jo, centrista. Petulància pura. Distanciament. Conclusió meva: col·laboració, però a distància.

26 d'agost de 1974. Dilluns. Matí: fitxes: Marbella. — Discussió una mica més serena, però en el fons igual. — Conversa sobre les sis posicions possibles. — Nit: pel·lícula. Gimnàstica com abans d'ahir.

27 d'agost de 1974. Dimarts. Abans Sant Josep de Calassanç. — He estat tot el dia treballant a l'habitació, excepte una hora i mitja de «cercle d'estudis», amb el Pep Garcia, sobre les lleis del Movimiento i el seu Consell nacional. — Fitxes diari. Estudi sobre àcids nuclears, aminoàcids, etc. a *Enciclopedia Salvat de la Ciencia y la Tecnología*, en quinze volums. Ed. Salvat. Barcelona. Reimpressió 1968 (1.ª ed. 1964). Fins a les dues de la matinada.

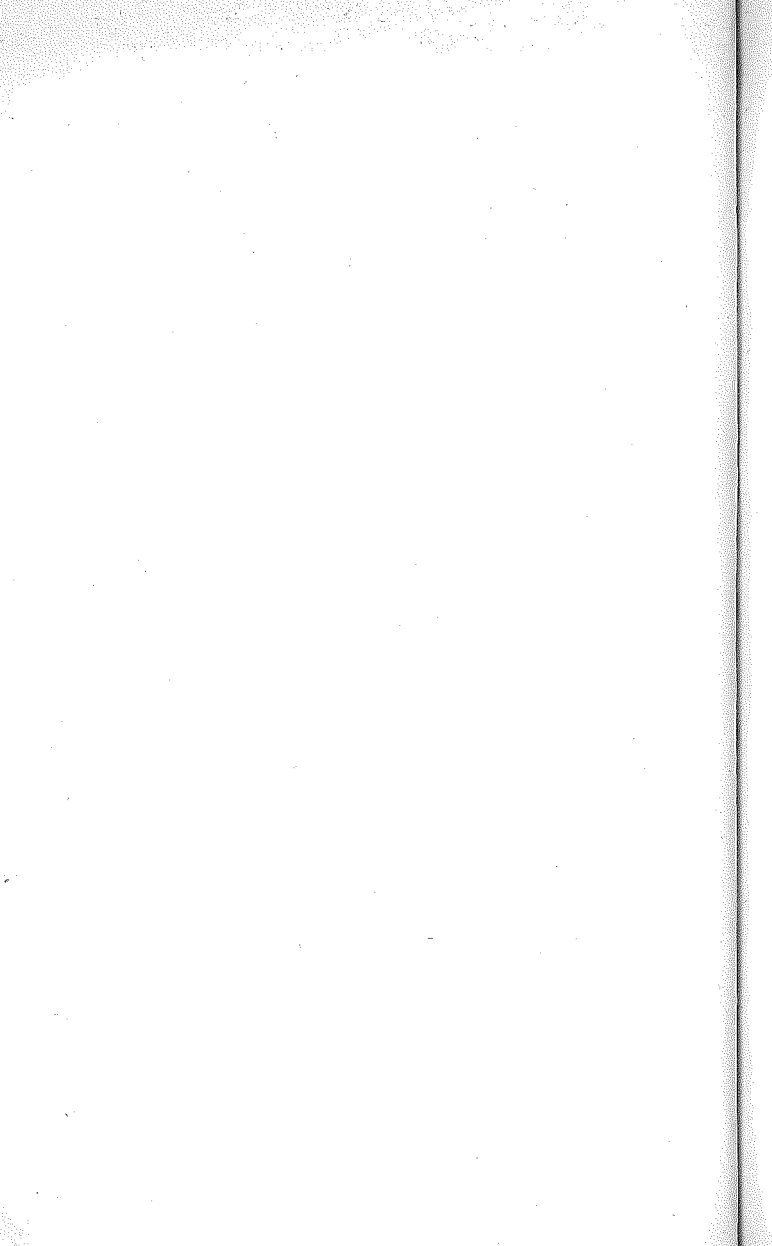
28 d'agost de 1974. Dimecres. Fitxes. — Estudi: «Ràdiobionts». — Quasi impossible la conversa amb els amics.

29 d'agost de 1974. Dijous. He estat tot el dia treballant adeleradament sobre un llibre oficial de 1972? de l'Administració Central Espanyola. El seu propietari marxa demà a la llibertat. — Fa vint-i-sis anys que vaig professar de vots simples a l'Escola Pia.

30 d'agost de 1974. Divendres. Fitxes. — Estudi d'economia global d'Espanya de l'any 1972. — Converses plàcides amb el meu veí. — Carta a casa sobre el silenci. — Algú diu que un diari alemany augura per al 20 de setembre canvi de govern i indults. — Ha tingut lloc al Pazo de Meirás un consell de ministres presidit per Joan Carles.

31 d'agost de 1974. Dissabte. Fitxes diaris. — Estudi d'economia global d'Espanya de l'any 1972. — Gimnàstica. — Com que no m'avinc amb cap joc opressiu, estic sol del tot. Les relacions profundes han esdevingut impossibles, totes portaven contrapartides que m'exigien col·laborar en l'opressió. No sabem viure sense devorar vida aliena.

1 de setembre de 1974. Diumenge. Fitxes periòdic. Els dono molta volada. M'agrada aquesta feina i ara tinc temps per fer-la. Les altres coses esperen. A la tarda: estudi: economia Espanya 1973: balança de pagaments.

2 de setembre de 1974. Dilluns. La feina de cada dia. — Franco, donat d'alta pel nou equip de metges que el vigilava des de la sortida de la clínica. Així, la direcció de l'Estat no pot continuar interina. O Franco assumeix o es fa el Rei: L'«Hoja del Lunes» vol Franco de nou. Però sembla que tindrem rei. Un indici és el nomenament d'Utrera Molina i Pita da Veiga entre els 40 consellers nacionals nomenats per Franco. — Baralla amb el veí sobre art burgès i art proletari a Rússia, a propòsit de la pel·lícula *Yanky doodle dandy* (1942). (Biografia de George M. Cohan).

3 de setembre de 1974. Dimarts. Ahir, a darrera hora, s'avisava que Franco assumeix les funcions de cap d'Estat. — Estudi d'economia. — He llegit *Niñas*, de Lewis Carrol. Ed. Lumen. Barcelona 1974.

4 de setembre de 1974. Dimecres. Fitxes. — Enciclopèdia Ciència i Tècnica. — He començat a llegir *Cartas a Génica Athanasion*, d'Antonin Artaud. Ed. Siglo XX.

Buenos Aires. — M'arriben quatre roses roges de la comunitat cristiana Colla Nova. Aniran a parar a la filla d'un pres de molts anys. — Franco juga al golf incansablement i fa forats.

5 de setembre de 1974. Dijous. Fitxes. — Enciclòpèdia. — *Cartas a Génica*. — He rebut mantega, llet, formatge, galetes, tot ben fresc. — Anunci de casa que em vindran a veure els dies 12-13-14. — Sembla que Franco ha recollit la *Jefatura* d'Estat perquè la llei no li permetia cedir-la definitivament des de la provisionalitat, fora del cas d'incapacitat o mort. Per donar-la-hi, calia que abans la posseís.

6 de setembre de 1974. Divendres. Fitxes. — *Cartas a Génica*. — He rebut un paquet de Barcelona (Valls). Tot molt atractiu. Quina alegria produeix el fet que es recordin d'un amb tanta sollicitud. — A la premsa sovintegen els desigs que sigui succeït Franco definitivament. — Al vespre tornen a córrer noves de la ràdio referents a l'1 d'octubre: Rei, Diez-Alegria, Arias Navarro, Areilza. El Pardo per a Franco. Tot torna a estar en ebullició. Jo segueixo molt tranquil el caminet. Sembla mentida que es pugui ésser tan feliç en una situació així, mentre veig tothom gravíssimament afectat.

7 de setembre de 1974. Dissabte. Fitxes. — He acabat de llegir el llibre d'Antonin Artaud *Cartas a Génica*. — He rebut de Vicenta Camacho molta fruita. — Un funcionari que té un parent telefonista assegura que el dia 1 hi haurà de cert els canvis esperats. També assegura que el segrest (intent) de Joan de Borbon fou un estratagema simulat per ell mateix per pressionar sobre Franco.

8 de setembre de 1974. Diumenge. Fitxes. — He llegit *El reino de este mundo*, d'Alex Carpentier. — La cosa

política està embolicada. Sembla que el Movimiento convoca, per al dia 1 d'octubre, concentració a la Plaça d'Orient. — El diari «Pueblo» d'ahir explica les noves de la Reuter sobre la constitució d'una Conferència Democràtica a Madrid, centre esquerra, excepte comunistes. Es tracta de Democràcia Cristiana, amb adhesió dels seus a les nacions perifèriques. Nom: Joaquim Ruiz Jiménez. — La Borsa continua baixant invariablement. Està per sota de 105.

9 de setembre de 1974. Dilluns. Fitxes. — Reemprenc la lectura de *Penetración americana en España*. Sembla mentida la vastitud de l'imperi Rockefeller. — Un pres madrileny és informat per la seva família que per les parets i amb octavetes s'incita a la vaga obrera en tot Madrid per a l'1 d'octubre. — Abundància de papers i de pintades. Els municipals no donen l'abast a recollir i repintar. Frases grolleres i directes: «*Si no vas eres un cabrón*», etc. — A la «tele» han passat *El ciutadà Kane* (1941), d'Orson Welles. — Una meravella que creà als seus vint-i-cinc anys. He meditat en el significat de la pel·lícula. Charles Foster Kane (diuen que és l'avi de Patricia Hearst una mica dissimulat) és arrencat del seu món de petit per interessos de fortuna. Fa gegantines bestieses i mort enyorat del món de petit jugant amb un trineu en la neu. Jo també vaig ser arrencat del món equilibrat als deu anys. He retornat a temps?

10 de setembre de 1974. Dimarts. He treballat sobre *La penetración americana en España*. — Inicio la lectura de *Los signos en rotación y otros ensayos*, d'Octavio Paz. Alianza Editorial. Madrid 1971. Molt interessant: el viure pre-ritual, més enllà del treball i dels déus. — A migdia ha corregut que la Borsa, en un sol dia —avui—, ha baixat 2'40. Telefòniques ha perdut 18 punts. Pànic? Visita llampec del ministre de l'Exèrcit a les guarnicions del Sàhara. Per què? — «ABC» nega la coronació del

rei per al dia 1. — 67 persones agafades a les Escòlpias de Sabadell, diumenge, acusades de formar una Assembla de Catalunya, per adherir-se a la Junta Democrática de España.

11 de setembre de 1974. Dimecres. Fa 260 anys que Barcelona caigué sota els exèrcits del duc de Berwick, francès, i de Felip V, espanyol. Encara no està resolt aquell problema. — Sembla que el bisbe de Barcelona, Jubany, ha tornat a clamar contra el menyspreu del dret d'associació a Catalunya. El governador civil, Rodolfo Martín Villa, l'ha anat a veure a propòsit dels 67 detinguts a Sabadell. — També la «tele» informa de greus enfrontaments entre força pública espanyola i ETA al País Basc. — Avui fa un any del cop d'estat d'August Pinochet contra el règim de Salvador Allende a Xile. Després d'un any d'estat de guerra, finalment, avui, s'ha aixecat a Xile aquesta situació. Però la repressió continua igual. — Inflades declaracions d'Arias Navarro sobre «aperturisme» i democratització.

12 de setembre de 1974. Dijous. Primera visita família setembre. — Relació 67 detinguts, Sabadell. — Gravíssims enfrontaments armats ETA i guàrdia civil. — Arriba un company de Segòvia: Agustí Romero Gata (57 anys), deu o dotze a presons. Viu a Terrassa. Coneix en Daura. — Hailé Selassié depositat. — He rebut un paquet amb fruita i Cola Cao, de Francesc Serrano, carrer Santa Florència, 12. Villaverde Bajo, Madrid. No sé qui és.

13 de setembre de 1974. Divendres. Segona visita família. — Records de Poncini. — Postal de Jordi Julià des d'Anglaterra. — A les 14'30 explosió davant de la Direcció General de Seguretat. Ens l'han ocultada fins al vespre («Telediari»).

14 de setembre de 1974. Dissabte. Darrera visita dels de casa. — Una estona, un quart, comuniquen per jutges. Han vist l'editor per l'edició de la meva «Bíblia». Molt acollidor. De moment al 100 %. — Els comunicats oficials de l'explosió eviten esmentar la relació de la Direcció General de Seguretat. — Els meus familiars se'n van escapolar per casualitat. Volien passar per allà en aquella hora. Marxen avui mateix en tren. — Fitxes d'alguna revista que puc pescar. — Els demano la «Revue Biblique».

15 de setembre de 1974. Diumenge. Ahir a les set de la tarda sortia d'Euskadi un furgó fortament escortat. Per carreteres secundàries arribava ací a les cinc del matí. Portaven un noi d'ETA, encara no identificat per nosaltres, ferit de metralladora a la cama, a l'espinada i ple de cops fins a l'ull. Està tancat i supervigilat. Han pertorbat el nostre règim per aïllar-lo. L'han posat on vaig ser jo, quan la vaga de fam. La guàrdia civil no volia marxar. Finalment resten dos policies dins de l'habitació, tancada amb pany i clau. Quatre funcionaris al corredor, amb la reixa tancada. Reforçat el servei. La guàrdia extra més superreforçada. Tot a l'entorn patrulla de parelles. A Sabí, que ha tingut comunicació d'una cosina, l'han fet comunicar sol, expulsant els altres comunicants, amb un funcionari enganxat al seu costat. — En l'atemptat de la Direcció General són catorze els policies ferits. Damunt del bar hi havia un pis llogat per la Brigada i per a arxius policials. Tot plegat, un nerviosisme indescriptible per al Règim, que ofereix un milió de pessetes a qui delati un sospitós, com en l'Oest americà.

16 de setembre de 1974. Dilluns. Ahir, agents de la Brigada Social interrogaren el noi d'ETA que és ací. Continua la vigilància extra. Diviso tot el dia entre els boscos la guàrdia civil, que ho escorcolla tot, fins alça

les tapadores de les clavegueres. — He pogut saludar breus moments en Simó Sánchez Montero, vingut de la Provincial per un «chequeo» mèdic. — Fitxes. — El d'ETA venia sense res. Ens hem ofert al cap de serveis per pagar-li el que li calgui. L'administració ha reaccionat i li ha obert un compte. — Aquesta nit cine a la «tele»: *Primera victoria*. Pacífic-Guerra Mundial Segona. Continua la demagògia oficial sobre l'explosió de la D.G.S. — Declaracions interessants del ministre de l'Exèrcit sobre la missió de l'Exèrcit, apolítica, pro democrata.

17 de setembre de 1974. Dimarts. El cap de serveis està fet una pila elèctrica. El jutgen, aviat. — Ell, o el Director, ha expulsat a la provincial, *ex-abrupto*, sense temps per a recollir la maleta, l'infermer Llorca, mallorquí. Ha succeït a mig matí. El Director estava de vacances i ahir es reincorporà. — A les quatre de la tarda, tres funcionaris han entrat a l'habitació de Sabí Arana —hi ha quatre presos més, amb ell— i, bo i prohibint-li comunicar-se amb els altres, l'han avisat que marxava immediatament cap a la provincial. Li faltava mig mes per acabar el tractament d'un ronyó tuberculós. Després s'havia de sotmetre a nou reconeixement. Però tenen por que es concentrin massa euskalduns. — L'altre —sé només el nom, Josep Maria, i el segon cognom, Esnaola— continua supertancat, tetravigilat pels funcionaris i amb uns misteriosos i, penso, il·legals inspectors de la Brigada Social, de paisà, interrogant-lo matí i tarda. Per fora del recinte la vigilància també continua exacerbada i neguitosa. — A Sabí no l'he vist. Ni un adéu. La seva maleta ha marxat més tard. — Al pati, a la tarda, he tingut una llarga i bella conversa amb el company Agustí, també hi havia el Nikola. Aquest Agustí és un insubornable. Rebutjà a Terrassa l'establiment d'un prometedor negoci d'electrodomèstics, per no voler explotar els companys del seu barri. Hem estat discutint

el tracte que cal tenir amb els qui tenen gent assalariada, malgrat que aquests negociants siguin amics, parents o companys. — Al vespre ha arribat un nou sacerdot, procedent del País Basc (immigrat). N'ignoro el nom. Ha estat a Zamora. El Nikola el coneix. — Estigué a Zamora. Ara ve per dos mesos (deu ser una multa governativa). Compleix període, per la qual cosa encara està invisible. — He començat *Llama viva*, de John Steinbeck. Ed. Kraft, de Buenos Aires i Ed. Planeta. Barcelona 1969. — Fitxes.

18 de setembre de 1974. Dimecres. Fitxes al matí. He acabat *Llama viva*. El «segrestat» de la ETA es diu Josep Maria Arruabarrena Esnaola. Aquest nega la seva participació en l'explosió de la D.G.S. — El sacerdot Jesús Sánchez, capellà a Valmaseda (Biscaia), ja fou jutjat pel TOP (propaganda il·legal). Abans es refugià a França. Ara ha parlat en l'homilia sobre les detencions d'ETA. Havia complert arrest en un col·legi d'escolapis navarresos. Allí sentí parlar de mi. La multa que té és de 350.000 pessetes. — El Marroc vol el Sàhara per a ell.

19 de setembre de 1974. Dijous. Fitxes. — Jesús Sánchez surt de període d'observació. Parlem tot el dia. Estigué complint arrest a Orendain (el noviciat dels escolapis bascos). L'Agustí es revela meravellós. És un obrer íntegre, com n'hi ha pocs. — Vicenta Camacho envia un paquet de plàtans, tomàquets i enciams. — De pas cap a Mèxic m'ha visitat el pare Almirall, provincial dels escolapis de Catalunya. La meva mare i l'Escola Pia s'estan portant molt bé amb mi. Suposo que cap de les dues ho fa per cobrar-s'ho. No puc tornar al ventre de la mare. No puc tornar al si de l'Escola Pia. M'explica que el senyor Botey s'està morint de càncer amb plena serenitat. — El govern continua relacionant explosió i ETA. Jo cada vegada ho veig més independent. Sembla l'extrema dreta.

20 de setembre de 1974. Divendres. Fitxes. — Arriba paquet de Carme Valls, tan puntual, tan encertat. Tota una sèrie de detalls en el menjar que el fa summament atractiu, i a més un llibre d'aliment superior. Encara no sé quin és. Cal que passi per censura. També una bella postal de Picasso: «Els desemparats» (1903), del museu de Barcelona, que és el que m'ha fet més illusió. — Greus i continuades dificultats per llegir el diari. Finalment he decidit parlar amb el Director per demanar un diari més. — Fitxes de la penetració americana a Espanya. — Continuo llegint *Los signos...* d'Octavio Paz. Em plau molt. És un home verament universal, objectiu i subjectiu, exacte i profund. M'indueix la seva lectura una «pau octaviana».

21 de setembre de 1974. Dissabte. Comença la presó de tardor. El tros trist de l'any, agreujat per la manca de llibertat. Alçar-se del llit sense sol. Sopar amb llum elèctrica. El jersei. Els mitjons. Les mantes. Tanmateix, la pineda, generosa —conhort de miríades de presos—, la pineda de davant de la cella, manté fidel el verd de ses fulles, oh arbre sant! — He fet una neteja a fons de l'habitació. — Fitxes. — El llibre que arribà ahir: *El suicidio de las democracias*, de Claude Julien. Ed. Nova Terra. Barcelona 1974. — Lleonard Lainez ha deixat un *plum cake* i un llibre: *El miedo a la libertad*, d'Erich Fröm. Va a Cartagena uns dies i s'estableix definitivament a Madrid, carrer Isidoro Jiménez, 1. — Aquesta nit Perico Fernández, capió super lleuger de boxa, contra el japonès Furuyama, a Roma.

22 de setembre de 1974. Diumenge. Tot el matí tancat a l'habitació treballant. A la tarda, conversa sobre la meva Càbala amb un «tòxic», del qual no sé ni el nom. — Per què sóc tan feliç, jo, mentre al meu entorn no cesso de trobar profunda infelicitat? Per què la gent té por dels incipients suggeriments meus vers la felici-

tat? Jo també era infeliç, i m'ha estat regalat el camí de la joia plena. Per què no el volen, els altres? *Heautontimorumenos!* Uns pateixen per la soledat, altres pel menjar, altres per malalties, altres per les parets de les presons, altres per la inactivitat, altres per la privació de droga, altres per la manca d'alcohol, altres...

23 de setembre de 1974. Dilluns. Deu mesos de presó. He de confessar, d'una banda, que no m'he avorrit gens però, de l'altra, que em semblen una eternitat. M'esgarrija pensar que els que porten tres, sis, dotze, divuit anys, en els que encara tenen tres, sis, dotze, divuit anys per complir. — Ha vingut Joan Mendieta, de Baracaldo. Està preventiu a la provincial de Carabanchel. Ve malalt de l'estómac. El fiscal li demana trenta-sis anys, tot i no pertànyer a cap partit. Grup obrer. Periòdic clandestí. L'acusen de terrorisme, amb altres, al TOP. No he pogut parlar amb ell, només saludar-nos. Ja parlarem demà. — La «tele» vomita noves delirants. Set o vuit detinguts en relació amb Correu, 4. Diu que són un *comando* d'ETA a Madrid. Cap nom basc. Molts de catalans. Moltes noies. Les fotos de tots. Fotos dels pisos, de forats a les parets, d'amagatalls de pel·lícula. Trobada de tota mena de proves d'ésser els autors o ajudants de l'operació. «Presons del poble». Plànols de Correu, 4. Relacionats amb Baiona, amb Bilbao. Ha aparegut entre ells l'advocat Lúdia Falcón, de Barcelona. La dirigent —«la tupamara»— és la dona de l'escriptor Alfons Sastre. Diuen que és metge. També diuen que tots són comunistes (?!?!). — Mentre veiem la pel·lícula *Sinuhé, l'egipci*, una gran amargor s'empara de mi. Ballen davant meu les fotos, les intrigues, les tortures. També ha aparegut la foto i l'esment del pres d'ETA que tenim totalment incomunicat encara, i supervigilat, a la cella en la qual vaig fer la vaga de fam, Josep Maria Arruebarrena Esnaola. Amb ell torna a sortir la llista de detinguts a Euskadi aquests dies. I, immediatament, l'esment dels

hospitalitzats per l'explosió de Correu, 4. L'eterna dansa macabra de policies. — Així entrem en la festa major de la presó, la Mare de Déu de la Mercè, patrona dels captius: actualment protectora dels carcellers. Per ella, tots aquests dies els reclusos s'esllomen en la neteja. Aquest vespre ens han fet pujar únicament per canviar els cobrellits. Ens n'han donats uns de nous i llampants. Pensàvem que els vells eren per retirar. Sí, els han manat retirar, i en munts, han anat a parar no sé on. Al cap d'uns cinc minuts tornaven els cobrellits vells. S'han d'amagar sota el matalàs. Que demà, un cop hagi passat la visita esperada o la inspecció del cas, caldrà tornar a lluir els cobrellits vells, i els nous, en munts, es tornaran a no sé on. — Un dia d'aquests marxà l'infermer German.

24 de setembre de 1974. Dimarts. La Mare de Déu de la Mercè, patrona de Barcelona i festa major de les presons. Els funcionaris de gala, amb cinturons llampants i guants blancs. — Missa llarga, a la qual no he assistit. — Lectura detallada de les detencions de D.G.S.: El grup de vuit són ex-PCE, ex-listeristes, ara inquiets «Tupamaros». Se'ls ha relacionat amb ETA V. És cert? El que és cert és que el carrillisme no en sap res, malgrat que la policia els vulgui implicar per preparar repressió i evitar vagues tardorals. És una provocació oberta. També és cert que no saben qui va posar la bomba de Correu, 4, on para l'autor, ni quina bomba posà. Diuen que Josep Maria Arruabarrena ho cantà tot referent a aquest grup de vuit. L'han estat interrogant, en el nostre hospital, gent de la BIS; un funcionari em diu que amb ordre judicial. Tot plegat, un intent d'avortar la vaga d'octubre. — Dia gris moralment. — Excellent dinar, excellent sopar. — A la nit, pel·lícula de terror a la «tele»: *La Tomba de Ligieia*, d'Edgar A. Poe, Vaixells de guerra vetllen el golf de Biscaia, entre França i Espanya. — Conversa sobre presos polítics, interes-

sant, però adormits. — Es va fixant en mi la idea que, «*sin remedio*», cal que l'any que ve sigui el de la «reconciliació», si no ha vingut abans. — M'ha emocionat de veure, aquesta nit, un reclús cec que estava a la segona fila «mirant» atentament la Televisió.

25 de setembre de 1974. Dimecres. Fitxes. — Lectura d'un clàssic de ciència ficció, *Cita en la eternidad*, Robert A. Heinlein. Ed. Hasa. Barcelona 1967. — Converses obreres fàcilment coincidents. — Llarga conversa nocturna, en l'estona del futbol, amb el veí, «superhomes» i homes diferents o nous. Conversa exaltant.

26 de setembre de 1974. Dijous. Ahir nit arribà el segon ferit d'ETA a Guipúscoa 28-8-74, Josep Anton Garmendía Artola (el Tupa). Una bala li entrà per un pols del cap i li sortí per la part alta del crani. Els qui l'han vist diuen que sembla com si fos mongòlic. Diu haver quedat embadocat. Es fa les necessitats. S'ha queixat tota la nit. — Una altra vegada les mesures de seguretat s'han reforçat extraordinàriament. Fins llencen aigua pels desaigües, no fos cas que algun *comando* intentés entrar per aquesta via! Incomunicació total. També ell està en una habitació de cinc, tot sol (excepte els vigilants). — Aquesta tarda ha arribat de Valladolid Josep Lluís Cancho, de vint-i-un anys, en preventiva. És coix. El gener d'enguany, la policia, després d'apallissar-lo i tenir-lo per mort, el defenestrà. Cama (fèmur) trencada, i també cadera, pelvis, trencades. La cama li ha quedat més curta. Camina amb dos bastons. Ve a intentar rehabilitació de la cama. Acusat d'associació illegal. Reincident. La «tele»: discurs impertinent i fals, lliguen ETA, PCE i Correu, 4, sense proves. Tothom sospita que la bomba fou posada per gent d'extrema dreta.

27 de setembre de 1974. Divendres. Fitxes matí i tarda. — Joan Mendieta és un prodigi de cervell. Té una

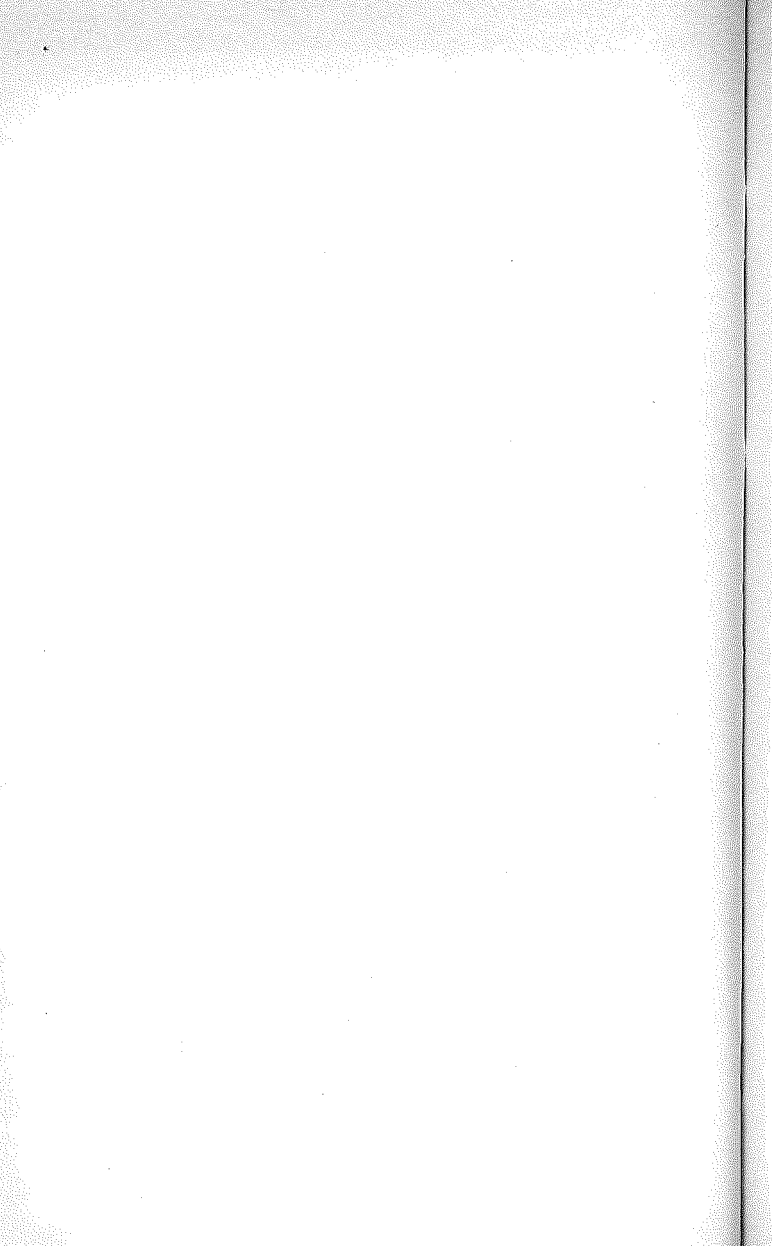
memòria realment meravellosa. Deixa el meu fitxer en ridícul. — Aquest vespre, a la «tele», una nova ràció de repressió. És terrible. «Gàbies del poble» i armes a desdir. Més detinguts. No es faciliten noms. Més acusacions sobre Genoveva Forest: acompanyà els executors de l'atemptat de Correu, 4 i els recollí. Els retrats-robot dels dos executors. Sempre van dient: ETA i el Partit Comunista de Carrillo. Si el que no conec és igual que el que conec, tot és una gegantina mentida del comissari general d'Investigació Social i delegat especial del govern per a tot el nord d'Espanya, de Galícia a Catalunya. — A Saragossa, vint-i-vuit polítics presos fa sis dies que fan vaga de fam. Es distorsionen els motius. Refusen els metges.

28 de setembre de 1974. Dissabte. Llarga carta de Vicenta. Ja està treballant de valent mentre jo ací entretinc els meus ocis. Avui, final de festa de la Mercè, ens han fet una pel·lícula «de cine» en un salonet tot coquetó: *El largo día del Águila*, a les tres de la tarda. — M'han explicat les tensions entre Cristóbal Martínez-Bordiu i Carlos Arias. I altres. També entre Vicenç Gil (metge) i Martínez-Bordiu. Conversa sobre el paper de la lluita a nivell religiós: lluita ideològica.

29 de setembre de 1974. Diumenge. Fa vint-i-vuit anys que vaig deixar casa meva i vaig entrar de postulat a l'Escola Pia, al poblet d'Alella. — Sant Miquel. Segurament, també és el sant de Gaby. — Ahir, Portugal passà greu perill de reacció a propòsit de la manifestació d'adhesió a Spínola. — Continuen reprimint ETA, detenint gent, fent bravates, provocant a Carrillo. Continuen corrent tota mena de rumors de canvis polítics a l'octubre. La situació internacional no és més falaguera. L'economia està desgavellada. La Borsa de Nova York baixa en vertical. Ford amenaça i, espantat, retira l'amenaça. — Com a final de festes de la

Mercè han fet una pel·lícula dels «Bravos». No la he anat a veure. — Estic malament del ventre. Diarrea.

30 de setembre de 1974. Dilluns. Després del fracàs del primer intent de reacció de les dretes, Spínola ha dimitit a Portugal. El succeeix Costa e Gomes. Servirà per espantar a Diez-Alegria? — A l'Argentina, han matat el general xilè, Prats. Va fugir del foc i caigué a les brases. — Conversa sobre previsions de futur immediat amb el granadí Joan Aneas. — Pel·lícula de dilluns: *Hawai*. No està mal. Evolució del cristianisme. Fa pensar la gent. — Arriba nova carta d'Úrsula Körner von Gustorf. Amnesty Internacional. Deutsche Sektion e. V. Gruppe 421. — 433 Mülheim a d. Ruhr. Schneisberg 29. República Federal Alemanya, com si no hagués rebut cap contesta de la carta anterior.

1 d'octubre de 1974. Dimarts. Ahir va dimitir Spínola. — Fitxes. — He escrit carta a casa meva. — Franco celebra els seus 38 anys d'exaltació al poder. Apareix Joan Carles, a la recepció. — A la tarda, discussió, molt vehement, entre Mendieta i jo, sobre anarquisme. — Nit: estudio un article de Jacques Rueff, molt dens, *La inflación puede evitarse*, a l'«ABC» 29-9-74.

2 d'octubre de 1974. Dimecres. Fitxes. — La discussió d'ahir es prolonga en els mateixos termes apassionats. No prospera una proposta meva de discussió seriosa a la tarda. Anegats. Plaga emocional. — L'esperat canvi de govern no ha tingut lloc. De moment tot continua igual, malgrat els auguris. Jo vaig proposar l'1 d'octubre com a data per començar la lluita nostra per l'amnistia. Tot continua absurdament aturat. No ben aturat del tot, però amb una lentitud exasperant. Aquesta nit he vist clar que si no s'ha produït l'amnistia i no ha començat la nostra lluita per aconseguir-la, jo, l'1 de gener, primer dia de l'any de la reconciliació, començaré la meva lluita particular. I abans, aviat, faré pública, tant com pugui, la meva decisió.

3 d'octubre de 1974. Dijous. Fitxes. Ja fa molts dies que els presos polítics de Saragossa fan vaga de fam

com a protesta pel règim carcelari a què estan sotmesos. Ara també fan vaga els de Basauri (Bilbao) i Martutene (Sant Sebastià). I nosaltres, inactius. — M'ha arribat paquet de Carme Valls, la «padrina de guerra», sempre tan satisfactori, amb un llibre que encara ha de passar censura. — Avui és dia d'explosió de noves. Ha caigut a les meves mans «Cambio 16»: Els indicis són, diuen, que l'atemptat de Correu, 4, fou fet per les dretes, que la policia ho sabia o fins i tot que hi col·laborà i que es muntà premeditadament la campanya d'atribuir-ho a ETA V Assemblea. Un pla diabòlic. La policia estava avisada de no freqüentar la cafeteria Rolando. Al funeral no hi hagué presència ni crits de la dreta. El full d'agenda en què hi havia «2'45-3'15 cafeteria Rolando», no consta en les proves. Els detinguts no hi estan implicats. No se sap qui fou l'executor. Eva Forest ha desaparegut, ni l'advocat ni el fill no la poden veure. — Dionisio Ridruejo, Gil Robles, J. Ruiz Jiménez opinen així. És cert que Blas Piñar i quasi cert que Giron estigueren arrestats a domicili. — Aquesta nit ha arribat el tercer pres perillós, rigorosament incomunicat i custodiat: César Fernández Fernández. Moreno. Gran mostatxo. Està en una habitació de cinc (són les úniques que no donen a l'exterior), tot sol. L'he vist de refiló, quan li han servit el desdijuni. En entrar els servidors, l'han obligat a posar les mans darrera el cap. A migdia, ha vist per la finestra els grisos i li ha agafat un atac de por. Ha posat els cinc llits darrera la porta i no deixava entrar ningú. Ha vingut directament de la D.G.S. Sembla que l'han estat atonyinant durant quinze dies. És un dels detinguts «fantasma» el nom dels quals no s'ha comunicat? Què passa? — Tot aquest temps de predomini policial, Joan Carles estava eclipsat totalment; ara que sembla que el grup «dur» policial ha caigut en un dels ridículs més espectaculars, torna a sortir Joan Carles. Ja té recepcions i presideix inauguracions. La lluita del poder! — Als periòdics s'urgeix la

formació de partits de centre-dreta per a evitar una imaginada victòria comunista futura, com està succeint a Portugal.

4 d'octubre de 1974. Divendres. Vagues a Valladolid, Sevilla, Madrid, Bilbao, Vigo i Barcelona. També els presos polítics a Saragossa (14 dies), a Basauri (Bilbao), a Martutene (Sant Sebastià) i a Pamplona. — He escrit el paper a l'Assemblea de Catalunya. M'ha deixat satisfet. Una altra vegada davant el fantasma del desmai, la nàusea, la incomunicació, la contradicció, però, en el fons, una altra vegada a col·laborar en la fraternitat. Ha agradat a Nikola. — El llibre de C. Valls és *Els anys*, de Virginia Woolf. Ed. Nova Terra, 1973. Bellament traduït per Maria Antònia Oliver i amb un epíleg biogràfic de Maria Aurèlia Capmany.

5 d'octubre de 1974. Estic preocupat. La vaga obrera s'estén. Avui han entrat en atur parcial 3.100 obrers de la Seat. També s'estén la vaga de fam de presos polítics. Avui han entrat en vaga de fam 18 de Carabanchel. Però no anem units. Pels detalls, fa tota la impressió d'una mala jugada d'uns partits contra altres. És tristíssim. Cadascú tira pel seu cantó! Què hi farem? — Conversa sobre problemes d'Església, Bíblia, Història de l'Església, CCB, etc. — Jesús Sánchez. — Els presos (18) de Carabanchel sol·liciten: que tots els presos no comuns estiguin reunits en una mateixa galeria, que no hi hagi sancions per als presos en vaga de fam de Saragossa, Bilbao, Sant Sebastià i Pamplona. Que se suprimeixi la incomunicació dels dos detinguts presumptes implicats en atemptat carrer Correu. I que Alfons Sastre, en cella, passi a llur galeria.

6 d'octubre de 1974. Diumenge. Els companys m'han fet veure que la cadena de vagues de fam dels presos polítics és circumstancial. De més de 100 presos polítics

de Carabanchel, només 18 van a la vaga. Basauri, Martutene i Pamplona, són presons de preventius que segurament ignoraven la possibilitat d'altra cosa. Saragossa ha actuat per una circumstància local de total desadaptació de la nova presó a tenir presos polítics. Esperarem, doncs, serens, una mica més. — Aquesta tarda, la «tele» m'ha deparat un dels espectacles més bells de tot el temps de presó: *Peggy Fleming en Moscú*, un espectacle musical de patinatge artístic sobre gel, fet a Leningrad i Moscou, en col·laboració URSS-EUA. Amb orquestra d'instruments populars, teatre de marionetes Obratsov, el ballet de Kisov, etc., amb unes vistes de Leningrad i Moscou i, sobretot, amb un gust exquisit de composició. Dissimuladament, he estat plorant de felicitat tota l'estona. La felicitat se'm fa irresistible i m'ofego en plor. Envoltat des de fa deu mesos per la capa més espatllada de la societat, per gent acostumada als crits i als cops, al futbol i a la boxa, a l'alcohol i a les dones, de la forma més barroera i matussera possible. — Aquest matí hi ha hagut una solemne baralla entre un portuguès i el cap de galeria. — M'ha xocat, com un terrabastall, la perfecció «proletària» de l'art soviètic fent de marc a l'única cosa que jo salvaria del capitalisme occidental: l'eclosió artística d'alguns individus, com Peggy Fleming, capaços encara de semblar reconciliació enmig d'un odi còsmic.

7 d'octubre de 1974. Dilluns. Estic revisant l'Enciclopèdia Salvat de la Ciència i de la Tecnologia. Avui començo el volum cinquè. Sobretot, aprofundeixo tot el que fa referència al cervell i, en general, al sistema nerviós. — Aquest vespre he tingut una bella conversa amb Josep Aneas, el granadí. «¿Uté, creu en la parapsicologia?» «No hi crec, la veig, l'estic veient contínuament.» «Per la ràdio van evocar Marilyn Monroe i altres morts. És possible això?» «En el subconscient dels homes més vius hi ha, emmagatzemada tota la història

passada.» «Dintre de mi, hi ha trossos del meu pare mort, dels meus avis, d'amics i coneguts, de Francesc d'Assís i de Jesús de Natzaret, que em parlen i guien i que parlen i guien d'altres a través del meu cos...» Després he quedat jo sol meditant, volant lluny, escorcollant el contingut de la «persona humana», de la «mort», de la «vida perdurable»...

8 d'octubre de 1974. Dimarts. Saragossa ha plegat la seva vaga de fam (presos polítics). Simultàniament (segurament sense saber el final de Saragossa), han començat llur vaga de fam 30 presos de Segòvia, de totes les línies, en adhesió a Saragossa. Són, doncs, els vagues de Basauri, Martutene, Pamplona, Segòvia i Carabanchel. Estic inquiet. Què fer? Els d'ací ho consideren un error. No s'hi sumen. — Els diaris silencien les vagues obreres. Més de 40 detinguts a Sant Cugat del Vallès: Comissions Obreres del Metall i gent de Fiat d'Itàlia. — En una església de Vallecas 266 detinguts (ORT); els deixen anar tots, excepte 64 amb antecedents. Tot això fou dissabte. — La dansa macabra! — La D.G.S. havia anunciat que diria el nom dels dos ETA responsables de l'explosió de Correu, 4, i explicaria el programa de fugida cap a una frontera no francesa. Avui ho ha de desmentir. La superioritat ha parat els peus a Sainz en el seu afany d'encobrir els vers responsables i d'inculpar ETA i PCE. — M'ha arribat un ram preciós de roses vermelles: Josep Camps, Joaquim Vinyardell, Ignasi Pujadas (Parròquia de Sant Andreu de Palomar). El dono a T. perquè el faci arribar a Lídia Falcon de part meua. S'hi nega, esverada, però s'enduu el ram... Després de sopar arriben detinguts de D.G.S. amb arrest substitutori d'un mes (100.000 ptes.) els sacerdots: Sadurní Garcia, Pau Ruiz i Joan Fernández Poncini (de la reunió de Vallecas). Els dos darrers, veterans d'aquest hospital. Abraçades. Els tanquen junts en període d'observació. — Tots els detinguts a Saba-

dell de l'AC ja són en llibertat. Els 7 darrers, amb 20.000 pessetes de fiança.

9 d'octubre de 1974. Dimecres. Surt al periòdic una nota segons la qual Josep Antón Garmendia Artola està en un hospital de Sant Sebastià, que es recupera molt bé de les ferides i que ha declarat i s'ha confessat coautor de la mort d'un guàrdia civil l'abril passat. El cert és que és ací, que encara no han pogut ni omplir-li la fitxa i es fa les necessitats al damunt. Els que el veuen diuen que sembla «mongòlic», fonament pertorbat per la bala del cervell i que no ha declarat res. — Aquesta tarda, amb gran desplegament de precaucions, han vingut jutges militars de Sant Sebastià a prendre declaracions. Sembla que només les han preses d'Arruabarrena. D'altra banda, aquest està molt tranquil. Nega tota implicació amb Correu, 4, i afirma la voluntat d'ETA de lluita al nord. — Les falsedats són tan evidents que ni els funcionaris les neguen. Algun, més innocent (?), les atribueix a *despiste* dels periodistes. — Diuen que falten policies perquè aquests dies, a la garita de la muralla exterior, apareixen policies grans, de cabells blancs i línia no gaire estilitzada, carregats de galons i de condecoracions, i d'un malgeni fastigós. Buròcrates de grau, trets de llur cadira, perquè els calen els altres efectius més joves per a altres emergències. — Aquest vespre ha arribat, detingut una altra vegada, Marià Gamo. La trobada ha estat emotiva, però brevíssima. Cal que guardi el «període». A l'hospital, psicosi de seminari. Ja som set sacerdots. — A Màlaga, a Josep Maria González Ruíz li han posat 100.000 pessetes de multa.

10 d'octubre de 1974. Dijous. Han sortit de període, Poncini, Pau i Satur. Molt efusius. Els han vingut a veure els advocats. M'expliquen com recolliren diners per ajudar-nos. Bescanvi intens d'informació. La vaga de fam de presos polítics a examen. — Discussió sobre tre-

balls de neteja i de cuina fins ara a càrrec dels «tòxics» i carregat d'arbitrarietats. — Els sacerdots oferim una altra vegada la nostra col·laboració. Tanmateix, els polítics de l'hospital ens diuen que és feina de destins. Els explico el meu pla, particular.

11 d'octubre de 1974. Divendres. Surt Marià Gamo de període. Xerrada sense fi ni compte. — Gestions per aconseguir que els sacerdots participin en la neteja de la planta. Fins ara ho feien només els «tòxics» i els alcohòlics. — Sembla que els laboristes guanyen a Anglaterra. — Fitxes. — Conversa amb els presos polítics sobre etapisme, economia i conjuntura espanyola.

12 d'octubre de 1974. Dissabte. Els companys sacerdots resulten molt bons companys. Ara i abans. Ens enviaren diners, paquets, llibres. Fan les gestions desitjades. Políticament cerquen i lluiten amb tot braó. Tanmateix, encara ens trobem certs residus derivats del dreisme-esquerranisme eclesiàstic. — El cap de serveis Miquel, sembla la discòrdia, per variar. Ens ha separat dels destins. Ha obligat a embrutar una taula més del menjador, sense necessitat. Això enutja els destins conscientment contra ell, inconscientment contra nosaltres. — Vaga de fam de presos polítics. Carabanchel: 36, Segòvia: 35, Sòria: 34. La majoria, d'ETA V i VI. Els motius, confusos. No hi ha suport exterior.

13 d'octubre de 1974. Diumenge. Fitxes. — Es permet a Marià Gamo, Joan F. Poncini, Satur Garcia i Pau Ruiz que celebrin en llur habitació. A Jesús Sánchez i a mi, que volíem assistir-hi, no ens hi han deixat anar perquè no hi havia el Director per a consultar-li-ho. (!) Un comú diu que sap del cert (sub-secretari del ministeri de Justícia) que hi haurà indult abans de Nadal. Per Nadal, tots a casa! — Hem aconseguit participar en la neteja del corredor. A partir de demà. Els «tòxics»

es pensaven que no ho volíem. Joia general. — M'he ballat —de paraula— amb en Parera. Després m'ha quedat ballant per dins una passió de ràbia irresistible que no em deixava dormir. Potser mai no havia experimentat una agressivitat tan intensa. Penso que l'incident de la TV amb en Parera no n'és la causa. — Han caigut a Madrid una colla que sembla que són de LCR-ETA VI. Diuen que volien deslliurar algun pres de Segòvia. Els tres d'ací —Arruabarrena, Garmendia i Fernández— tornen a estar totalment incomunicats. — Sembla que preparen un procés monstre sobre el carrer Correu, 4, i la mort de dos guàrdies civils al País Basc a base de l'ETA detinguts al nord, aquests tres d'ací i la colla de Madrid de les «gàbies». — A la vaga de fam dels presos polítics, s'hi han afegit els de Lleida. Pateixo tant per tots ells com si estigués fent jo la vaga.

14 d'octubre de 1974. Dilluns. Fitxes. — Carta de Vicenta. Tem, a propòsit de les vagues de fam. — M'arriba la notificació d'abstenció al respecte. — Em comunica que ha plagut el llibre *Subjecte* i que es cerca la publicació. — Permeten que tots els polítics —excepte els qui fan règim— mengem junts. — Per primera vegada, els capellans hem escombrat el corredor. — Fi del llibre d'Octavio Paz *Los signos en rotación y otros ensayos*, d'Alianza Editorial. — La família vindrà a visitar-me el 26-27.

15 d'octubre de 1974. Dimarts. VI volum de l'Enciclopèdia de la Ciència i de la Tecnologia (Estudi de la formació reticular del cervell). — Escric la carta a casa, serveix per tranquil·litzar els temors de vaga de fam, per felicitar l'aniversari de la mare (24 d'octubre) i per fer present el sentiment per la mort del senyor Jaume Botey. — Els companys de treball de Marià Gamo, davant el perill de perdre la feina, li han pagat la multa. Després de tota la tarda d'espera, a dos quarts de deu

ha sortit a la llibertat. L'han estat esperant gent al carrer tota la tarda. Entre altres, Carles Jiménez de Parga. Per comiat, un berenar. — Nikola Telleria, finalment, estrena dents noves. Ha patit molt. Li ha calgut esperar tot l'estiu sense dents. — Ha plegat la vaga de fam dels de Carabanchel.

16 d'octubre de 1974. Dimecres. Dia de llargues converses i utilíssimes amb Joan Mendieta. És un xicot excellent en la línia que ha pres. Ens dóna un bany a tots. — A la tarda, en la sessió, hem parlat de la tardor als diferents punts de la península. — Hem escrit, els sacerdots (5), excepte Nikola, una instància al ministre de Justícia demanant presó comuna i que se'ns tregui d'aquesta presó-hospital especial. — Finalment, han plegat de vaga de fam els de la decisiva presó de Segòvia. Resten Sòria, Bilbao i Lleida. Amb aquesta sortida extemporània i impreparada, han aconseguit tirar per terra una acció conjunta pro amnistia que hauria evitat la maniobra del govern d'amnistiar els laboralistes i potser els polítics d'opinió, excloent els «terroristes»! Ara, aquests darrers es trobaran sense cap mena de suport. Lamentabilíssim!

17 d'octubre de 1974. Dijous. Fitxes. — Ahir va marxar Josep Lluís Cancho. — Marià Gamo ens ha enviat un arsenal de pernil dolç i salat, formatge tendre i fruita a desdir. — Han sortit les cartes per al ministre de Justícia, tancades. Tenim el resguard de l'autorització de l'hospital per donar-los curs. — Pressiona en el meu ànim la tendència a reemprendre els estudis bíblics abandonats tot aquest temps. Em sap greu disminuir el treball de fitxes de pistes de premsa després de tanta feina acumulada. Aquesta nit, a la «tele» han fet *Rebeca*. — Diuen que han indultat a més d'un centenar de persones. — El PCUS recolza al PCE de Carrillo i abandona Líster.

18 d'octubre de 1974. Divendres. Ha tornat Josep Lluís Cancho. — A l'«ABC», fitxes i fotos de 32 polítics joves amb esdevenidor. Hi ha socialistes i un comunista. — M'han arribat un ram de roses vermelles i una bossa de pomes. De remitent, Maria Rosa Medina Alférez. Passeig del Monte, 42, Barcelona. — Explosió amb el Sadurní. He abocat tot el que tenia contra els seus miraments davant del pacte i etc. Potser ha estat massa exabrupte. Però ha estat així perquè ja fa dies que diem de parlar-ne i sembla que ell en defuig l'ocasió. — Avui ha arrencat de nou el treball de la Bíblia. És una feina urgent i quasi no sé per on començar. A més, en reca abandonar les fitxes de premsa. I tot plegat és massa per a mi. — Un funcionari diu que per Nadal el 70 % dels reclusos seran a casa seva.

19 d'octubre de 1974. Dissabte. Devessall de pastissos i altres menjars de part de la gent de Marià Gamó. També han dipositat diners per altres set polítics. — De la Carme Valls m'ha arribat també paquet, que ha estat instantàniament repartit. Hi arriba una postal molt ferma dels Països Catalans, un llibre *Los engranajes de la economía*, que ja havia llegit. I un jersei espaterrant, tan atractiu, que quasi em fa vergonya posar-me'l. — Diuen que ha caigut gent (2) d'O.R.T. i 1.000.000 de pesetes en multicòpies. — En canvi, atur de tota la plantilla de SEAT en memòria de l'obrer mort fa tres anys. — Ens ha vingut a veure, a Joan F. Poncini i a mi, Joaquim Ruiz-Giménez, l'advocat. Poques novetats. — A darrera hora del dia, sense poder-lo acomiadar, ha marxat Joan Fernández Poncini, perquè li han pagat la multa. — Diuen que el PSOE, després de debats, s'ha adherit al pacte.

20 d'octubre de 1974. Diumenge. Vicenta Camacho ens ha obsequiat amb una bossa de pomes i amb uns raïms exuberants. — He passat dràsticament de la feina

de fitxes de premsa a la feina bíblica. És absorbent i engrescadora cent per cent. Però requereix una donació total per la seva complexitat. Si no fos que, a l'habitació, s'hi agafa fred, hi dedicaria dotze hores diàries. — Aquesta tarda, com ahir, ens hem cruspit un pastís de poma, deliciós, precedit d'una llonganissa de Sant Feliu de Paerols i d'una sobrassada excellent, de la padrina de Barcelona. — Marià Gamo i els seus companys de Madrid es porten massa bé. Tota mena d'ajuda, àdhuc monetària. — Aquest matí hem fet l'Eucaristia en una habitació tots els sacerdots plegats. Feia vuit mesos que no celebrava. Ha estat molt ferm.

21 d'octubre de 1974. Dilluns. Treball Bíblia. — Carta a la mare. Ha rebut telefonades de la mare d'algun dels sacerdots que han sortit. — Tinc la primera neboda, Úrsula Xirinacs Knörzer. Lourdes, amb grip; Montserrat reclama la meva presència, si més no, per escrit. Vénen el 26-27. — També m'ha arribat una capsa amb uns bombons boníssims que s'han liquidat en un obrir i tancar d'ulls. Venia de la provincial de Carabanchel, on l'havien dipositada, per equivocació, no sé qui. La bomboneria és «La Immaculada», carrer Llúria, 68. Barcelona. — He llegit el «Cambio 16» (14-10-74) segregat per l'article *La ira de los presos políticos*, sobre les vagues de fam de presos polítics. Tracta molt oportunament de treure el màxim partit de la situació a favor d'una amnistia (tàcitament) o de millora de condicions (explícitament). Com és natural, dissimula la trista desunió i les rivalitats que han fet fracassar totalment la més gran vaga de fam de presos polítics de la història d'Espanya.

22 d'octubre de 1974. Dimarts. Aquest vespre ha arribat Josep Miquel González Batiz, sacerdot de Baracaldo, vint-i-vuit anys, multa de 300.000 pessetes, arrest de dos mesos. Té altres tres multes de 50.000 pessetes cadas-

cuna, amb recurs. Per homilies, els de «La Santa Inquisición» li han cremat el cotxe, i l'han amenaçat amb coses pitjors. — He treballat durant catorze hores en la Bíblia. Interessantíssim. Document sacerdotal del Pentatenc. He anat a dormir a dos quarts de tres. — M'ha vingut a veure en Maduell, escolapi, que marxa a Mèxic i deixa el Camp de la Bota. Marxa trist d'ací i illusionat d'allà. Vol la no violència concretada en la situació actual. M'esmenta com a prototipus a Lluís Fenollosa. Ahir m'envià una esplèndida capsa de bombons, que anava destinada al Liñán de Mèxic.

23 d'octubre de 1974. Dimecres. Avui fa onze mesos de la meva detenció. — El nou vinguet ens explica com a Martutene, davant la negativa de trasllat a Madrid, sense avisar destí, d'una colla d'ETA, els van despullar i, de nit i plovent, els tingueren corrent pel pati cinc o sis hores abans de dur-los a Madrid. Alguns es desmaiaren i reberen cops. També ens explica com està el pla conjunt de presos. Es volia per a mig novembre. Ara, amb les vagues salvatges, s'ha retardat al desembre. Els d'ETA sabien que entrar ara en vaga representava dues vagues en poc temps, però no volgueren barrejar les dues coses. Cinquanta de Jaén porten onze dies de vaga de fam en solidaritat amb els altres. Els de Zamora ja anaven a la vaga (el primer punt: solidaritat amb els obrers en lluita), però foren aturats a temps. També ens explica amb molt d'encert la situació de l'Església popular a Euskadi i les lluites obreres. Tot el matí xerrant. — A migdia rebo carta de Vicenta. El senyor Pere Carles (pare) ha mort de cop. Aquesta família, malgrat difícils diferències ideològiques, era molt amiga meva. Quin cop — El Saixa està a punt de tornar del Sàhara. Que torni aviat, que allò s'escalfa — També moltes hores de Bíblia, fins a la una de la nit. La calefacció ha fet el miracle de multiplicar les meves ganes de treballar.

24 d'octubre de 1974. Dijous. Carta del meu germà Carles amb el recordatori, molt ferm, del naixement d'Úrsula Xirinacs Knörzer i unes lletres d'ell. — Quatre roses vermelles de la comunitat cristiana de Mataró. — Per raons d'un «enxufat» del director-metge m'han tret de l'habitació individual i m'han posat a la dels tres sacerdots, Satur, Pau i Josep Lluís. M'han donat una falsa raó «mèdica». I m'han donat efusivament les gràcies. És experiència nova, que em costa, però em convenia.

25 d'octubre de 1974. Divendres. Treball bíblic sobre el Deuteronomi. — Tradueixo al castellà la carta a l'Assemblea de Catalunya. — Escric la meva participació en la festa dels vint-i-cinc anys de professió de la meva germana Montserrat i preparo les dades per a la visita de demà de la família. — La premsa i la «tele» continuen vomitant sobre ETA V i Carrillo. — El judici sobre l'oli de Redondela assenyala com a culpable de reraguarda a N. F. B. L'advocat Gil-Robles ha estat valent de debò. Però la presidència ha imposat la llei del silenci.

26 d'octubre de 1974. Dissabte. Primera visita de la mare i Vicenta. La mare ve engripada i cansada. La germana Lourdes, amb un càncer controlat fins a cert punt, té massa feina i fa patir la mare. També pateix per mi. La vaga de fam l'ha espantada una mica. M'han explicat moltes coses falagueres. Tanmateix, la mare fa un bon paper. Va parlar davant un auditori d'universitaris a Bellaterra. Pel que m'expliquen, de vegades penso que és més «rendible» la meua vida a la presó que fora. La Vicenta Camacho ens ha envaït de fruita.

27 d'octubre de 1974. Diumenge. Segona visita de la família. Jo havia escrit unes paraules per a la festa dels vint-i-cinc anys de professió religiosa de la meua germana Montserrat. També, l'avís per a l'acció de l'1 de ge-

ner, en català, per a l'AC. i en castellà per a Madrid (RG). Tot plegat i fulls del diari, han passat. L'humor, tant d'elles com meu, era excellent. La comunicació especial per jutges ha anat esplèndida, malgrat dificultats (reforçada la guàrdia, no les deixaven entrar; jo havia oblidat tirar la instància, etc.). Han comprès el meu pla. L'han acceptat. Demanen informació meva d'Amnesty International (Alemanya). El llibre *Subjecte* ha agradat als cinc que l'han llegint. Adhuc a l'A.C. Comín. Cal fer uns esquemes de complement. Diuen que tornaran el 23-24 de novembre. Se n'han anat contentes i jo he restat content. — M'ha arribat paquet de C. Valls. Amb *Salms*, d'E. Cardenal, i *Els escriptors catalans parlen*, de l'Estanislau Torres. També una bella postal de Van Gogh: *Sun Flowers*. — Amb els companys capellans hem celebrat l'Eucaristia i hem tingut una llarga conversa sobre Bíblia. En especial sobre Nou Testament. En Jesús Sánchez àdhuc s'està llegint, per pròpia iniciativa, *Setge a l'antievangeli* amb penes i fatigues, puix que no sabia un borrall de català. Li he deixat un diccionari. — Els de casa m'han preguntat pel destí de les roses vermelles que m'arriben: de vegades les monges (sagrari), de vegades damunt de la tauleta de nit de presos, per la filla d'un pres de molts anys, per una «enamorada» romàntica, infermera de l'hospital d'enfront de la presó, a la qual es veu passar cada matí entre reixes (un amor platònic). — A la tarda, llarga conversa amb els polítics sobre l'«amor lliure». — A la nit, sorpresa!, el ballet siberià de Krasnoiarsk per la TV. Molt mala transmissió, però molt bella cosa. N'estic molt content.

28 d'octubre de 1974. Dilluns. Llarga conversa de quatre de nosaltres (capellans) amb el capellà de la presó, don Norberto. Una situació lamentable i depriment. A la «tele», l'espai religiós contra el sínode, i atac a Marià Gamo i un altre (sense dir els noms). Això gene-

ra una llarga conversa dels quatre de l'habitació sobre el tema religiós. — Aquesta tarda, els advocats de Bilbao han vingut a veure en Josep Miquel González Batiz. Moltes fàbriques de la riba esquerra en vaga. Insolidaritat dels diferents partits.

29 d'octubre de 1974. Dimarts. Treball Bíblia «Josuè». — He tingut una greu topada amb el mestre, que no volia deixar passar el «Dossier Mundo. Ranking 74, empresas españolas» perquè la «Revista Mundo» està prohibida. Més tard m'ha dit que han telefonat a DG de Presons i que li han dit que la censura ha evolucionat en els darrers temps i que me'l podia donar. Però me l'ha donat embolicat amb un seguit d'amenaques que m'ha tornat a fer saltar. La cosa ha acabat en punta. Veurem què passa. Si no me l'hagués donat, pensava fer vaga del servei de maletes. Però s'ha mogut ràpid. «*Adelantándose a los acontecimientos*», m'ha dit. — He donat l'anorak al Mendieta. Ell el necessita, jo no. — Josep Miquel G. Batiz rep informació del seu advocat que al nord hi ha grans vagues obreres. Diu que PSOE, PCE i PCI només obstaculitzen. Els altres s'ho creuen. Ataca molt en aquest sentit. — Aquest vespre també han ficat a la nostra habitació en Jesús Sánchez. Ja som cinc capellans. Complet.

30 d'octubre de 1974. Dimecres. Dimissió del ministre d'Informació, Pius Cabanillas (sembla que l'han tret per pressions). Dimissió del segon vice-president i ministre d'Hisenda, Barrera de Irimo (sembla que com a protesta de l'acció contra l'anterior), i dimissió de R. de la Cierva, Director General de Cultura Popular, en adhesió a Pius Cabanillas i a la seva línia política. Cop de la dreta contra Cabanillas. I conseqüències greus per al govern. Arias comença a sentir-se en l'aire. Li falla un flanc. — He començat l'escrit per als periodistes d'Amnesty International alemanys.

31 d'octubre de 1974. Dijous. Ahir ens vam quedar Jesús, Pau i jo fins a la una de la nit discutint i fent diagrames sobre la relativitat d'Einstein. No podíem acabar la discussió. Al llit, hi vaig continuar pensant. Aquest matí també. — Intento escriure per als periodistes d'Amnesty, però no m'agrada el que en surt. — A la nit, *El Proceso Paradine*, de Hitchcock, i el campionat mundial de boxa Mohamed Alí-Foreman, a Kinshasa. — Ha arribat un jove polític de Lleida, Eusebi González. Féu la vaga de fam de Lleida. Allà viuen barrejats amb els comuns. Són joves, vuit o nou. Suporten un règim pitjor que a Saragossa. Troba que ací sembla el cel. — He pres uns apunts interessants sobre electroencefalograma.

1 de novembre de 1974. Divendres. Escric informe per a Amnesty alemanya de periodistes. — Fitxes. — Al·luvió de menjar dels companys de Madrid i de Bilbao.

2 de novembre de 1974. Dissabte. He acabat l'informe. — Aquesta tarda han fet per la «tele» una ferma pel·lícula sobre Chopin. Després hem fet un berenar de comiat a Sadurní Garcia i a Pau Ruiz que marxen demà. — Chopin esmerça la seva salut per la pàtria, després d'un temps en què l'amor a George Sand el distreu de la seva fidelitat colectiva.

3 de novembre de 1974. Diumenge. Dia tranquil. Com m'agrada la quietud del diumenge! Ací, a la presó, la gent s'arrapa al televisor com una diversió. El pati està solitari. La tarda radiant. Es veuen les copes d'uns arbres. Els ocells devoren espai. Ni un núvol. — He començat a treballar en els esquemes de *Subjecte* que em foren encomanats. — A les vuit del matí han marxat a la llibertat Pau i Sadurní. Els esperava molta gent al carrer. Per la finestra hem parlat a crits amb Marià Gamo i Carles Jiménez de Parga. A migdia han sortit molts de la mateixa remesa de multes de l'agafada del Dolç Nom de Maria a Madrid.

4 de novembre de 1974. Dilluns. Tot el dia treballant en els esquemes per a *Subjecte*. — L'article sobre l'oli de Redondela és detonant. Hi semblen implicades les més altes personalitats. «Desmemoriats, malalts, morts». Chicago anys vint. — De refiló he vist a «Informaciones», el vesper tí madrileny, la dimissió del president de l'INI, Ordóñez Fernández. — El mestre ha dit que estava molt enfadat amb mi i que no hi volia tractes.

5 de novembre de 1974. Dimarts. Tot el dia amb els esquemes per *Subjecte*. — Dimiteixen Rosón de TVE i Pérez Escolar d'ENTASA. — Escric a casa carta amb felicitació per al germà Carles i memòria d'en Pere Carles. — Dies grisos i monòtons. Fa fred.

6 de novembre de 1974. Dimecres. Esquemes *Subjecte*. — La censura em fa suprimir «mastins» en la frase «els mastins [inspectors] d'Hisenda» de la carta a casa. — Lleven la comunicació a César Fernández Fernández. Està desfet, a la vora vora de la bogeria. Temerós, desconfiat. Diu que tota la família és a la presó. No l'han maltractat físicament, però l'han desfet psicològicament. Està sota jurisdicció militar. Jutge instructor, Carlos Lasanta, duríssim. Del que diu Cèsar no se sap el que és cert, el que és obsessió, imaginació, inducció. Està en tercer grau de silicosi. És asturià. És tan complicat el seu cas, que no faig constar res més per escrit, no fos cas que algú ho aprofités en qualsevol sentit.

7 de novembre de 1974. Dijous. Esquemes *Subjecte*. — Paquet de Carme Valls, amb dos llibres i una postal de Camprodon, que fa l'alegria dels companys i meva. Aquest migdia, «vermut amb tapes», sense vermut. També m'arriba un doble paquet ple de fruita, formatge, Cola-Cao, etc., i un formidable carregament de rosquilles tendres i ensucrades de Francisca Serrano

Reinosa, carrer Santa Florència, 11, Villaverde Bajo (Madrid), que no sé qui és. Dono un jersei, una samarreta i una tovallola a Cèsar. Pren moltes medecines. Està blanc com un mort. No pot caminar més de deu minuts seguits.

8 de novembre de 1974. Divendres. Esquemes *Subjecte*. — Rumors abundosos d'inestabilitat governamental. Cristóbal Martínez Bordiu s'acomiada de la Clínica La Paz dient «¡Hasta Alfonso XIV!» Diuen que domina la situació Utrera Molina. ¿Nou president de govern Pita da Veiga? També hi és Girón? — Han vingut a veure Josep Miquel els seus pares, de Baracaldo. Ens han obsequiat amb uns exquisits «*chipirones en su tinta*». — Els capellans de les parròquies de Josep Miquel i Jesús desconfien de llur «fe». El bisbe Añoveros posa condicions de «comunió amb el bisbe».

9 de novembre de 1974. Dissabte. Acabo els esborranys dels esquemes de *Subjecte*. — Em ve a veure Joaquim Ruiz Giménez (jr.). L'han anat a veure les germanes de Arruabarrena i Garmendia. Li demanen dades, sumari, jutge instructor, estat de salut, comunicació, etc. — Ens arriba una «paquetada» dels companys d'Usera, Pau i Sadurní: Guants per a Nikola, gorres de llana, per a tots. Ampolletes de xocolata amb licor. Una sucosa truita. Un pastís de pomes. Castanyes cuites. — Aquest vespre m'han tornat a cella individual (número 8), sembla obra de Fermín, el cap de galeria, que cada dia ens complau més. — M'han fet a mans, de la censura, els dos llibres enviats per C. Valls: un, sobre «no violents», i un altre, sobre «economia marxista», de Mandel.

10 de novembre de 1974. Diumenge. Ja torno a estar en habitació individual. Es pot treballar doble que en la col·lectiva, malgrat que es perd escalf i companyonia.

Vius com un ermità. A mi em costa concentrar-me quan estic amb altres. O, més ben dit, com que em concentro massa, molesto els altres perquè sempre em troben fora de joc. Per complaure'ls haig d'afluixar molt la feina. — He començat a passar en net els esquemes *Subjecte*. En Cancho m'ha donat un bloc de notes molt interessant. — Aquest vespre, amb el consegüent desplegament de forces, i ja ben fosc, ha arribat de Segòvia Josep Maria Carrera Aguirrebarrena, del procés de Burgos, dotze anys de sentència. Ja n'ha passats cinc a Burgos en departament cellular. Ve malalt de la bufeta del fel. A pressió i idealísticament optimista, com tots els de la seva tendència, especialment si vénen de Segòvia. Parla molt dels presos polítics i pregunta la nostra opinió sobre la vaga de fam passada.

11 de novembre de 1974. Dilluns. Tres anys de la primera sessió de l'Assemblea de Catalunya. Dos anys de la meva detenció a l'aplec commemoratiu de Ripoll. Un any de l'aplec de Vic-Granollers. — Tot el dia treballant en els esquemes *Subjecte*. — A migdia apareix al tauló d'anuncis la llista de les redempcions extraordinàries concedides als presos-destins, suposo que en ocasió de la Mare de Déu de la Mercè. Alguns, entre els quals em compto, no hi figurem. Disgust. Per què serà? Tres fem una instància individual al sub-director per demanar-ne la raó. Cancho i Mendieta han fet una bona feina. Jo em quedo treballant fins a dos quarts de dues de la matinada.

12 de novembre de 1974. Dimarts. Resto al llit al recompte i a la neteja en protesta de la redempció extra no concedida. Immediatament ve el Cap de Serveis, *don Miguel*, preocupat. Ja ha llegit la instància. Em pregunta si estic sancionat de Barcelona, després de dir-me: «Vostè que sempre era tan puntual!» Em promet encarregar-se'n. — Al pati, discussió a fons amb en Car-

rera: Xile, Cuba. Lenin, trotskysme, presos polítics, vagues a Espanya. — A migdia, el Cap de Serveis, *don Amador*, em lliura la resposta del Sub-director a la meva instància. Negativa: a) perquè treballo poques hores i es paguen les hores extres, i b) perquè no demostro zel en el treball, només tinc bon comportament a seques. Als altres dos els ha dit una cosa semblant. Des d'avui no escombraré i en l'ofici de maletes i en tot altre tracte genèric amb funcionaris faré el mínim imprescindible. A més, el veí m'ha aconsellat que presenti el llibre *Subjecte* a la Direcció General de Presons, bo i sollicitant una redempció extra. Ho intentaré. — De vespre hem parlat amb en Jesús Ruiz llargament sobre evolució social, civilitzacions maies.

13 de novembre de 1974. Dimecres. Esquemes capítol 5 de *Subjecte*. — Conversa a fons amb Carrera. Molt més diàleg que ahir. — A la tarda: berenar de comiat a Jesús Sánchez Sierra que marxa demà.

14 de novembre de 1974. Dijous. Anècdotes de presó: 1. Al Company Carrera ja li han censurat dues cartes. En la primera donava la llista dels sacerdots i presos polítics (això és «fer estadístiques»). En la segona donava l'explicació de quins eren els companys de la seva habitació (íd.). 2. Avui m'ha arribat un ram de quatre roses vermelles. El cap de serveis, *don Miguel*, que casualment es trobava a direcció, ha actuat de censor, de policia, per la seva lliure iniciativa i ha tret la targeta on posava el nom del remitent. Quin misteri d'iniquitat posaria aquesta targeta? Oralment m'han fet dir que el remetien Anna i Cris. 3. Ahir morí a l'hospital un home. No trobaren enlloc el metge de guàrdia. On era? Morí, doncs, sense assistència mèdica. Avisaren *don Norberto*, el capellà, quan ja havia mort. Es negà a anar-hi. «Fa massa pudor.» Els presos-infermers l'ha-

gueren d'amortallar. Ells no tenen nas. (El cap de Serveis, *don Octavio*, els ha apuntats per a redempció extraordinària). Aquest matí s'ha presentat don Norberto. *Don Octavio* li fa: «El mort deixà 2.500 pessetes per dir misses, però, com que vostè no es va presentar, les he lliurades al sacerdot Jesús Sánchez Sierra, que ha marxat aquest matí després de complir els dos mesos d'arrest per impagament d'una multa.» *Don Norberto* duia a la mà unes claus. En sentir això, ha llançat les claus per terra, amb fúria, profundament empipat.

4. *Don Octavio* em pregunta per la meua redempció extra. Li faig llegir el paperet amb l'explicació del Subdirector. «És clar, cal fer alguna feina extraordinària. Per això, a vostè no la hi han concedit.» «Sí, ¿ja sap que a G. O. U. li han concedit 87 dies? La seva obra extraordinària consistí a entrar droga de contraban i a vendre-la als toxicòmans —justament en el santuari oficial de desintoxicació i cura de temprança— i quan sentia afecció per algun toxicòman jovenet client seu l'amenaçava amb denunciar-lo si no s'avenia a fer-se "l'amor". Una altra obra extraordinària, des del seu ofici d'infermer, fou obtenir l'"alta" dels metges d'aquells malalts, encara no curats, que li eren antipàtics. Per tot plegat se l'expulsà de l'hospital el 22-9-74. Ara torna a estar enxufat a la infermeria de la Provincial de Carabanchel. A aquest li han donat, a distància, 87 dies.» *Don Octavio*, horroritzat, m'ha promès protestar-ne a la direcció. — Jesús Sánchez ha marxat amb l'afecte de tots. L'esperaven a fora Pau i Sadurní, amb dues noies i un noi.

15 de novembre de 1974. Divendres. Dia de pluja. Tot el dia estic nostàlgic. Temps bell, íntim. El pati tancat. Moltes hores a l'habitació, treballant. Com a esbargiment, somiar despert. — Capítol 7 dels esquemes *Subjecte*. — A Josep Miquel l'han vingut a veure. Conseqüència: un pa rodó farcit de pebrot, cansalada viada i xoriço, i una macedònia de fruita al xampany que hi

cantaven els àngels. Al vespre, la «tele» ens ha servit un «Beat Club» excellent. «Stone the...». — Bona nit!

16 de novembre de 1974. Dissabte. Ahir, a les dotze de la nit, arribà Angel Unanue Larrucea, sacerdot de Valmaseda, Biskaia (la mateixa parròquia de Jesús Sánchez Sierra), multat des de Bilbao amb 200.000 pesetes per una homilia. És la tercera. No ha recorregut per cap de les altres dues. Potser l'arrest serà per totes tres. Per la tercera són dos mesos. Ha passat per la D.G.S. — També arribà (ahir) la nova que pel nord es prepara la vaga de fam de presos polítics. — Aquesta tarda ha vingut l'advocat J. Ruiz-Giménez. No ha rebut res, ni de casa, ni de Jesús. Troba greus impediments per veure'm per part de la direcció de la presó. Després li insinuen que la comunicació serà intervinguda. Finalment li concedeixen, com sempre. El lliurament de les firmes per l'amnistia, de Justícia i Pau, al cardenal Tarancón ha estat fixada per a l'1 de gener. Si s'haguessin recollides 250.000, se li lliurarien per Nadal. La cosa va lenta. La il·lusió del Nadal a casa es va esvaint. — El govern dubta de l'oportunitat o inoportunitat de la cassació del 1001 i dels processos de terrorisme de Correu, 4, i de Carrero. — Dies tristos de tardor. De casa no diuen res. ¿Els ha dolgut el paper que vaig escriure per les noces de plata religioses de la Montserrat, la germana? — He rebut contestació d'Úrsula v. Kölrner. Molt atenta (Amnesty International. Mülheim). — Els presos polítics, desunits, lamentablement desunits. S'han confederat les nou Hermandades de Ex-combatientes de España. Han elegit president a Girón de Velasco, el capitalista de la Costa del Sol que parla contra el capitalisme i lluita contra el marxisme. La meitat del «Telediari» per al seu retòric discurs adreçat «a los que hace 38 años nos echamos al monte para...»

17 de novembre de 1974. Diumenge. Dia trist. Plou llarg i suau. — He acabat el capítol 9 de *Subjecte*. Aquests esquemes em fan patir molt i fruit molt, alhora. Em fa patir llur gestació mental, llur execució sense mitjans, no tinc ni un trist regle, ni un escaire, ni un compàs. I em fa patir com sortiran de la presó. Els controls, aquests darrers dies, són exhaustius. Em fa fruit com queden al final. Tinc una mentalitat geomètrica. M'expresso millor amb esquemes i dibuixos que amb lletres i paraules. En comptes de llibres m'agradaria fer «atles». No sé si l'editor volia tants esquemes (em surten a 2-3 fulls per capítol, en total un trentena de fulls). Però després de tanta feina em disgustaria que no fossin acceptats tants com en presento. — A les cinc de la tarda ha corregut la nova alarmant d'una nova explosió. De moment, tres morts. Carrer Palafox. Vint metres de diàmetre el forat, a les 2.30 tarda. Cap al vespre es deia que es tractava d'explosió de gas. — Vicenta Camacho ens ha obsequiat amb un sac de fruita, Sadurní García, amb fruita i formatge, i Leonard Lainez amb un excellent pastís. Com es veu, no som oblidats dels amics. La nostàlgia i la tristesa no vénen d'aquesta banda, sinó del trist país que ens ha tocat de viure. — Un funcionari em diu de bona tinta que Pius Cabanillas fou cessat per haver permès l'article sobre el procés «Oli de Reace-CAT» a «Sábado Gráfico». Realment, fou un article extraordinari i completíssim. Allà s'acusava clarament a N. F. Davant d'aquest fet, tot el govern volgué dimitir. Fou Joan Carles qui pregà de resistir. Altrament, ell heretaria un mort. Barrera fou inflexible. També m'ha dit que Cristóbal Martínez Bordiu vol traspassar la seva Clínica «Incosol» de Marbella a l'I.N.P. perquè hi té pèrdues...

18 de novembre de 1974. Dilluns. Es dubta si l'explosió a Palafox fou de gas o de bomba. — Esquemes del capítol 10 de *Subjecte*. — Continua plovent i continuo

malenconiós. Estic una mica cansat mentalment. Semblarà estrany, però aquests esquemes són molt ambiciosos i em costen molt. Tracto que siguin el més senzills que puguin ésser, però pressuposen unes síntesis subjacents amplíssimes. L'atles! L'òrganon! L'*ars magna*! Difícil d'entendre per les mentalitats modernes, rabiosament analítiques. Degut a les inevitables inexactituds analítiques inherents a aquest mètode de treball, menyspreen la totalitat. Tractaré de reposar una mica més.

19 de novembre de 1974. Dimarts. Esquemes capítol 11 de *Subjecte*. — Avui han jutjat pel T.O.P. a set xicots obrers de Bilbao, entre els quals es troba Joan Mendieta. Molt nerviós. Hi assistien estrangers, gent d'Amnesty International, era un judici famós. Es demanava per a cada un 35 anys. Durant el judici, el fiscal ha rebaixat a 17 anys. La defensa ha estat brillantíssima. A Mendieta el defensava Peces Barba. L'advocat més brillant: Solé Barberà. Ha estat una tribuna política contra l'absurd d'una societat sense sindicats obrers. S'han denunciat els quinze dies detinguts a Policia. — Aquest hospital és desastrós. Una instància demanant una dentadura postissa per a un pres que no té ni una dent, jeu des de fa 19 dies damunt del despatx del pres-administrador sense cursar-se, per pura mandra. Un pobre marroquí amb la mandíbula superior trencada per dos llocs, que té en una pensió roba, passaport i un compte corrent amb 40.000 francs, serà expulsat d'Espanya sense curar-se i sense recuperar el que té, per mandra de l'Hospital de fer una petita gestió. Al xicot que se li morí el pare (el noi està en règim de temperança, sense condemna i sense tractament, fa una pila de mesos) se li prometé que seria posat al carrer. Se li digué que s'havia sol·licitat la seva llibertat del jutge de León. Ni ha pogut anar a l'enterrament del pare (cosa que es concedeix sempre en situacions més greus) ni s'ha avisat el jutge de León. Ja fa més d'un mes que el

noi espera. — Un informe per a un indult (l'únic requisit que manca) és entretingut deu dies. Etc., etc. — M'han arribat dues postals de Vicenta i una carteta de la mare. Vindran el 23-24.

20 de novembre de 1974. Dimecres. Esquemes capítol 12 de *Subjecte*. — M'ha arribat l'indefectible paquet de C. Valls, tan satisfactori com sempre. — Ahir va venir a visitar-se Francesc Romero Marín, pres des de l'abril a la Provincial de Carabanchel, acusat d'ésser el suprem dirigent del PCE a Madrid. Portava ajuda econòmica per a un company d'ací (1.000 ptes.). Li demanen quinze anys. — Les dones del procés de Mendieta estan a Yaserías (presó de dones) amb Genoveva Forest i Lúdia Falcón. Diuen que són molt inestables a nivell de nervis. Genoveva no es cansa d'aprovar l'explosió de Correu, 4 i aquesta mena de mètodes.

21 de novembre de 1974. Dijous. Capítol 13, esquemes de *Subjecte*. Tinc ànsia d'acabar els esquemes. M'ha agradat fer-los, però ha resultat extenuant; màxim davant la perspectiva de les dificultats de llur sortida. — El veí m'interromp sovint i llarg per descarregar els seus nervis, que estan de punta. Me'ls hi posa a mi. — Aquesta nit m'he quedat a veure, per distreure'm, una pel·lícula força *tonta* de la «tele». — Cèsar Fernández Fernández està molt malament. El psiquiatre m'ha preguntat per ell. Tem que es vulgui suïcidar. Quasi no parla ni menja. Algun funcionari tem per la seva pròpia vida mentre estiguin a l'Hospital els dos incomunicats d'Eta. — La història de José Antonio la seva *mise en scène*, al Valle de los Caídos, continua com cada any. Franco anava vestit de falangista. Joan Carles, no. Ell no serà cap del Movimiento Nacional.

22 de novembre de 1974. Divendres. Mig capítol 14 de *Subjecte*. — L'administració de les presons posa els

diners dels presos al Banc, fora de llei, i s'apropien dels interessos. Oficialment, no hi ha interessos, perquè, oficialment, els diners no van al banc, sinó que resten en una caixa, sempre a disposició del pres. — No sé si ara, però ha estat tradicional a les presons afegir bromurs al menjar per temperar els impulsos sexuals dels presos. — Cèsar ha iniciat una vaga de fam després de la visita del seu advocat. Està desesperat. És a mort. Vol que llevin la comunicació i el processament a tota la família (dona, filla i fill). A més de silicòtic, està tuberculós. Si baden, aquest home morirà. — Estic sumit en un gran mar de confusions. Al nord, Segòvia, Sòria...sembla que qualla la vaga general de fam de presos polítics per al dilluns. Un altre cop els presos polítics dividits en dues tendències. Jo opino que és el moment, però els decidits tenen quatre punts com a finalitat que són absurds. Demanen massa, massa poc i massa punts. No volen reconèixer que l'únic punt, «amnistia», és el més encertat, perquè el defensa la tendència oposada que no es suma a aquestes reivindicacions desbaratades. Sembla que falta el suport del carrer.

23 de novembre de 1974. Dissabte. Cal «celebrar» l'any del meu captiveri: Fa justament un any que, a les dues de la tarda, trucaven els policies de la brigada social a la porta de casa. A les dotze de la nit se m'enduïen. Un anyet! Han vingut de Barcelona la mare i la Vicenta, la mare amb un ull espatllat d'una caiguda, però ben valenta i coratjosa; la Vicenta amb la grata nova del retorn de Saïxa del Sàhara, on feia el servei militar. — Amb les inevitables dificultats i diferències humanes, les coses van endavant. No veiem massa clar el final de la meva presó. S'acumulen fets que se solen considerar com a delictius. — Avui he acabat els esquemes de *Subjecte!* — Cèsar deixa la seva vaga de fam. Està molt desequilibrat. La seva salut està per terra.

24 de novembre de 1974. Diumenge. Segona visita de casa, comunicació extraordinària. Els esquemes de *Subjecte* arribaran a l'editor. Diu la família que tornaran a veure'm 27-28-29. — Avui ha estat un dia de repòs. Després de tanta ànsia i treball ha vingut la calma. — També avui paquet de C. Valls, amb llibre i postal. — He acabat de llegir el llibre anterior *Entre el torb i la Gestapo* (Ed. Nova Terra).

25 de novembre de 1974. Dilluns. Cadascuna per la seva banda, Eta V i LCR-Eta VI convoquen a vaga general de fam de presos polítics. Eta V demana llibertat per als presos polítics, independència d'Euskadi, unitat de lluita del poble d'Euskadi contra la repressió, llibertat per a Genoveva Forest, Duran, Arruabarrena, Garmendia, etc. Eta VI-LCR demana: a) a nivell de presons: reunificació dels presos polítics en una presó, fora graus, aplicació condicional, fora censura publicacions, cartes, visites, ús llengües no castelles, estatut pres polític. b) a nivell polític: llibertat nacions oprimides, llibertat presos polítics i exiliats, dissolució forces repressives (Guàrdia Civil, BIS...), abaix la dictadura (llibertat de reunió, d'expressió, d'associació) — Eta V mana de fer un motí (incendi) en començar. Fixa del 24.11 al 24.12. Preveu morts. Promet accions populars i militars de suport. Eta VI comença el 25.11. Segòvia (Centre dels LCR-Eta VI). Sòria (Centre Eta V). Les dues tendències afirmen tenir com a aliats ORT i MC. Segòvia assegura Càceres i Cartagena. Les dues asseguren Basauri, Martutene i Pamplona. Segòvia diu que Jaén entrarà més tard. A Carabanchel, quinze d'Eta V ja han començat. Zamora volia entrar, però està estudiant la informació. Ací discutim. No ho veiem clar. 1. Els grans partits espanyols no hi han entrat (El PCE, en solidaritat —a Carabanchel—, no beu vi i no veu TV). 2. A Catalunya no hi ha ni Eta V ni Eta VI. 3. No hi ha suport del carrer. 4. Rivalitats Eta V i Eta VI. 5. Maxi-

malisme de les peticions. 6. Lloança del terrorisme indiscriminat d'Eta V. impopular i inacceptable. 7. Absurd d'Eta VI de demanar la dissolució de la guàrdia civil. 8. Sembla una resposta del comitè central d'Eta V davant l'escissió interna dels milis. Ventilen un problema intern instrumentalitzant els presos polítics. 9. Com a màxim representen la meitat dels presos polítics. El «politicisme» s'ha servit del desig dels «presos» polítics de fer una acció conjunta. Si no augmenta la participació de presos i el suport del carrer, jo no la considero una vaga general de presos polítics, sinó «dues vagues particulars que Eta V i Eta VI manen de fer als seus presos».

26 de novembre de 1974. Dimarts. «Reclusos per activitats terroristes s'han declarat en vaga de fam, per consignes programades de l'exterior, per fer conjuntats actes de rebellia i atemptats contra funcionaris d'establiments penitenciaris —diu Cifra, de fonts competents—. 33 de Sant Sebastià, 16 de Bilbao, 2 de Sòria, 19 de Madrid, 29 de Segòvia, 6 de Saragossa, 4 de Burgos, 2 de Santander i 4 de Pontevedra. Tots, excepte 12 del P.C. (equivocat), són d'Eta V i Eta VI-LCR. A Sant Sebastià, trencada de vidres i desperfectes, dominada la situació pels funcionaris. S'acompanyarà de tancades de familiars, campanyes de propaganda i manifestacions. La situació, segons els interns mateixos, no es refereix a reivindicacions del règim penitenciari. Madrid (Cifra)» (resum de «Ya» 26.11.74). Evidentment, jo, de moment, no m'hi apunto. Eta V ha avançat a Eta VI i ha imposat el seu estil i finalitats. La ràdio, de forma imprecisa, diu que s'ha presentat el fet al jutjat. No és una cosa de presos, sinó d'alguns partits del nord. Jo no sóc ni d'Eta V ni d'Eta VI.

27 de novembre de 1974. Dimecres. Detinguts per reunió illegal 13 polítics de la Conferència Democràtica

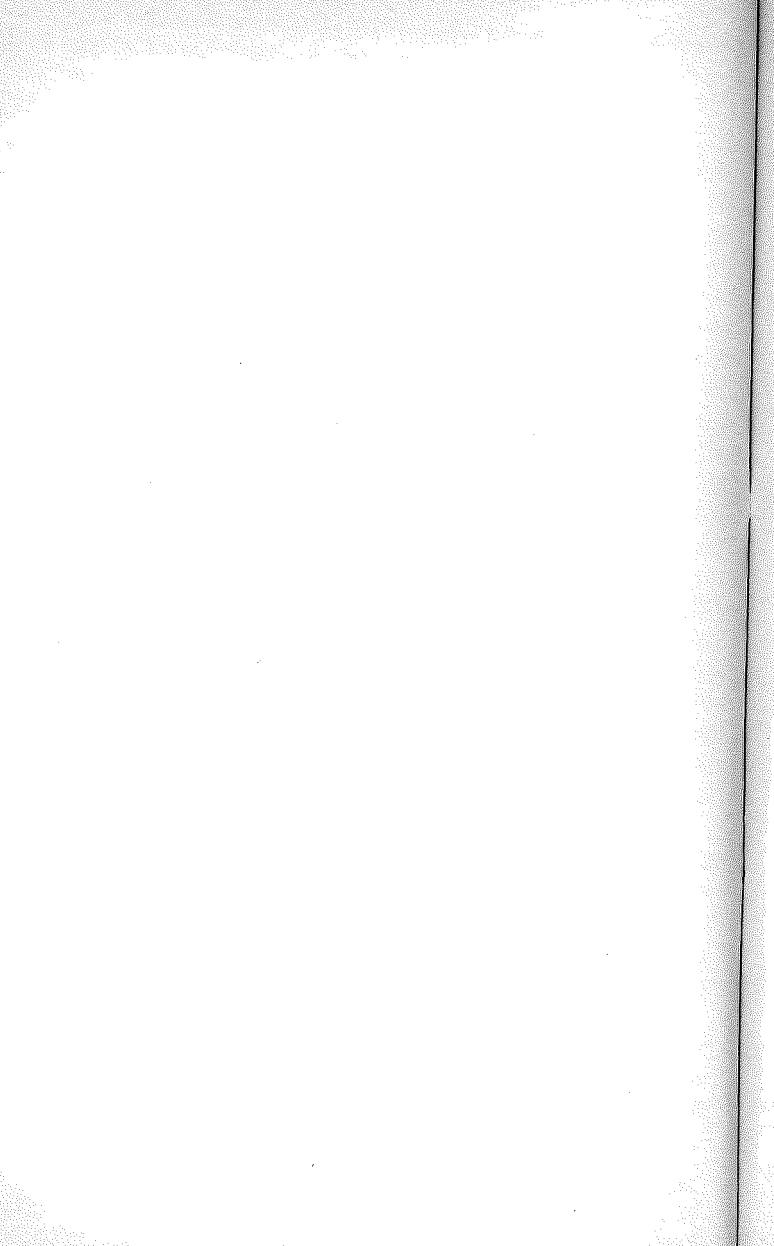
de Madrid, entre els quals hi ha el president del PNV, Dionís Ridruejo, Cañellas, el fill de Gil-Robles, el secretari general del PSOE., etc. Cada dia una sorpresa. Aquesta, molt sonada. Tot vira a la dreta. Fatxada de la policia davant les legacions estrangeres. L'associacionisme neix mort. — A la presó escàndol: tres toxicòmans punxant-se Valium, sostret de la infermeria, amb agulles dels que tenen hepatitis. Un d'ells és l'infermer dels toxicòmans. M'ho ve a explicar el cap de galeria, completament begut... — A la nit arriba la nova que els capellans presos de Zamora s'han afegit a la vaga de fam (6).

28 de novembre de 1974. Dijous. Els detinguts són setze. Es presenta Joaquim Ruíz-Giménez pare i un altre. També hi havia el fill de Díez-Alegría. Ara ja són al carrer sense «indicis racionals de criminalitat». Diuen que volien fer una revista «magazine» amb l'orientació de «Cuadernos para el Diálogo». No s'ho ha cregut ningú. Era la unió de democràcia cristiana, social-democràcia i socialisme. — A les mines de Balsareny-Sallent, hi torna a haver tancada dins del pou. — He acabat de llegir *Servitud*, de Puig i Ferrer, llibre interessant per al «proletariat de coll blanc». — Aquests dies fa molt bon temps i els aprofito per passejar molt i així reposar. A més a més del cansament del treball sobre *Subjecte*, s'acumulen els nervis que descarreguen en mi molts altres presos. — A en Carrera l'han tret *ex abrupto* de l'hospital perquè no es volgué tallar la barba. Poca cura li han fet. — Els tres toxicòmans que es punxaven estan castigats en celles. Però no passarà res més, perquè se n'atribueix la culpa a monges i a metges. — Del pres-supost d'aquest hospital, cada mes sobra mig milió de pessetes. — Avui tots estem marejats. Fa tres dies que mengem la mateixa remesa d'un peix que té molt mal aspecte. — Ahir hi havia inspecció. La porta de la nostra galeria tornà a ser tancada amb clau. De nou, dos fun-

cionaris fixos vigilaven la galeria (hi ha, encara, els dos d'Eta —Arruabarrena i Garmendia— incomunicats, fins quan?!) com era preceptiu. La vigilància s'havia aflluixat. — A mi em dol moltíssim no participar en aquesta vaga de fam de presos polítics. Jo havia ideat la vaga general de presos polítics. Càndidament, jo la vaig posar en rodatge pel maig. Me l'han agafada uns partits, l'han feta servir contra uns altres partits, s'ha instrumentalitzat els presos en profit d'un partits i contra els altres. Les Etes (Eta V i Eta VI-LCR) contra els PC (PCE, PCI, PCML...). I els indecisos, decantant-se a intervenir o a no intervenir, segons les afinitats. ORT i MC cap a les Etes, i PSOE, Bandera, CNT, cap als PC. Total, que allò que havia d'ésser la màxima unió ha esdevingut la màxima desunió. I jo, mal si faig vaga i mal si no en faig. Em tornaran a acusar d'individualista, de franc tirador... Però m'hauré de recloure a la meva vaga particular. No fer-la ara és en repulsa per fer-la com s'ha fet. I fer-la després és en repulsa dels qui l'han boicotejada. I per acabar-ho d'adobar, Eta V ha arrossegat LCR-Eta VI a anar allà on no volia: independentisme, terrorisme, no reivindicacions carceràries... — M'assabento que a la Junta Democràtica de París, el PCI acorda caminar al mateix pas que el PCE.

29 de novembre de 1974. Divendres. He escrit carta a casa. — Aquests dies que fa un temps esplèndid l'he aprofitat per passejar i reposar més i de passada comunicar més amb els companys. Avui Batiz m'ha demanat una exposició a fons de l'A.C. La hi he fet durant tot el matí. — També faig algunes fitxes de premsa.

30 de novembre de 1974. Dissabte. Un paquet amb dos *plum cakes* i un llibre sobre la caiguda de Xile, de Leonard Laínez. — He treballat en *Neuroanatomia*.

1 de desembre de 1974. Diumenge. Fa dos anys que vaig començar la silenciosa i terrible vaga de fam i set a Olot, vaga que finí a Zamora. Fa un any que vaig començar la gran vaga de 42 dies a Barcelona, la qual va finir en aquest Hospital Penitenciari de Carabanchel... i ja en tinc una altra en portes! Pare, si pot ser, que passi de mi aquest calze...! Que vingui la somiada amnistia per Nadal! Però que no es faci la meva voluntat, sinó la Teva. De vegades m'envaeix una mena de lassitud que em deixa anihilat. Per què jo? Per què no un altre? Tanmateix, molts altres han patit infinitament més que jo. No sé si serà una aprensió, però en aquests moments em sento el cor fluix. Com si em fallés el cor. La gent pensa que sóc de pedra. Estic bé de salut, en general. Però la meva lluita em produeix un desgast de nervis continuat. Adhuc en l'endemig, entre una acció i una altra, el fre, la paciència, l'espera, em desgasten tant o més que l'acció. Veure horribles misèries al meu voltant i no protestar-ne em costa tant com protestar i patir-ne les inevitables conseqüències. Malgrat que hagi millorat molt de salut, jo vaig néixer amb uns nervis massa sensibles i només resisteixo quan poso distàncies entre jo i la societat. Comprenc perfectament el trist espectacle de tantes persones espatllades com puc veure

contínuament. Aquesta societat està molt mal muntada i destrossa, inexorable, els sistemes nerviosos més trempats, mentre no es vulguin plegar al seu joc brut. La més mínima rebellia porta a la destrucció del rebel. Només els traïdors poden viure en pau en aquesta societat. Els altres anem de sobresalt en sobresalt! Pobre cor, que n'estàs, de martiritzat!

2 de desembre de 1974. Dilluns. Bull el tema de l'associacionisme. Tensions indescriptibles entre l'extrema dreta i el centre dreta. Avui es reparteix el text als Consellers Nacionals. A les onze del vespre, el president del govern, Arias, s'adreçarà al país. No ens el deixaran sentir. Massa tard. — Els presos comuns també estan neguitosos, perquè ha sortit al BOE la llei de les «quanties» que rebaixa el temps de presó i les multes per robatori, desfalc, etc. — Sembla que en el darrer «Cambio 16» es pledeja ardidament per l'amnistia. El comunicat final de l'Assemblea de Bisbes també, encara que amb paraules molt mesurades: «*una amplia medida de clemencia*». Les relacions Església-Estat, que s'havien endurit, ara es tornen a estovar. Els bisbes gairebé han callat en l'afer «homilies». Sembla que l'Estat doblarà la subvenció econòmica a l'Església. Les conversacions Cortina Mauri-Cassaroli, mig trencades el novembre, sembla que es refaran dintre de pocs dies. Torna, doncs, a ésser possible alguna mena d'indult. — Ha vingut de nou Sabí Arana Bilbao perquè li revisin el ronyó. — A Carabanchel, Eta VI no ha entrat en vaga. Ni LCR. — Un sac de fruita de Vicenta Camacho.

3 de desembre de 1974. Dimarts. Ahir nit, el president Arias presentà les noves associacions polítiques per a Espanya. És la «diagonal» entre «aperturisme» i conservadorisme. Crec que la gent s'hi apuntarà, malgrat que estiguin molt lluny d'una vulgar democràcia occidental. Encara manca el debat al ple del consell, que

serà el dia 16. — Demà arriba Cassaroli. — Els presos, neguitosos per saber què són les «quanties» ja aparegudes al BOE. També esperen l'indult. — Han començat a arribar presos polítics en vaga de fam, en mal estat de salut. Aquest matí han arribat Ignasi Olano Goena i Josep Ramon Arrieta Arrieta, de Martutene (Guipúzkoa), molt joves, en una ambulància i amb fortes mesures de seguretat. Han creat greus dificultats d'allotjament. Han estat a punt de treure'm de l'habitació individual. L'amic Jesús Ruiz Leal l'han baixat al dormitori comú de destins. Les «columnes del firmament» les han fet trontollar. Els han tret d'habitació individual, per primera vegada, i els han posat en una de cinc (Gaspar, Fermín, Llompart, Martos i Francesc de Sales-Cruz Ibèrica). Finalment, a la tarda, vist que irremeiablement en vindrien bastants més, han decidit habilitar un pis del pavelló de dones. Els tindrem, doncs, massa lluny per saber-ne alguna cosa.

4 de desembre de 1974. Dimecres. He acabat d'estudiar la medulla i començo el tronc de l'encèfal. He llegit dos contes de Björnson i ara he començat la novella *Viure a la intempèrie*, de Pedrolo, llibre que em va enviar C. Valls en el paquet. — La vaga de fam dels d'Eta pren fort en el poble de Guipúzkoa i no tant a Biskaia i Alaba. I enlloc més. Sembla que els de Zamora pararan a instigació de Bilbao. — Em sento lliure, molt lliure. No vull res i ho vull tot. Res no m'és necessari, res no m'és indiferent. No tinc cap esquema predeterminat i en cada moment prenc una posició ben determinada. Com els núvols al cel que, indiferents a tot, reaccionen diferenciadament a cada variació del vent; sense cap forma pròpia, prenen formes més belles i variades que cap altra cosa. Que poc m'empresona la presó! Com atraparíeu un núvol en una xarxa? La presó, més que no pas una privació de llibertat, esdevé per a mi un reglament de joc, com el reglament de futbol

o d'escacs. O una constitució d'un país, que fa més atraient l'exercici de la llibertat. ¿Quan venç el corredor, sinó quan salta totes les barreres i obstacles sense tocar-ne ni un? Quan la nostra vida i el nostre desig resten venuts a una maquineta determinada, a un esquema fix, a un dogma infallible, més fàcil li és a l'enemic de privar-nos de llibertat, perquè la maquineta, l'esquema, el dogma són preses al seu abast. Qui estima el seu cos més que la Vida el perdrà i la perdrà. Qui estima uns estris especials, uns diners, uns llibres, unes relacions, unes comoditats, uns menjars o uns beures, àdhuc uns parents, uns amics, una estimada, ja no té llibertat. Cal estimar del tot i en cada moment allò que es pugui estimar en aquell moment i de la forma en què es pugui estimar, sense lligar-se a presències, a contactes, a possessions, però cercant la màxima presència, el màxim contacte, la plena possessió en cada situació. Cal alliberar el rebost del record i de la memòria dels seus lligams amb l'exterior. Hem d'estimar aquells que no són presents amb el mateix deseiximent amb què estimem els nostres morts estimats. Mai no es pot fer vacances d'estimar allò que és present, en nom de l'estimació absent, ara per ara prohibida. Hi ha presos que viuen les vint-i-quatre hores del dia submergits en l'odi als àrbitres del «joc-presó» que fan complir el reglament. Insulten els grisos (els «*monos*») i els funcionaris (els «*boqueras*»). Sense cap mena d'odi, avui deia jo a un funcionari. «Vostè és un home del poble dedicat a mantenir en presó gent del poble, els seus germans, per cobrar 25.000 pessetes al mes de mans de l'opressor del poble. Vostè és un traïdor dels germans». No s'ha enfadat. Ha restat molt trist, amb un estrany punyal clavat al cor, que no el mata ni el deixa viure. «No el tracto bé?» —m'ha dit. «Sí. Em tracta molt bé, llevat que em manté privat de llibertat, que és el que compta». «Però jo no l'he portat ací». «Però m'hi manté. És la seva part de responsabilitat». «Si el deixava anar,

em farien judici sumaríssim i m'afusellarien». «No serà tant». «Sí, que serà tant. Vostè no ha llegit els reglaments». «Bé, doncs; caldrà abandonar aquest ofici». «Però tinc dona i fills». «Però la seva dona té una farmàcia». «Sí. Sincerament, podria passar sense aquests diners». «Així, doncs...».

5 de desembre de 1974. Dijous. Ahir vam demanar a Vicenta Camacho si ens podria enviar «Cambio 16», comptant amb el permís del mestre-censor. Avui s'ha presentat Vicenta amb tres quilos de pomes, quatre quilos de taronges i la revista. Aquesta, de moment, ha estat intervinguda per la censora de les cartes, que és més papista que el papa, fins que demà pugui consultar amb el mestre. El nostre agraïment a Vicenta és gran, pel seu esperit de servei i per la seva celeritat. També ha arribat un bellíssim ram de quatre roses de color rosa del «Grup Comunitat Santa Isabel - Barcelona». El meu record entranyable per a ells, amb els quals m'uneixen tants de llaços. — Finalment he rebut carta de Vicenta Alcover i el seu fill Saixa. Ella està amb grip. N'hi ha gran passa. Treballa molt. Potser massa. Ara el fill, ferm, tornat de la «mili», l'ajuda amb esforç. Quin goig fa de veure cadascú al seu lloc lluitant com lleons. Un no es pot pas sentir sol, ni fracassat.

6 de desembre de 1974. Divendres. A la matinada, han vingut de Martutene (Guipúzkoa), en vaga de fam, Josep Antoni Arribillaga Ascasibar i Joan Mari Zubimendi Imaz. Els dos anteriors ja mengem. — Com cada dos divendres, consell decisor de ministres i la consegüent expectativa de concessió de llibertats condicionals. Ahir arribà la segona denegació a Nikola Telleria. Avui la concedeixen a Miquel, el cap del menjador, que, molt emocionat, se m'ha vingut a acomiadar i m'ha demanat sincerament perdó pels insults que em va fer fa temps al menjador, a crits, davant de tots. També ha marxat

Gregori Fermín Fernández (Madrid), un bon amic que m'ha fet molts favors. Al vespre, esperem més vaguistes de fam, a tots els capellans ens treuen de les nostres habitacions particulars per posar-nos de nou al «Vaticà», una habitació de cinc. Som Nikola Telleria, Josep Miquel González Batiz, Angel Unanue i jo. En aquesta casa hi ha un desordre total. La direcció només dorm i cobra. I els pobres reclusos anem com pilotes d'ací d'allà. Unanue feia dos dies que l'havien posat en individual. Batiz, una setmana. A Nikola, el cap de servei li havia assegurat fa una hora que no el mouria, etc. —Mentrestant, l'ala de les dones —traslladades a Yeserías— està buida—. Abans d'ahir es demanà permís al mestre-censurador per entrar «Cambio 16». Ahir n'arribà un. I la «lectora de cartes» l'agafa i l'envia a Direcció General de Presons a censura. Avui preguntem al mestre què ha passat, i arronsa les espatlles. Sort que les noves d'altres a les fàbriques ens compensen a bastament de les horribles petiteses de la presó.

7 de desembre de 1974. Dissabte. Aquesta nit, 3 de la matinada, amb un formidable desplegament de força, han arribat sis vaguistes de fam de Martutene (Guipúzkoa). Ara sumen deu. Només els dos primers i un dels sis darrers ja mengen. Porten tretze dies sense aliments. A la tarda han arribat 3 vaguistes més, de Segòvia. Els han instal·lats a l'ala de dones (ja desallotjada). Llurs noms: J. M. Zubiaga, Joan M. Zubigaray Osa i Domènec Eguiluz Sagastizabal. — Miraculosament, han deixat passar una carta amb remitent: Montserrat Garcia, Camí de Serrallonga, 9. Torre de Claramunt (Barcelona). Felicita el Nadal i explica com pugen les tres petites. Hi ha també un dibuix i un escrit de la filla gran —Rut, cinc anys—, que ha passat a decorar la paret de l'habitació comunitària (el «Vaticà»). — Avui, a les deu del vespre, fa un any que vaig arribar en aquest Hospital General Penitenciari. Vaig sortir a les onze o dotze del

migdia. Ens vam perdre a Martorell. Es van oblidar de sortir de l'autopista. Després de moltes voltes i de passar prop de Tarragona, vam arribar a Lleida, i a Saragosa cap a les tres. Allà dinaren els policies. Jo —en vaga de fam de set dies— vaig anar a raure als calabossos de la Jefatura Superior de Policia. Em feren treure els cordons de les sabates, el cinturó, em feren buidar les butxaques. Els pantalons em queien. Vaig tenir una bella conversa amb un jove detingut que estava molt desesperat. En canvi, pel camí, fou impossible conversar amb els policies. Contínuament fanfarronejaven. Així que, tot el camí, muts. Un any en aquest hospital! Madrid! Madrid!

8 de desembre de 1974. Diumenge. Diada de la Immaculada. Deu fer vint-i-quatre o vint-i-cinc anys que vam fer —tot el curs— la nostra professió solemne. «El Curs de la Immaculada». Una promoció que donaria peu a fer tot un llibre amb els esdeveniments dels sis anys de carrera. Aquell dia fou un dels dies més exaltats de la meua vida. La tronada de la persecució ja havia esclatat. L'amic Silvi Fernández ja estava castigat sense professió. Però fou el punt culminant de tota la trajectòria. Després, en un any, tot s'ensorrà, espectacularment, sota els cops de la repressió eclesiàstica. Avui estic també en presó sota els cops de la repressió civil, vint-i-cinc anys després. Aquells qui es vulguin mantenir «immaculats d'aquest segle» hauran de rebre els cops de la repressió. Per què hi ha persones que se senten tan felices de deixar-se portar pel corrent? Jo sempre m'he sentit un autèntic «desadaptat social». Per què serà? I només m'he sentit feliç lluitant contra el corrent. ¿Perdré algun dia la fe, en aquesta lluita gegantina i inacabable? Visc aquests dies sota el pes opressiu del que tinc decidit de fer per l'amnistia des de l'1 de gener de 1975 (dia de la Pau) si abans no ens han indultat. Els rumors que l'indult està al caure so-

nen insistents de totes bandes. El que vull fer és quasi un suïcidi moral... mesos i mesos incomunicat, inactiu, buit, anihilat.

9 de desembre de 1974. Dilluns. A Grècia, la República ha guanyat sobre la Monarquia. Un altre cop per a Espanya. «El rei Constantí fou massa complaent amb la Dictadura». — Estic llegint *Los perros de la guerra*, de Frederick Forsyth, Plaza i Janés, primera edició. Barcelona 1974. És una novella que quasi és reportatge periodístic, sadolla de dades sobre els mercenaris i el gran capital que els maneja. — En l'estudi dels nervis, estic a les vies sensibles del tronc encefàlic. Sembla mentida la complicació que hi ha. — Molts dels vaguistes de fam de l'Hospital ja mengen. S'ha donat l'alta a dos.

10 de desembre de 1974. Dimarts. Francesc Maria Altuna Bengoechea, jesuïta de Donòstia, famós filòleg basc, 400.000 pessetes de multa, ha arribat aquesta nit, profundament afectat pel seu pas per la Direcció General de Seguretat. L'han segrestat —47 anys. Candorós. En pocs minuts, Nikola l'ha fet baixar dels núvols—. Pateix d'asma. Ja som cinc a l'habitació. Aquest matí, el diari ja avisava que vindria a l'Hospital. Ell no n'ha sabut res fins a les set de la tarda. Es pensava que tot seguit tornaria a casa.

11 de desembre de 1974. Dimecres. Ja vaig consignar que Joan Mendieta demanà permís al mestre-censor per introduir «Cambio 16». Concedit el permís, vam demanar la revista. En arribar, la censora de cartes la va interceptar. D'acord o per sobre del mestre, diu que la va enviar a Direcció General de Presons a censura. Avui el mestre ha comunicat a Mendieta que en Junta en van parlar. A continuació li ha donat l'alta i aquesta tarda ha marxat. «Malgrat que en altres presons la per-

metin, en aquesta, no». I pel delictes d'haver demanat —amb permís— una revista no prohibida a la llista de revistes prohibides, en Joan és tret de l'hospital a mig tractament!!! Mai no hauria pensat una tal cosa. — Han marxat uns quants vaguistes i n'han vinguts vuit: Antoni Bedialanueta; Ignasi Viar Etxebarria; Ignasi García Arambarri; Iñaki Eguiluz Sagastizábal; Julià Arregui Echabe; Pere Maria Zugadi Ramírez; Xavier Ibáñez Ortuzar; Miquel Lascurain. — Amb tants canvis, els funcionaris avui van de bòlit.

12 de desembre de 1974. Dijous. Durant el dia, Pachi Altuna m'ha estat traduint *Die Genesis der Genesis*, de Eissfeldt. Sap alemany. Ja hi ha hagut un petit refredament en exposar jo un cert matis d'independència exe-gètica. A la tarda, ell ha demanat de celebrar missa i l'hi han concedit. La vol dir cada dia. Els altres respectem la seva posició i volíem aclarir-li, alguna estona, la nostra en una bona conversa. Jo l'he defensat una mica. Nikola l'atacava de ferm. Finalment ha vingut ell i n'hem parlat. La cosa ha resultat desgraciadíssima, fins a tal punt que, a darrera hora, ha indicat el seu desig de no voler parlar d'aquests temes religiosos. Tot ho ha agafat malament. Es deu pensar que tots quatre som la personificació del diable. Jo he restat profundament disgustat. M'he ficat al llit i m'ha calgut més d'un hora per asserenar-me. He plorat de pena.

13 de desembre de 1974. Divendres. Santa Llúcia. Hem estat una mica més lúcids. Dintre de la tibantor de les posicions fonamentalment oposades, per damunt de les trinxeres han volat raons en comptes de bombes. En Patxi m'ha acabat de traduir *Die Genesis der Genesis*, de l'Otto Eissfeldt. — Les famílies de Josep Miquel i Angel ens han obsequiat amb un devessall de menjar, de qualitat. Especialment un bacallà amb pebrots, exquisit, «a la basca», i una macedònia de fruita amb

xampany, etc. que hi cantaven els àngels. — Avui fa sis anys que em premiaven *Secularització i Cristianisme* amb el «Carles Cardó». A les dotze de la nit estàvem a l'Hotel Ritz de Barcelona davant d'una victòria. Avui, a les dotze de la nit estic dins del llit, a les fosques, en una cella de cinc. Sento com tots els companys dormen. Respiren compassadament. Tot és silenci. Fa sis anys, tot era aldarull, en la clàssica nit de Santa Llúcia en què es concedien tants premis literaris catalans. Ara, enmig de la fosca i el silenci, penso en el primer de gener de 1975. Penso que em ficaré en un túnel llarg i difícil. Vaig pensant quina mena de document haig de fer per notificar la campanya i a qui l'he de notificar. El *primo primi* és adreçar-la al cap de l'Estat. Intentaré fer-ne un esborrany, a veure com em queda.

14 de desembre de 1974. Dissabte. L'esborrany és exactament com volia, però és tan fort! He tocat com a punt central el compromès tema de la reconciliació. Per un perdó, cal que l'examen de consciència, el dolor i la confessió no amaguin falsedat ni mentida. Aquest paper, firmat per mi, enviat al cap de l'Estat, amb una mica de mala sort, em pot tenir en presó tots els dies de la meua vida. Però algú ha de plantejar el tema de l'any en el seu nucli central. L'he llegit als companys. L'han acollit bé, malgrat la seva duresa. Les diverses opinions, molt interessants. De tota manera, vull deixar constància que el que en surti serà de la meua exclusiva responsabilitat. No és ací el lloc adequat per a consignar-hi llurs intervencions. El document porta moltes conseqüències i cal lligar molts caps... — M'ha vingut a veure Joaquim Ruíz-Giménez, jr. Una altra vegada que vingué, no el deixaren passar. Diuen que ell va treure un document, firmat per mi, en què demanava l'amnistia. És fals. He passat una bona estona fent conjectures a veure de què es tracta. L'advocat vol veure la me-

va mare, quan vingui. Continuen els rumors d'indult. Les firmes per a l'amnistia, de Justícia i Pau, ratllen les 200.000. Aviat les tindrà el cardenal Tarancón i abans de fi d'any, Arias Navarro, perquè elevi la petició al cap de l'Estat. — Tinc una grip incipient. — Han fet per la «tele» una pel·lícula biogràfica del mag Houdini. L'he anada a veure, empès pels records d'infància. El meu pare m'explicava meravelles de les seves actuacions. He passat una bona estona i m'he distret una mica, que em convenia.

15 de desembre de 1974. Diumenge. Per a mi ha estat un dia de concentració. He estat passejant en solitari molta estona. Durant la tarda el pati estava sol, totalment sol. El dia declinava lentament. A baix, ciment, reixes, filferros punxeguts, muralles, casetes amb policies armats, el brogit sord de la ciutat adelerada darrera les acaballes de l'esbargiment del dia festiu. A dalt, cel blau, breus núvols rosats, aire pur, ocells de xerradis-ses interminables, posta de sol incendiada, pins negres retallats en un fons violeta. Un present gratuït enmig d'un llarg passat gràvid i d'un inquietant futur ingràvid. Durant un temps no penso res. Durant un temps penso massa coses per posar-les per escrit. Al vespre, després de sopar, els companys han marxat a veure el partit televisat Espanyol-València. Jo m'he quedat a escriure unes notes sobre vaga de fam (aspectes físics: alimentació, exercici i respiració, i aspectes psíquics: contradiccions internes, obsessions i distraccions i avorriment) en vuit planes (foli). Me les han demanades cinc veïns d'Eta que han plegat de llur vaga de fam i s'estan restablint. Volen saber com es fa per resistir més dies. Els he passat els folis per sota la porta. — Sobre el meu escrit de l'1 de gener de 1975 hi ha ja una aportació en forma d'encapçalament adreçat al poble. M'ha agradat molt. Demà serà la redacció definitiva.

16 de desembre de 1974. Dilluns. La grip arriba al seu cim. No sóc bo per a gran cosa, avui. La major part de vaguistes de fam que han plegat, avui els han deixat comunicar, baixar al pati i al menjador. Gran alegria! Xicots joveníssims, molts d'ells. I animosos. Per tot arreu se sent parlar i cantar en euskera. He deixat acabat el document d'1.1.75 amb introducció popular. — Aquest vespre, a la «tele» han donat en diferit la «sessió històrica» del Consejo Nacional del Movimiento que havia de decidir sobre les associacions polítiques. Sembla que la TV. ha fet una mala jugada a García Rebull. Estava impresentable. I la cambra s'hi ha entretingut morosament. En contrast, ha presentat Oreja Aguirre (dels dimitits a propòsit de Pius Cabanillas). Finalment, s'ha aprovat el document, només amb tres abstencions. Segons una esmena d'Herrero Tejedor, aquestes associacions no són la realització del dret de tot espanyol a associar-se (cosa que encara no és possible!), sinó la realització del dret del Movimiento Nacional a contenir associacions!

17 de desembre de 1974. Dimarts. Continua la gripeta, amb una mica de febre, que dificulta el meu treball. Avui, tota la presó fa flaire d'ETA. Per tot arreu es parla en euskera. Molts m'han demanat ampliació de consells sobre vaga de fam i hem bescanviat experiències. — Amb tota llur ingenuïtat, uns ETA de Segòvia, que porten anys tancats, m'han dit si podia trobar alguna revista amb noies maques, que fa anys que no en veuen, per endur-se les revistes a Segòvia i alegrar també el cor dels que allí hi ha. He fet les meves averiguacions i he aconseguit unes deu revistes «Diez Minutos» per cent pessetes, amb noies maques en abundància. No puc descriure llur agraïment. — També fa dies que un somia en una ampolla de conyac. En aquest hospital no hi entra ni una gota d'alcohol. Malgrat les promeses, no arriba. L'oferta era 300 pessetes l'ampolla. Ara s'apu-

ja. Pura especulació. Sort que els familiars d'un capellà introduïren una macedònia de fruita, negada en xampany, que hi cantaven els àngels. — Els funcionaris estan espantats amb tanta gent d'ETA. Són 21. Callen i deixen fer. Els d'ETA es van indignant gradualment a mesura que van prenent consciència de l'estat d'Arruabarrena i, sobretot, de Garmendia. Encara estan incomunicats i hi ha indicis seriosos que estan drogant Garmendia. Tres presos asseguruen haver sentit que l'estaven injectant amb pentotal. Els que fugisserament han pogut parlar amb ell asseguruen que està molt malament. Calia que fes una instància demanant advocat i ni ho entén. — Aquesta tarda, amb calma, he escrit la carta de Nadal a casa. Que siguin feliços, no amb la felicitat de la victòria final, sinó amb la felicitat de l'inici de les operacions d'alliberament, com el Jesús del pessebre. Tanmateix no m'ha sortit gairebé bé, perquè tothom parlava.

18 de desembre de 1974. Dimecres. Ahir nit, presumpta gent d'ETA matà dos guàrdies civils a Mondragón (Guipúzkoa). Poca estona després, un noi mort i un altre ferit. Aquest migdia, uns altres dos guàrdies civils ferits. Els d'ETA de l'Hospital estan exaltats. — La grip ha arribat al seu punt àlgid. Una suor freda i un mareig molt fort m'han obligat a estirar-me al llit. No és res greu. — Així, ha arribat carta de la Vicenta. Un gran disgust. Lourdes, la meva germana, torna a recaure en el càncer que l'any passat amb penes i treballs fou aturat. Dubto que se'n surti. Les recaigudes són fatals. Quin cop també per a la mare, ja tan gran! Cosa inaudita. Les carmelites de Pedralbes deixen sortir la meva germana Montserrat, els matins, per ajudar a casa de la Lourdes. Com deu estar en Joan! I el petit Jordi? Jo, als meus quaranta-dos anys, encara gaudeixo d'una mare valenta i eficaç. I ell, en canvi, tan petit. I la Lourdes, tan amant de la vida! És molt valenta en el gran tràn-

gol que passa. Però, justament, té una capacitat tan gran per apreciar les coses de la vida, que el seu turment es deu multiplicar per mil. Jo mateix visc a més distància, a molta més distància de la vida concreta que ella. Ella s'arrapa al moment, al detall. Me la imagino com si li arrenquessin la pell a tires. I això sí que em fa sofrir a mi: pensar quant sofreix ella. Per què no podria marxar jo en lloc d'ella? No tinc cap fill. No tinc tant problema amb la vida com ella. M'és indiferent restar a la banda d'ací que navegar a l'altra banda... Em diuen que vindran la mare i la Vicenta amb en Saixa el 28 i 29 a veure'm. Em demanen la carta dels reis... ara no tinc ganes de res, absolutament de res. Bons Reis d'Orient, ¿voldríeu portar-nos la salut de la Lourdes?

19 de desembre de 1974. Dijous. Josefa Samper (carrer Manuel Lamela, 25. Madrid) ens ha obsequiat amb un monumental pernil sencer. Anirà molt bé per als vaguistes de fam que ja mengen, però que pateixen greus dificultats en llur recuperació, conduïda de forma anàrquica i perillosa. La meva grip ha estat forteta. Febre. Ara apareix una grossa pansa als llavis, fruit de la febrada. — La gent de fora no sospita que una de les més greus dificultats de la presó és la lluita «a mort» entre les diferents faccions polítiques d'oposició. Sembla mentida que ens puguem fer tan mala sang. I que ens ferim mútuament amb tanta crueltat. Ara ací domina ETA V. Els d'ETA VI van amb el cap cot. Ja no parlem de PCE, PC-ML, etc. Hi ha obsessions de grup realment terribles. Ells s'autoanomenen partits polítics, però, en realitat, només són moviments incipients de masses, moguts per fortes pulsions de l'inconscient col·lectiu. Els arguments ideològics i polítics són fluixíssims, semblen vulgars excuses per vestir impulsos irracionals espontanis, d'altra banda bellíssims i interessantíssims si se'ls mira com a tals, despullats de la ferralla

política que els emmascara. — Estic llegint *La naranja mecànica*, d'Anthony Burgess. Buenos Aires, 7.ª ed. 1974.

20 de desembre de 1974. Divendres. És obligat recordar que fa un any, jo estava en vaga de fam, incomunicat, i cap a dos quarts de deu vaig sentir el terrible «bang!» mentre Lluís Carrero Blanco, president del govern, era alçat a 40 metres dins del seu cotxe. Des d'aquell dia el govern no ha trobat mai més el seu punt d'equilibri i el règim va fent tentines. — Jo estic concentrat estudiant el Sistema Nerviós Central en un llibre de neuroanatomia de J. Escolar. Ja porto estudiats: la medulla, el bulb, el mesencèfal, el cerebel i el diencèfal. Demà encetaré l'estudi de la part més complexa: el telencèfal, que ocupa mig llibre. — He escrit carta a casa a propòsit de la malaltia de la meva germana. Em dol molt aquesta recaiguda. — El consell de ministres decisorí ha concedit algunes llibertats condicionals d'aquest Hospital: alegries i decepcions, perquè n'ha negades d'altres. Per a demà s'espera la resolució d'alguns indults particulars, com el del meu amic Jesús Ruíz Leal, i el del granadí Aneas. Ja veurem. També està candent la concessió de les «quanties». Gent amb bastants anys va al carrer, com en Fermín, cap de la nostra galeria. I resta en l'aire, sense posar-se en terra, l'amnistia, indult o «mesura general de clemència» nadalenca o de l'any sant... He rebut quatre roses vermelles de la Comunitat de La Sagrera. L'Església de base s'ha recordat de mi contínuament durant tot el meu temps de presó. L'Església d'altura viu en un altre món. Llevat del pare provincial dels escolapis, i encara una mica amb el fi «interessat» de repescar-me, cap bisbe no ha mogut ni un dit. És vergonyós! Que lluny són de Jesús!

21 de desembre de 1974. Dissabte. Primer dia d'hivern. Fa dies que al matí tot està cobert de gebre. De

dia fa bon sol, però l'aire, fora de migdia, es manté sota zero. Sento els orfes cantant els premis de la loteria. — La meva grip continua. Tinc un dia dolent. El llavi, infladíssim, espanta el públic. — Avui han arribat dos indults particulars concedits ahir en el consell de ministres. Un, per al meu amic Jesús Ruíz Leal, pres des de feia quasi tres anys. Ha marxat serè, madur. És un noi ultramodern, molt interessant. L'altre indult ha arribat a les deu del vespre per al granadí Aneas, que ja desesperava de sortir abans de Nadal. Ja és gran. Estava molt nerviós. La nova l'ha pertorbat, tot i que era esperadíssima. — Aquest migdia ha arribat el present de Nadal del grup de la Carme Valls. Unes magnífiques sabates apelfades per dintre. Número 44. Em vénen petites. Caldrà canviar-les. Molts torrons, panses, figues, nous, ametlles i avellanes. Una Història de Catalunya en castellà d'en Reglà. La felicitació en un bonic *christmas*, firmat pels del grup. — El govern aprova l'estatut d'associacions polítiques per decret-llei.

22 de desembre de 1974. Diumenge. Amb uns veïns d'ETA V hem tingut una llarga taula rodona per reunir dades a propòsit d'Arruabarrena (Tanque) i Garmendia (Tupa) que encara estan totalment incomunicats i el segon en un estat psicològic deplorable. — Ruíz Giménez (pare), president de Justícia i Pau espanyola ha lliurat al cardenal Tarancón, president de la Conferència Episcopal espanyola, la petició d'amnistia per als delictes d'intencionalitat política, perquè l'elevi al cap de l'Estat. Sumen més de 160.000. Catalunya, més de 54.000. Euskadi, més de 48.000. Madrid, més de 21.000. Galícia, més de 5.000, etc. Ruíz Giménez ha afegit que l'amnistia seria quelcom passatger i fugisser si no venia acompanyada, de debò, dels drets de reunió, d'expressió i d'associació i els de les minories ètniques. — Ens envaeixen allaus de paquets amb massapà, *mantecados*, torrons, embotits, llaunes, etc. Cada dia un sac. — La

meva grip va minvant a poc a poc. — Les monges d'aquest hospital són carmelites del Sagrat cor de Jesús, fundades per la mare Assumpció Soler, valenciana. Tenen cases a Espanya i a l'estranger. Les dues més significades ací són la germana Teresa (hospital) i la germana Concepció (toxicòmans). La superiora té accent americana, perquè hi passà anys.

23 de desembre de 1974. Dilluns. Aquests dies, ja superada la grip gairebé del tot, estic concentrat a acabar l'estudi del sistema nerviós central. Avui he restat fins a les dotze de la nit. És molt difícil concentrar-se, especialment en aquests dies nadalencs. — Avui han esclatat les divergències entre les diferents ETA que són representades entre els ex-vaguistes d'ací. Han partit la comuna en dos. Lamentable. Els de Segòvia estaven ben units, però els V de Carabanchel ho han espatllat tot. — Aquest vespre he explicat a un segovienc, amb vista a la transmissió, la meva campanya de l'Any Sant. Bona acollida. — Continua l'allau de presents. De nou, Vicenta Camacho ens ha obsequiat amb un pernil sencer, molta fruita i capses de pastissos. El pernil anirà a Segòvia. — Han vingut de Bilbao les famíles de Nikola Tellería i Angel Unanue; al volant, Josep Miquel González Batiz, a qui hem vist per la finestra juntament amb en Pablito Ruíz Peña. Ells també, com sempre, porten bon menjar, àdhuc autèntics requisits, amb els aditaments adequats per primera vegada. Operació catalana acomplerta. — Ens anem acostant al Nadal. Es nota en tot i en res. A nivells afectius hi ha depressió. He rebut una bella felicitació del grup d'Amnesty International, de Mülheim, molt encoratjador. És un *christmas* de la UNICEF.

24 de desembre de 1974. Dimarts. Ahir, tots els polítics vam fer una instància al Director per demanar-li que aquesta nit de Nadal llevin la comunicació a

Arruabarrena i Garmendía, que ja porten gairebé tres mesos incomunicats sota jurisdicció militar. Invocàvem raons humanitàries. Conseqüència immediata: tots els vaguistes de fam d'ETA que eren amb nosaltres els han retornat al lloc d'origen (Segòvia; Carabanchel). Només ha restat Cèsar Fernández (no vaguista). Als sacerdots, aquest matí, ens ha cridat *Don Amador*, cap de servei, tot compungit, per dir-nos que el Director ha telefonat als militars de Sant Sebastià per demanar-los l'alçament de la incomunicació i que esperaven una resposta positiva per a aquest vespre. Tenia una certa por. D'una banda, els d'ETA havien amenaçat de tirar les dues portes a terra si no els desincomunicaven. No sabia la direcció què fariem nosaltres. Tampoc no ens podien treure de l'hospital. Els sacerdots, es veu, som intocables. Però aquesta nit no ha vingut res. La incomunicació ha continuat inexorable. Mentrestant, a la tarda, en buidar-se tantes cel·les, ens han donat als quatre sacerdots una cel·la individual a cadascú. Jo ja he estat en cinc cel·les i he patit quatre trasllats. Netejar tota la brutícia i mobilitzar tots els meus llibres, roba, fixers, etc., per enèsima vegada. He quedat una mica atordit. — La gent està seriosa, més ben dit, trista. Ahir, a la «tele», anunciaven festes, alegries, presents i felicitacions, treves, gràcies, indults, i jo sentia darrera meu que un pres comú deia «i a nosaltres, què?». Els responsables, tenen un cor dur, duríssim. Ja sé que no puc pretendre un Nadal privilegiat per a mi, després de tants Nadals en presó com n'han passats altres... No parlo per mi. M'és igual el meu Nadal. Però pensava que en l'actual situació política i davant de l'any sant de la reconciliació... Tantes esperances defraudades. Un a un, tots els que resten, els vaig veient. Fins als funcionaris sembla que els faci vergonya mirar-nos. — Ha arribat el sopar de *Noche Buena*; ens han donat una col i un peix, típics de Nadal a Madrid. Torró i sidra. El funcionari que ens vetllava ha fet un moment de silenci

i ha dit en veu alta: «*Les deseamos feliz Navidad a todos*», i prou. Era Don Víctor, l'home complidor exacte del reglament (potser l'únic exacte), sense gaudir-ne, sense aprofitar-se'n, tant en el que té de bo com en el que té de dolent. I fora d'això, un home educat i atent com pocs. — Els dos companys tancats han sopat sols, totalment sols. Nosaltres no hem fet res en protesta. — Tinc l'ànima fonament adolorida. — Nikola Tellería, sensibilíssim, es troba molt malament, no sé si de sentiment només o és que té alguna malatia greu. Ell ha parlat alguna vegada de càncer. Poc després de sopar l' ha agafat no sé què al coll i s'ha ficat al llit. Els altres ens hem quedat a veure a la «tele» el «Telediari» i una parada nadalenca. A les onze, cap a dormir. En pujar a les cel·les he vist molt beguts una colla de funcionaris i el cap de galeria, trist perquè per culpa de la lentitud burocràtica avui no està en llibertat amb la dona i la filla després de quatre anys de presó. — Els funcionaris fan pena, sumits en greus contradiccions interiors. L'any passat, jo portava vint-i-cinc dies de fam, a les tres de la matinada, dos funcionaris m'envaïren la cella totalment beguts i un d'ells cantant la seva única devoció: Francisco Franco. Els altres tres sacerdots ja eren al llit. Els he felicitat el Nadal. Angel, delicadíssim, pateix pel que farà l'1 de gener. M'ho ha dit. Hi he tret importància. Li he explicat les facilitats que jo tinc. En el fons, li he agraït la seva preocupació, perquè la cosa em fa una mica de por. Pesa aquests dies sobre meu. Pesa bastant. Després han passat a tancar les portes amb clau. Abans de tancar-me, un funcionari que m'ha semblat serè se m'ha acostat tot confús. M'ha dit un reguitzell de coses: que és de comunió diària, de cursets, molt creient i que li sap un greu immens que els capellans estiguem en presó. M'ha preguntat quant de temps em faltava. Ha començat a parlar de martiri i de no sé quantes coses.

Són les dotze de la nit. El Vaticà barroc i absurd

obre la Porta Santa. El nou Aaró travessa la llinda del Sant dels Sants a la terra. Inaugura l'Any Jubilar per a la llibertat dels captius. L'any del perdó i de la gràcia per a la Judea universal...

Estic totalment sol a l'habitació.

Ploro.

25 de desembre de 1974. Dimecres. Ací, dia trist. No hi ha alegria enlloc. Del pis de les monges arriba la musiqueta de cançons de Nadal, que més aviat ens fuetegen. Els funcionaris vessen simpatia, però és per ordres superiors. Avui «toca» simpatia. Tots et feliciten i et donen la mà. Notes que l'estreta de mans és fluixa, dubitativa. — El jesuïta Patxi Altuna, que celebra missa cada dia, avui ha concelebrat amb *Don* Evaristo la missa dels presos. Els altres sacerdots no diem mai missa a la presó. — Tant el sopar d'ahir com el dinar d'avui són un esforç per fer-nos feliç el dia. Sidra. Entremesos. Arròs. Carn bona. Préssec amb almívar. Torró. Als destins ens han donat una ampolleta extra de sidra. L'he donada a Cèsar Fernández; ell és asturià. — ¿Per què estic trist? De fons, perquè el règim té les entranyes tan dures. Realment té sentit la campanya de no cooperació total que començaré l'1 de gener. — Però hi ha un altre motiu més concret. Aahir no es va alçar la comunicació a Arruabarrena i a Garmendía. La seva nit de Nadal, després de tres mesos d'incomunicació, fou només nit, nit, nit. (*Pourquoi tu fis la nuit si longue...?* Els d'ETA V foren expulsats de l'Hospital a corre-cuita perquè havien anunciat de tirar les portes a terra si no els deixaven sopar amb nosaltres. Nosaltres, aahir nit, vam sopar sense ells dos. I no hem fet res.

Ha entrat a l'habitació meva el cap de servei *Don* Octavio. L'anomenem «el superdemòcrata» perquè és el més liberal de tots. També n'és l'Àngel Unanue. Aquest diu: «¿Podria vostè entrar a l'habitació dels incomunicats uns torrons?» L'altre fa: «Evident que sí. I el Di-

rector m'ha dit que el jutge militar no dóna permís per llevar la comunicació. Nosaltres no hi podem fer res. Podria representar-nos fins a sis anys de privació d'«empleu» i sou.» Aleshores jo he començat a cridar contra el jutge militar. Tres mesos! Estan preparant un judici monstruós, sense proves, falsificant declaracions. Don Octavio em reconeix que Garmendía està boig i no quedarà bé del cap. Però, contradient-se, diu que això del judici, que jo dic, és ciència ficció. I tornant-se a contradir diu que creu que realment Garmendía ha confessat ésser l'autor de la mort d'un guàrdia civil. Garmendía ha perdut la memòria i només pot haver declarat això per suggestió i fora de control de si mateix. Un cap de galeria que entrà, a la primeria, quan la policia social, il·legalment, l'estava interrogant ací, a l'Hospital, diu que el veié desfet, suat de cap a peus, amb les faccions totalment descompostes. La conversa ha continuat. He atacat els funcionaris que per por de perdre el sou no es juguen mai res. «És que aquests nois no em són simpàtics. Per què m'hauria de jugar res per ells?». — «No és problema de simpatia. Vostè és enemic d'ells i ells de vostè. Com jo sóc enemic de vostè i amic d'ells. Per això vostè no es juga res per ells». — «Els han matat». — «Vostès també. I ells perquè vostès es fiquen a casa seva. Mentre que ells no es fiquen a casa de vostès». — «Això és molt relatiu. Vostè jutja bo el que jo jutjo dolent i viceversa». — «Quin sentit moral té, vostè? Ells defensen el seu i vostès prenen el que no és seu. És ben clar allò que és bo i allò que no ho és». (Tota aquesta conversa, a crits, és presenciada per Àngel Unanue i Patxi Altuna, que ha entrat a l'inici.) I alçant encara més la veu dic: — «Qui són vostès per agafar un home del seu país, portar-lo ací a Madrid i retenir-lo temps i temps? Qui s'han cregut que són! Quedint-se a casa seva i deixint-nos en pau». — «Aquest no és el meu problema. És un problema de vostès». — «Dia vindrà que a vostè o als seus fills, els deportarem

per força de la seva terra. I nosaltres riurem i vostès hauran de callar...». *Don Octavio*, fora de si, ha sortit d'una revolada de la meua cella. Es veu que no podia amagar el seu enuig, puix que altres funcionaris, més tard, encuriosits, m'han preguntat què havia passat. La conversa ha estat duríssima. Manta vegada ell m'ha dit que m'assenenés. Jo li feia: «Tinc cada dia vint-i-quatre hores per assenar-me i només avui deu minuts per cridar. Crido i m'enfado perquè vull fer-ho. Vostès no es juguen mai res. Només pensen en el seu sou. Si nosaltres no organitzem un escàndol no acabarà mai aquesta comunicació. Haurem de fer caure a puntades de peu les portes tancades.» — «Si sabem que faran això, els haurem de traslladar a l'ala de dones, que ja és buida»...

A migdia ha vingut amb una cara fosca: —«Tot oblidat?». Un copet a l'espatlla. — «Ja estic serè». — «Bé, home, bé. No cal prendre's les coses així». Ha marxat.

El dia ha transcorregut gris, plujós, pesat. Jo he continuat treballant sobre neuroanatomia. A la nit, a l'hora de tancar, ha tornat a venir *Don Octavio*. Podia a vi. Quina pena em feia! M'ha explicat el seu greu problema, que jo ja sabia. El 15 de gener el processen. Acusat que en la seva guàrdia, a la Provincial de Carabanchel, es va matar un pres a cops. Els familiars del mort li demanen dotze anys. El fiscal, tres o quatre. El defensor, l'absolució. Assistiran la dona i els fills al judici. Tem que no es quedi escandalitzada la seva família, pensant que ell pugui ésser còmplice dels horrors que explicaran els testimonis de l'acusació. Està desfet. Es fa visitar per un metge dels nervis. Pren drogues ansiolítiques. Em diu que hi ha dies que no sap on té el cap. Perd la memòria. Vuit dies abans del judici ha d'anar a veure el metge. En el fons, és un home espantat. I volia que jo l'exonerés dels càrrecs que li he fet al matí. Jo no podia fer tal cosa. M'he limitat a reconèixer-li la seva bona voluntat en el tracte amb els presos. Realment, en

les coses petites que no torben els fonaments de la seva vida, es porta molt bé. Avui, sense rancúnia, ha estat fent una hora de companyia a cada un dels dos incommunicats. Els ha passat els torrons. També em feia companyia a mi quan la meva vaga. I ho ha fet amb els vauquistes d'ETA. A mi em té real simpatia i sempre em ve a veure i a xerrar. Se n'ha anat més animat. Però el càrrec gros se l'ha endut penjat al coll. «És un col·laborador més de l'horrible sistema repressiu del règim franquista». — Fi de la festa de Nadal. Demà, a Madrid, es treballa.

26 de desembre de 1974. Dijous. Abandono avui l'obsessiu tema dels funcionaris, tot i que no ha faltat motiu per tornar a ficar-hi cullerada. — Tots aquets dies, per sota de les preocupacions referenciades, furgua el rosec de la salut de la meva germana. Avui, inesperadament, ha arribat carta de la germana Anna Maria. Una carta massissa, valenta, contundent, malgrat que, en alguns extrems, no hi pugui estar d'acord. No defuig els problemes, ans els encara de front. Quin caràcter! Passa revisió a tot. Adhuc comenta les meves darreres paraules del paper que vaig fer a Montserrat per les noces de plata de la seva Professió. El cop fort és la nova que la Maria Lourdes realment està sentenciada a mort de càncer. La carta de Vicenta deixava les coses en l'aire. Es remetia a la conversa que tindrem demà passat. Però Anna Maria ho diu ben clar. Ja se'm feia estrany no haver rebut un *Christmas* de la mare; ella sempre tan puntual i complidora! — Només em faltava això. En aquest primer d'any s'ajuntaran dos paquets ben pesants. Hi ha estones que se me'n fan massa, de pesants. Tot avui m'arrossego psicològicament com un llangardaix amb les quatre potes eixancarrades i fregant amb el ventre a terra. «Un cuc sóc i no un home, el menyspreu de tothom. Els companys sacerdots se n'adonen. Em fa costat. Són molt bons. No saben com ajudar-me.

Jo ja en tinc prou amb aquesta adhesió de fons. Les formes concretes d'ajuda de vegades són possibles, de vegades impossibles. I si hi ha bona disposició, quan són possibles, surten espontànies *ex abrupto*. — Aquest matí, abans de rebre la carta de l'Anna Maria (que m'ha arribat junt amb una postal de les missions escolàpies del Senegal amb la felicitació del pare Josep Almirall, provincial dels escolapis de Catalunya) havia estat preparant papers i instàncies per al dia 1. Després de rebre la carta, l'afer de la meva germana ha reocupat el primer lloc. En realitat, tinc dos nivells ben definits. Un nivell alt de consciència que en situacions semblants sempre tinc amagat. És el nivell de la serenitat, gairebé diria de la fredor. La mort, meva o d'altri, m'és exactament igual. No hi dono cap importància. És un segon. I després, no és res. I abans, si no ens capfiquem pensant en el després (un després sempre ple de fantasies absurdes), és com cada dia, ple de les seves alegries i els seus dolors. En el fons de tot, la mort em fa feliç, la veig com un alliberament d'absurdes fantasies d'apropiació de coses, d'identificació amb coses, de lligams inconvenients. El ver amor, com que ni lliga ni és lligat, no tem la mort. La vera humilitat, com que no té afanys de fer extralimitar allò que és essencialment parcial, limitat i caduc, no tem la mort. En aquest nivell, sóc d'una fredor radical. I aquest nivell ha estat experimentat a la vaga de fam i set de Zamora i a la llarga vaga de fam de l'any passat en aquest Hospital, respecte a la meva pròpia vida. La primera vegada que ho vaig experimentar fou en la mort del meu pare. Si hagués estat ben sincer l'hauria presenciada en silenci. Sense afectuositats. Sense paraules de consol. Quan em moc en aquest nivell superior, sóc plenament feliç, em sento en plenitud. I sempre, en qualsevol moment, puc col·locar-me en aquest nivell. Però per por de fer mal als altres, jo mateix em rebel·lo contra aquesta fredor. Em violento i fins em descontrolo. — Passem a l'altre nivell.

És el nivell de l'instint. Des de fa temps, el meu instint és lliure. No fomentat, no cohibit per la voluntat. L'instint de conservació, l'instint d'apropiació, l'instint de plaer, l'instint afectuós: tots reclamen imperiosament la vida, i fugen de la mort com del foc. Tant pel que fa a mi, com pel que fa a altres, «sento», a nivell d'instint, un gran dolor, com una llosa de plom. En aquests dies, davant la malaltia de la Lourdes, sento aquest pes pel que ella està patint, pel que pateixen la mare, en Joan, els germans, els amics, i jo. Ho sento vivíssimament. Però estic tractant de no resistir a aquest dolor. De no «consolar-lo amb reflexions piadoses». Del llibre de Job m'agrada el silenci dels visitants. Em destorben llurs discursos posteriors. El dol i la serenitat són dues coses perfectament compatibles perquè es mouen a nivells diferents. El dol per sota del jo i la serenitat per sobre. I el jo s'eclipsa entremig. Si no s'eclipsa, és atacat per les dues bandes contradictòries, en ell, i esclata la tempesta. És el que em passà dues vegades quan la mort del pare: en voler-li administrar els sagraments i en treure el taüt de casa l'àvia per dur-lo a enterrar. Vaig plorar inconteniblement. Aquesta falta —d'altra banda, ben comprensible— era fruit de poca maduresa, i era fruit de voler estar en comunicació amb la mitjana de la humanitat. L'equilibri és de massa poques persones. És un luxe. Em fa vergonya d'ensenyar-lo. Sempre m'ha fet vergonya demostrar externament les meravelles interiors. No m'ha agradat mai semblar un selecte. Però ho sóc. I potser sigui més conforme amb la veritat, també semblar-ho. Però es fa patir tant els altres! Sempre em limito a insinuar-ho només.

Germaneta Maria Lourdes, estimada meva, sento un pes insuportable davant de la teva propera mort, però estic serè i tranquil, i, com que no puc ajudar-te en res en la teva malaltia, resto ací, senzillament seguint el meu camí sense torçar-lo ni un mil·límetre. Jo ja fa temps que he mort.

27 de desembre de 1974. Divendres. Ja havia escrit la instància demanant comunicació extra i m'ha arribat una felicitació de Saixa i de Vicenta on m'avisen que retarden la vinguda al 31 de desembre - 1 de gener. Això complicarà les coses. Però, què hi farem? — També ha arribat un paquet de C. Valls, amb un excellent calendari de Nova Terra i la postaleta amb el record viu. I embotit i una luxosa capsa de torrons del Sadurní i el Pau. Són de por! — La gran joia d'avui: han aixecat la incomunicació dels d'ETA: Arruabarrena i Garmendía. Els han canviats d'habitació. Ara estan cada un en una habitació individual. Han arribat els dos advocats, Bandrés i Esnaola, de Donòstia, i han estat llargament amb ells. Després Bandrés ha parlat amb nosaltres. És un home extraordinari, un advocat de debò al servei del perseguit. Ve de fer un tomb per Europa. Diu que a fora no es poden creure el que passa ací. A Donòstia han constituït un tribunal «Russell» permanent per recollir declaracions. Passa molta gent. El funeral del noi matat per la Guàrdia Civil a Guipúzkoa fou quelcom impressionant. La consciència popular puja molt. — Hem parlat llarg amb Garmendía i Arruabarrena. Malgrat la llarga incomunicació i l'estat de salut, estan molt alegres i optimistes. La ferida de la cama d'Arruabarrena encara és oberta. Porta escaiolada la cama des de fa quatre mesos. L'altre, ferit de bala al cap, està més recuperat del previsible, però té encara greus dificultats, tant psíquiques com físiques. Tots dos s'han passat el dia a la cella d'Arruabarrena xerrant i xerrant sense parar. — M'ha cridat un xicot —Soto (andalús)—, que ha vingut a visitar-se pel metge (hèrnia) des de Carabanchel. És del 1001. També he pogut parlar llargament amb ell. Sap l'afer meu de gener. També està optimista de la situació general. S'estén cada vegada més la repulsa del règim. Ell és andalús, però coneix de tot arreu. Ha volgut saludar el Cèsar. Tenen amics comuns. Ha preguntat molt sobre el que

saben de Correu 4. Duia records de Gerard Ignasi i de Mendieta. Fa grans lloances del moviment obrer a Catalunya.

28 de desembre de 1974. Dissabte. Sorpresa! Ha vingut a veure'm el meu germà Carles Vicens. Hem passat revista a la família. Està fonament preocupat, com, segons diu, també la mare, perquè la germana Maria Lourdes es mor de càncer i no accepta aquest absurd ni consols espirituals, rebutja la Bíblia, i un sacerdot portat per la germana Montserrat, del convent de Pedralbes, no ha aconseguit res. Hem parlat tan llarg d'això que poc temps ens ha quedat per parlar d'altres coses. Sembla que els agradaria, a la família, que jo pogués veure-la abans de morir. Si no hi ha indult, és ben difícil. Hem parlat també dels meus afers. De la seva salut. M'ha ensenyat un dibuix del nebot Eduard, dedicat a mi per al Nadal. Està preocupat pel meu tancament. M'ha dit que Lourdes sap el que li espera i que potser això és massa pes per a ella. — Tot el dia porto dins el pes familiar. Lourdes i jo els som una llosa de plom. I porto el pes del que m'espera. — Silenci i molt passeig pel pati. Després d'uns dies de boira avui ha sortit el sol. — *Don Octavio* està molt seriós, sembla aclaparat. No m'ha fet cap referència a l'alçada d'incomunicació d'Arruabarrena i Garmendía. Sense dir-ne res, els ha posat un televisor portàtil a l'habitació durant la tarda i la funció de nit (!!!).

29 de desembre de 1974. Diumenge. Dia tranquil, sense novetats. El Garmendía, per primera vegada després de tres mesos, ha baixat al pati a passejar una mica a passes curtes i indecises. Ha de baixar les escales graó a graó i així i tot perilla de caure perquè no sap posar el peu en mig del graó. Sovint el posa a la vora, més a fora que a dins. I només sap baixar el peu dret.

La banda esquerra, mà i peu, no la domina. Els forats del tret que li travessà el cap, se li veuen ben bé. Li entrà pel mig del crani (part alta) de la dreta i li sortí per l'esquerra, una mica més amunt. Té, doncs, més interessada la part dreta del cervell a l'altura de la coordinació motora. — Aquesta nit, quan han tancat les portes, en el silenci i la soledat, arrecerat a la relativa protecció que dóna una porta tancada amb pany i clau... des de fora, he preparat els papers oficials del dia 1. La carta a Franco en català ficada dins d'un sobre que tancaré. La instància que transcriu a continuació. I carta i instància dins d'un sobre tancat, adreçat al Director, perquè cursi la carta de Franco i per notificar-li la vaga. La instància fa així, en castellà:

«Sr. Director:

Lluís M.ª X. D., de 42 anys d'edat, reclús en aquest Establiment de la seva digna direcció, a V. S. respectuosament

Exposa: Que a les zero hores del dia 1 de gener, Festa de la Pau, en aquest Any Sant de la Reconciliació de 1975, comença una vaga indefinida de fam i ensems una vaga indefinida d'incomunicació amb els funcionaris, metges, capellans i monges d'aquest Establiment i amb qualsevol altre representant oficial, amb l'únic motiu d'obtenir amnistia per als presos, perseguits i exiliats per delictes d'intencionalitat política, excloent expressament qualsevol reivindicació carcerària

i que, havent d'adreçar una carta particular a Sa Excel·lència el Cap d'Estat, única persona que, segons la legislació vigent, pot concedir amnistia, li

Sol·licita: tingui a bé donar curs a l'esmentada carta i acollir amb comprensió exacta i amb benevolència, la intenció d'aquesta actitud que, de cap manera, no cerca ofendre els qui tenen cura de la bona marxa d'aquest Hospital Penitenciari.

És gràcia que espera obtenir del recte procedir de V. S.,
la vida de la qual guardi Déu molts anys

Firmat: Lluís M. Xirinacs Damians

Madrid, 31 de desembre de 1974

Sr. Director d'aquest Hospital Penitenciari.»

Feia dies que volia enllestir aquests papers. Un cop acabats, les onze del vespre, he passejat una mitja hora per la cella i amb gran pau he anat a dormir. Aquesta carta a Franco és potser un delictes molt gros. «Per afusellar-te si fóssim als anys quaranta», em digué un company. Però segueix la meva «campanya de refús de la illegalitat feixista». Per què vaig sol? Per què la gent es limita a secundar-me, però no fa res del que faig? Per què la gent s'estima més barallar-se amb l'enemic, que fer crida a la seva consciència?, o per què els que no es barallen dissimulen la veritat, els vers problemes, per aconseguir una reconciliació feta de trampes i simulacions? ¿Com serà el document episcopal sobre la reconciliació? ¿Aniran ells al captiveri i a la mort, com sobre la reconciliació? ¿Aniran ells al captiveri i a la mort, com Joan Baptista, com Jesús, com Pau... per haver dit la veritat sense embuts? o aconseguiran un penediment clar d'un pecat clarament plantejat, com ho aconseguí Ambrós de Milà, de Teodosi el Gran després de la matança de Tessalònica? ¿Poden els bisbes exigir penediment al Règim, sense penedir-se abans ells públicament de l'adhesió donada a la Creuada durant la guerra civil passada?

30 de desembre de 1974. Dilluns. Demà vindran a veure'm la mare i la Vicenta, acompanyades de Saixa. Avui, vull acabar aquest plec abans de començar la meua feina. Franco ha fet el seu discurs de fi d'any. Cap novetat, llevat de les seves dificultats físiques. El públic de la presó —no precisament els polítics— anaven fent crits: «I l'indult?», «I l'amnistia?», «Indult!»... Franco

no ens ha fet aquest present de fi d'any. No vol o no pot. Així, que jo faig el pas endavant, carregat de sentit, d'oportunitat. Ja he pres totes les mesures. En la lluita externa serà una empenteta més enmig del gran clam per l'amnistia, clam que puja al cel des dels quatre cantons de la terra.

I vull dir unes paraules, ara, a un vell de lluita interna. Entro en el gran Buit, en el Silenci i en la Feblesa com qui entra en la més gran Festa. El Rahmana Maharshi s'hi està tres mesos. Incomunicat de fora i totalment comunicat amb l'univers sencer per dins. Vaig alegre a realitzar la Capbussada llargament esperada. Només tinc un perill de la part de fora: que em prenguin per boig. També el silenci de Jesús davant Herodes donà diagnòstic de bogeria. — Poc em resta ja per escriure aquests dies; certes coses no es poden dir de cap manera.

Ara passa el relleu de la guàrdia sota la meva finestra, van rient. Parlen del final d'aquest any 1974. Un es carrega millor l'arma a l'espatlla. Se li esmunyia. El cap porta un fusell metralladora enfocat a terra cap endavant. La mà al gallet. L'altre duu claus. Va obrint les portelles de les garites de damunt la muralla. Un número surt. Un n'entra. Després, el silenci. Els ocells salten el mur de totxos. Es posen sobre els filferros espinosos del clos interior. Em miren demanant pa.

31 de desembre de 1974. Dimarts. Estic escrivint recolzat a l'ampit de la petita finestrella. Vigilo la vinguda dels estimats. Des de la finestra es veu una mica de carrer. Els vehicles passen i passen indiferents. Veuré aviat la mare, carregada amb els seus seixanta-nou anys, de les seves varices, de paquets, de la pena gegantina del càncer de la meva germana, de l'altra pena que li preparo des de demà. Veuré aviat la Vicenta, que té un nom adequat, sempre ardida i il·lusionada, acostumada als patiments i a la vida més dura, capaç de

suportar contrarietats una darrera l'altra. Veuré passar aviat en Saixa, que ha vingut expressament de Barcelona per agitar breument la mà davant la meva finestra. Vénen per veure'm avui i demà. Em sembla que s'han equivocat, perquè dubto que demà em puguin veure. Potser ho han fet expressament per assistir al pas. Potser volen tornar a Barcelona sabent què ha passat. Ells han estat el cordó umbilical que m'ha fet sentir plenament participant en la vida durant aquest any de presó. No ha faltat mai la puntual visita cada mes. Tal volta ara els toqui de fer cavances un temps, perquè la mort també vol que tasti el seu gust, si més no una temporada. — He anat a dur el paquet de les sabates que em va enviar la C. Valls i que em vénen petites. He trobat de nou en Soto, que es ve a visitar. A l'Altuna i a mi ens envien diners de Socors Popular Francès. Diu que ha estat una comissió i ha deixat a Carabanchel una nota molt emotiva: «Vosaltres sou la sang viva del poble, el seu futur». Corro una altra vegada a la finestra, no fos cas que passessin els estimats i jo no hi fos. — Toquen a recompte de canvi de guàrdia. — Encara no vénen. L'aire que entra per la finestra és fresquíssim i molt agradable. Els ocells frisen d'un costat a l'altre. També els cotxes, autobusos i camions aprofiten freturosos les poques hores que resten d'aquest any 1974 que s'acaba sense donar-nos cap dels fruits que n'esperàvem. S'ho reserva tot el nou 1975?

INDEX

Nota editorial	7
¹⁹⁷³ 23 de novembre de 1973	9
1 de desembre de 1973	13
1 de febrer de 1974	37
1 de març de 1974	59
1 d'abril de 1974	69
1 de maig de 1974	77
1 de juny de 1974	83
1 de juliol de 1974	91
1 d'agost de 1974	99
1 de setembre de 1974	107
1 d'octubre de 1974	121
1 de novembre de 1974	137
1 de desembre de 1974	153

noves actituds

al compàs del país real

títols publicats

- 1. LES TERCERES VIES A EUROPA**
Anton Cañellas, Josep Solé Barberà, Josep Pallach,
Joan Reventós, Ramon Trias Fargas, Jordi Pujol
El llibre que recull les famoses conferències de la primavera de 1975. La nova època de la vida política catalana.
- 2. SI VAS A PARIS, PAPÀ... (Diari de maig, 1968), 2.ª ed.**
Teresa Pàmies
El maig francès del 68, sota una perspectiva catalana i actual.
- 3. ENTRE EL TORB I LA GESTAPO, 2.ª edició**
Francesc Viadiu
Una participació, gairebé desconeguda, dels catalans en la lluita contra el nazisme i el feixisme.
- 4. LA DEMOCRÀCIA, PER FER QUÈ?, 2.ª edició**
Josep Pallach
Una via catalana al socialisme democràtic.
- 5. APÒSTOLS I MERCADERS, 2.ª edició**
Selxanta anys de lluita social a Catalunya
Pere Foix
Presentació de Manuel Serra i Moret
La vida i l'acció dels grans sindicalistes d'ahir: Peiró, Pestaña, El Noi del Sucre...

6. UNA POLÍTICA PER CATALUNYA

Jordi Pujol

L'alternativa democràtica tal com la presenta un dels líders més destacats de la política catalana actual.

7. L'ESPECTACLE OBSESSIU (Diari de presó, I/1974),

2.ª edició

Lluís M. Xirinacs

El pres —el polític i el comú— macat de tanta brega al carrer, a les comissaries, als jutjats de guàrdia..., vist des de l'altra banda del mur de la presó.

en preparació

ENTRO EN EL GRAN BUIT (Diari de presó, II/1975)

Lluís M. Xirinacs

Títols destacats d'altres col·leccions

SECULARITZACIÓ I CRISTIANISME

Lluís M. Xirinacs

EL PRIMER «1r. de maig» A CATALUNYA

Joaquim Ferrer

LAYRET (1880-1920)

Joaquim Ferrer

PEDRA DE TOC

Maria Aurèlia Capmany

PEDRA DE TOC/2

Maria Aurèlia Capmany

EL CONGRÉS DE SANTS

Manuel Lladonosa

LA LLENGUA DEL POBLE

Modest Reixach

LES ESCOLES POPULARS, AHIR I AVUI

Joaquim Ventalló

L'AUTOGESTIÓ A L'ESCOLA

Joaquim Franch

LA POLEMICA DE 1928 ENTORN DE L'ANARQUISME A CATALUNYA

Albert Balcells

LA CATALUNYA POBRA
Miralles, Miró, Serra

LA BATALLA DE L'EBRE
Estanislau Torres

LA LLEI DE L'AMOR UNIVERSAL
Albert Bonet

ELS PRIMERS MOVIMENTS SOCIALS A CATALUNYA
Josep M. Vilà

EL MOVIMENT OBRER A CATALUNYA. 1840-1843
Josep M. Ollé

LA CENDRA
Guillem Viladot

SERVITUD
Joan Puig i Ferrer

LLUÍS M. XIRINACS

l'home que trobareu davant de la presó de Barcelona,
cada dia, fins que l'amnistia no sigui un fet,
ens obre, amb aquest diari personal,
la visió del món que resta a l'altra banda del mur:
l'espectacle obsessiu del pres —el polític i el comú—
macat de tanta brega al carrer,
a les comissaries, als jutjats de guàrdia...
“Jesús m'empeny contra els Herodes i els Caïms
del meu segle i de la meva terra”, ha dit.
I aquesta lluita per la pau
li ha franquejat les portes de la presó...
abans que les del Nobel,
que el poble de Catalunya
reclama clamorosament per la seva tasca.

L'ESPECTACLE OBSESSIU

és el primer volum d'un diari
escrit sense cap intenció literària.
Confegit enmig de tota mena de dificultats,
menat enfora, treballósament, de mica en mica...
representa el triomf d'allò fonamental
que li resta a l'home quan li han pres tot:
la capacitat de veure-hi amb lucidesa.
Una lucidesa que ara, amb el llibre,
molts altres podran compartir,
contra la manipulació dels fets,
contra les paus oficials,
contra la mentida sostinguda
amb tants silencis forçats.

I. S. B. N. 84-280-0860-4

---

nova terra
**NOVES
ACTITUDS**
